

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

7 1968

VSEBINA:

DOPUST NA KILIMANDZARU Ing. Černivec Miroslav – Dar es Salaam	293
GORNISTVO V-VELIKI BRITANII E. Dudley Stevens, britanski gorski vodnik	301
V ZIMI IN SNEGU PRED GOLAKOV Lado Božič	307
V OKOLICI GLOCKNERJA Ciril Praček	318
RADOVINA, KRMA, KOT, LOJZU S ČELA LIJE POT Evgen Lovšin	320
DRUSTVENE NOVICE	323
OBCNI ZBORI	326
ALPINISTIČNE NOVICE	331
VARSTVO NARAVE	335
IZ PLANINSKE LITERATURE	338
RAZGLED PO SVETU	340
IZREDNI PRISPEVKI ZA PV	344

NASLOVNA STRAN:

RAKOV SKOCJAN – Foto Franci Bar

Vsa navodila in pojasnila
o pravilnem mazanju vozila
in strojev zahtevajte
pri podjetju PETROL –
tehnična služba

ZDRUŽENE PAPIRNICI LJUBLJANA LJUBLJANA – VEČE

Ustanovljene leta 1842

IZDELUJEJO

SULFITNO CELULOZO I. a za vse vrste papirja
PINOTAN – strojljni ekstrakt

PAPIRJE ZA UMETNISKI TISK

ENOSTRANSKO PREMAZANE CHROMO PAPIRJE

ILUSTRACIJSKE PREMAZANE PAPIRJE

BREZLESNI PAPIR za grafično in predel. industrijo
za reprezentativne izdaje, umetniške slike,
propagandne in turistične prospekte, za
pisemski papir in kuverte najboljše kvali-
tete, za razne protokole, matične knjige,
obrazce, šolske zvezke in podobno

SREDNJEFINI PAPIR za grafično in predelovalno
industrijo:

za knjige, brošure, propagandne tiskovine,
razne obrazce, šolske zvezke, risalne bloke,
itd.

KULERJE ZA KUVERTE, obrazce, bloke, formularje,
reklamne in propagandne tiskovine

PELURNI PAPIR bel in barvan

ZAHTEVAJTE VZORCE!

«Planinski Vestnik» je glasilo Planinske zveze Slovenije /
Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni
urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija
izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov:
Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava:
Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p.
214, telefon 312-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se
upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina,
honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišee izde-
luje Tiskarna «Jože Moškrič» v Ljubljani / Letna naročnina
je N din 24.-, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih
(naročnina za inozemstvo N din 37.- ali 3 USA \$) / Tekoči
račun revije pri Narodni banki 501-8-5/1 / Spremembo na-
slova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer
navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po
možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevam po
pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do
1. decembra za prihodnje leto. Rokopisov ne vračamo.

DOPUST NA KILIMANDŽARU

Ing. Černivec Miroslav — Dar es Salaam

Od doma do Dar es Salaama, kamor v aprilu 1965 potujem na novo službeno mesto, je samo nekaj ur vožnje. Že od Kaira dalje ugibam, kako bo z najbolj zanimivimi minutami letenja, ko bo pod nami Kilimandžaro. Z višine, na kateri vztraja veliko potniško reaktivno letalo, ni mnogo razgleda in pričakovanje, da se približa najvišji vrh Afrike, je toliko večje.

Želje se nenadoma izpolnijo, ko se po kratki kapitanovi napovedi letalo vrže na krilo in obvisi nizko nad vrhom. Bleščeče ledene gmote za trenutek oslepé, nato pa se razorana pobočja strnjene lave nad morjem oblakov, snežne poljane in divji ledeniki ter temno žrelo ugaslega ognjenika zlijejo v grozljivo in mogočno podobo Kilimandžara. Sekunde razgleda so vse prekratke, se mi pa vtisnejo v spomin enako globoko kot prizori z vzpona leto in pol kasneje.

Pred prihodom v Tanzanijo nisem nikoli resno pomislil na pohod do vrha Kilimandžara. Vzpon Anteja Mahkote je bil daleč nad mojimi planinskimi ambicijami, v kako drugo možnost pa je bilo težko verjeti, saj sem prav malo vedel o turističnih razmerah v tem delu sveta. Dosegljive informacije o črni Afriki so največkrat ponujale le eksotiko, divjino in primitivnost. Tudi Kilimandžaro sem poznal z razglednic vedno z žirafami, sloni in nosorogi v ospredju, nikoli pa z asfaltirano cesto, hotelom ali planinsko kočjo. Ob prihodu v Tanzanijo pa je med mnogimi presenečenji tudi spoznanje, da je dopust na Kilimandžaru razmeroma lahko uresničljiv in septembra 1966 se pridružim množici dva do tri tisoč planincev, kolikor jih turistična industrija vsako leto spravi na streho Afrike.

Priprave niso dolgotrajne. Petdnevno turo organizirata dva večja hotela na pobočju. V ceno okrog 20 tanz. funtov (70 000 S din) na osebo je vračunana hrana, nočnine v planinskih kočah, vodnik in nosači z njihovo preskrbo ter zimska oprema. Vse to je rezervirano več tednov vnaprej in ko napoči trenutek odhoda, se lahko prepustim sproščenemu občutku, kot da grem iz Ljubljane proti našim planinam.

Na dolgo pot iz Dar es Salaama proti severozahodu se spustita dva osebna avtomobila. Pri meni je sovozač moja boljša polovica, s katero sva v zadnjih petnajstih letih predelala skoraj vso mrežo boljše in slabše markiranih poti po Sloveniji, na zadnjem sedežu pa potuje naslednik Borut. Čeprav ravnokar sedem let star, ima že nekaj planinskih izkušenj. S štirimi leti je prvič premagal Triglav, svojo dvoletno smučarsko kariero pa je moral s šestimi leti prekiniti, ko se je znašel v Afriki. Med stotimi Jugoslovani v Dar es Salaamu nismo uspeli dobiti družbe in tako sta v drugem avtu dva Angleža — Peter in Roy. Oba sta brez planinske predzgodovine, vendar s prednostjo deset let mlajših mišic. Sta odlična tovariša in še zabavna zraven v svoji angleški originalnosti.

Tanzanijo imenujejo afriško Švico. Visoke planote, gorske verige in jezera so raztreseni po vsej deželi. Za razliko od evropske Švice pa tu »otoke« naravnih lepot ločijo stotine kilometrov z grmičjem poraslega gričevja in pustih savan. Tudi naše šeststo kilometrov dolgo potovanje je razdeljeno v dva dela. Prvi dan se oko le redko spočije na bujnem tropskem zelenju ob bregovih nekaj manjših rek, ostalo pa je brezlično grmovje, kjer le redki termitnjaki, kaktusi in orjaški baobabi pritegujejo pozornost. Drugi dan vozimo ves čas ob vznožju gorovij Usambara in Pare. Čeprav je primerjava s Švico več kot pretirana, so do 2600 m visoke gore vredne občudovanja. Dovolj drzne oblike vrhov so omiljene z višinskim pragozdom, ki pokriva tudi najbolj prepadna pobočja nad višino 1500 m. Tako so skalnate stene bolj razločne v nižji polovici, kjer pa od daleč vidne srebrne proge hudournikov in slapov iz-

Pogled na Kibo z jugovzhoda

ginjajo v suhih grapah. Že od nemških časov pred prvo svetovno vojno je tu nekaj hotelov in planinskih koč za izletnike, lovce in ribiče, danes pa je Usambara raj za ljubitelje narave iz Dar es Salaama.

Cesta, ki ostaja za nami, ni tako slaba. Polovica je že asfaltirane, ostalo je na višini naših predvojnih cest. Pokrajina je zelo redko naseljena, vsega skupaj vozimo skozi tri mesteca in ducat vasi. Kljub temu so povsod črpalke in servisi, tako da s te strani ni skrbi.

Končno so zadnji obronki gorovja Pare za nami. Proti severu izginja nepregledna savana v meglicah in kopastih oblakih. Še okrog 80 km je pred nami in ko zadnjič počivamo ob majhni rečici, so vse oči uprte v večerno obarvane oblake na obzorju, kjer naj bi se skrival naš končni cilj. Šele daljnogled pomaga odkriti rob ledenika blizu vrha, prav na zgornjem robu oblakov, kjer ga nihče ne bi slutil. Pet tisoč metrov višinske razlike je menda preveč za našo predstavo in ko pozneje zavesa odgrne večino veličastne bele kupole, se zdi, da je do nje le nekaj ur hoje, ne pa nekaj dni. To je najboljši počitek na vsej vožnji. Ostanek poti mine hitro kot blisk,

nekaj zaradi gladkega asfalta, nekaj pa zaradi srebrnih snežnih planjav, ki vabijo bliže in bliže. Kilimandžaro je bil dolgo časa bela lisa na zemljevidu Afrike. Njegovo odkrivanje in raziskovanje je potekalo v senci prizadevanj odkriti tedaj neznane izvire reke Nila, ki so razburjali vodilne geografe 19. stoletja. Prvi je zagledal »snežno goro na ekvatorju« in se povzpел do višine 1500 m nemški misijonar Johan Rebmann leta 1848. Čeprav je bilo njegovo poročilo 12 let kasneje potrjeno s prvimi približnimi meritvami višine, Kilimandžaro še ni našel poti v svetovne atlase. Izolirana snežna površina sredi tropskega podnebja se je zdela popolnoma neverjetna. Avtoritativno mnenje Angleškega kraljevskega geografskega društva, katerega člani so »bolj verjeli v ekscentričnost raziskovalcev kot »narave«, je obveljalo skoraj dve desetletji, dokler ni vse več poročil razorožilo nejevernih Tomažev.

Pokrajina na pobočjih Kilimandžara je bila za prve bele naseljence zelo privlačna in se je gospodarsko naglo razvijala. Že v začetku našega stoletja je bila zgrajena železnica prav do

* Vse slike natisnjene z dovoljenjem Commissioner for Surveys and Mapping, Dar es Salaam.

vznožja. Danes je dosegljivo mesto Moshi, upravni in turistični center pokrajine Kilimandžaro, po železnici iz treh pristanišč na Indijskem oceanu, iz Mombase, Tange in Dar es Salaama, pa še iz Nairobija, največje vzhodnoafriške prestolnice. Modernizacija cest je v končni fazi — do leta 1969 bosta Dar es Salaam in Tanga povezana z Moshijem po asfaltnem traku.

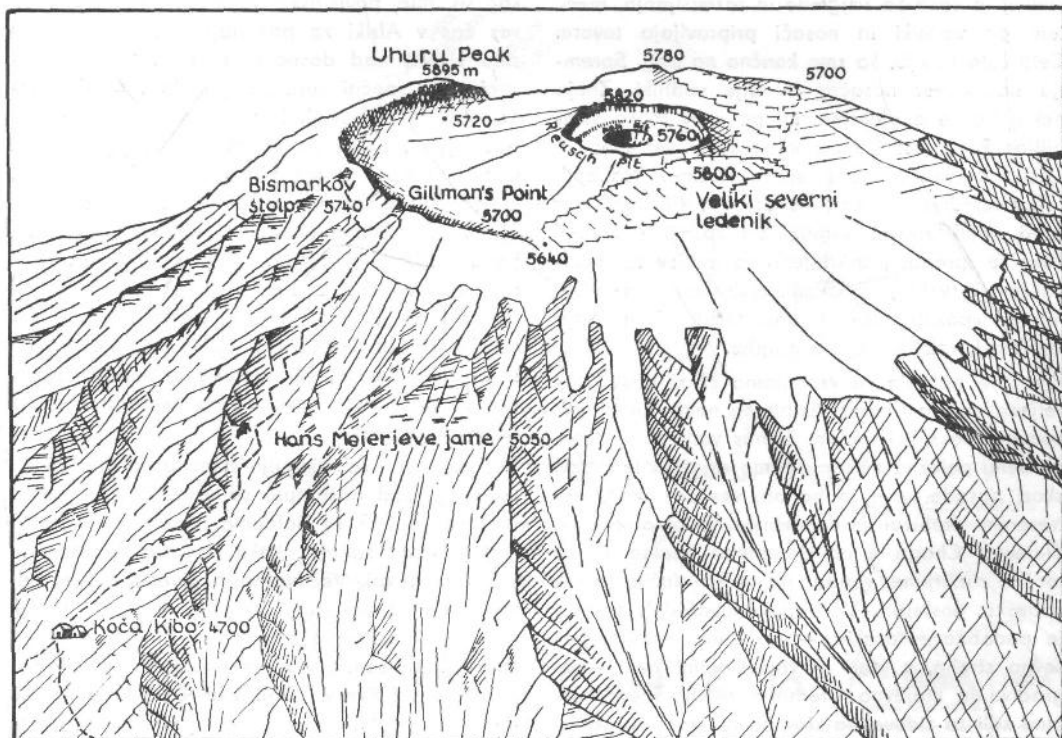
Za nas, ki 25. septembra 1966 parkiramo svoja vozila v idiličnem hotelu Marangu na jugovzhodnih pobočjih gore, je obljubljeni asfalt privid bodočnosti. Avtomobili so zunaj in znotraj debelo prevlečeni z rdečim afriškim prahom, pa tudi nam se povrne evropska podoba šele po temeljiti kopeli.

Drugo jutro je Borut prvi, ki vzdigne alarm. Še pred sončnim vzhodom nas je vseh pet na jasi, ki obkroža hotelska poslopja. Na kristalnem nebu se riše snežnobela glava, slikovito dvignjena iz ostale gorske gmote. Že so vidna posamezna snežišča, ledeniki in odlomi. Podoba vrha tu ni divja, skladno je zaobljena, vendar mogočna in očarljiva. Desno pritegnejo pozornost ostri grebeni drugega vrha, ki bi bil s svojimi stolpi in škrbinami lahko v okras vsaki alpski skupini.

Strmine obeh vrhov se položno zlivajo v nižja pobočja, dokler se ne izgube v temnomodri preprogi tropskega pragozda.

Ugasli ognjenik Kilimandžaro je ena sama gora z razsežnostmi gorovja in dvojnimi vrhom. Njegovo vznožje, v premeru 50 do 80 km, počiva na visoki planoti v nadmorski višini 800 do 900 m. Pobočja se z vseh strani v glavnem enakomerno dvigujejo do višine 4000 m, kjer se poženeta kvišku dva stožca: čokati Kibo (5895 m) in vitki Mawenzi (5150 m). Vrhova, skoraj 12 km narazen, sta ločena s širokim, skoraj popolnoma ravnim sedlom v višini 4300 m. Kibo je do danes obdržal prvotno vulkansko obliko z več sto metrov globokim kraterjem v sredini, Mawenzijev nazobčani greben pa je erodirani ostanek starejšega ognjenika. Najstarejši izbruh na Kilimandžaru je ohranjen kot plato Shira na zahodnih pobočjih. Na Kilimandžaru si v razdalji nekaj kilometrov slede vsi klimatski tipi, razvrščeni na zemlji od ekvatorja do pola. Tako so tudi vegetacijska področja nanizana kot kolobarji okrog vrha, najbolj markantna med njimi pas pragozda med višinama 2000 in 3000 m in pas večnega snega nad 5500 m.

Skica Kiba, pogled proti zahodu

Ime Kilimanjaro — tako ga pišejo v Tanzaniji po uradnem pravopisu — do danes še ni pojasnjeno. Izvajanja na osnovi najbolj razširjenega jezika v vzhodni Afriki, swahilija, so malo verjetna, ker je že prvi del imena neupravičen (kilima je pomanjševalnica od mlima — hrib, torej pomeni kvečjemu grič), ne glede na drugi del »njara«, ki ni živa beseda in so njene številne razlage le ugibanja. Izvori imena iz jezikov plemena Chaga, ki naseljuje pobočja, so zanimivi (npr. kilemajaro pomeni dobesedno »nedosegljiv za karavane«), vendar težko sprejemljivi. Ljudstvo Chaga namreč nikoli ni imenovalo vse gore z enim imenom, pač pa vsak vrh zase. Tako imena Kibo in Mawenzi v jeziku Chaga opisujeta posebnosti obeh vrhov: kipoo — pegast — po videzu skalovja med snegom in kimawenze — razsekan — po obliki vršnega grebena. Krajevna imena na spodnjih pobočjih so iz swahilija in iz jezikov plemen, naseljenih v okolici. Drugi vrhovi, grebeni in ledeniki v vrhnjem delu nosijo izključno nemška in angleška imena, z izjemo najvišje točke. Leta 1961 je bila ob proglasitvi neodvisnosti Tanganyike Kaiser Wilhelm Spitze preimenovana v Uhuru Peak — Vrh neodvisnosti. Vsakoletne štafete z vrha, lik Kilimandžara v državnem grbu in novo ime kažejo, da so Tanzanijci enako ponosni na svojo veličastno goro kot mi na svoj Triglav.

Dovolj je časa za razglede in razmišljanja, medtem pa vodniki in nosači pripravljajo tovore. Cela četa nas je, ko smo končno na poti. Spremlja nas devet nosačev in trije vodniki. Znajo nekaj besed angleščine, mi pa prav toliko swahilija; ko priskoči na pomoč še slovenščina in »kichaga«, se odlično sporazumemo. Nobenih težav nimamo z njimi. Kuhar je vedno pol ure pred nami, glavni vodniki pa zadnji v koloni. Tako je spredaj preskrbljeno za malice na počivališčih in večerje v kočah, zadaj pa za zamudnike in »pozabljeno« prtljago. Ostali si po svoje merimo korak in krojimo oddihe.

Prve ure pohoda se vzpenjamo skozi gosto naseljeno deželo Chaga. Asfalt po nekaj kilometrih zamenjamo s kolovozom, ki nas vodi po širokem grebenu položno navzgor mimo orjaških iglavcev, skozi nasade kave in banan, ves čas med raztresenimi prebivališči domačinov. Originalne kočice plemena Chaga v obliki senene kopice so še močno razširjene, vendar po večini služijo le kot stranska poslopja. Večina stanovanjskih zgradb je podobna evropskim — s štirimi stenami, poševno streho, z vrati in zasteklenimi okni — le gradivo je krajevno: steptana zemlja med lesenimi koli za zidove, za krov pa palmovi ali bana-

novčevi listi. Enako so zgrajene tudi trgovinice, čajarne in redke javne zgradbe. Edina zidana poslopja ob poti so bolnica, misijonska postaja s šolo in nekaj weekendov.

V nasprotju z zelo preprostimi prebivališči pa je obleka ljudi — izredno čista in urejena. Razcapancev skoraj nikjer ni videti. Noša je izključno evropska, afriški okus pa kažejo posebno ženske z izredno kričecimi barvami.

Ugodno podnebje, obilni in čisti planinski potoki ter rodovitna zemlja so osnova za razmeroma visoki standard na pobočjih Kilimandžara. Nekaj industrije okrog Moshija, plantaže in delo v gozdarstvu so v zadnjih petdesetih letih, posebno močno pa v zadnjem desetletju, popolnoma spremenili življenje ljudstva Chaga, ki velja danes za najnaprednejše v Tanzaniji.

Nismo razočarani, ker ne srečujemo Afrike z razglednic — z novejim perjem in preluknjanimi ušesi. Približno enako je v večini tanzanijskih pokrajin in po skoraj dveh letih bivanja tukaj vemo, da je treba za uživanje narodopisnih zanimivosti obiskati koncertno dvorano ali stadion, med ljudstvom, čeprav zelo revnim in preprostim, pa je napredek le močnejši od preteklosti.

Civilizirani Kilimandžaro se nenadoma ustavi ob pragozdni meji, kjer si privoščimo daljši počitek. Popoldansko vročino si lahko ohladimo v kristalnočistem potoku. To je posebno doživetje, saj so bile površinske vode zaradi okuženosti ves čas v Afriki za nas najstrožji tabu, tu pa smo visoko nad dosegom bolezni. Ko nas pozneje prvi spočiti koraki pripeljejo v gozd, ostane dolina s svojimi tropskimi nevšečnostmi pozabljena, daleč za neprodorno zeleno zaveso. Gorski pragozd se precej razlikuje od nižinskega, ki ga pozna Afrika ob Kongu in ob zahodni obali. Na Kilimandžaru ni nebotičnih drevov, palm in bambusa. Prevladuje srednja in nizka rast. Skrivenčena debela listavcev, prekritih z lišaji, mahovi in slapovi ovijalk vzbujajo bolj vtis odmiranja kot mogočnosti. Hitro pa spoznaš, da si v pravi džungli, če poskusiš le nekaj korakov s poti, saj povsod zadeneš na neprédirno steno žilavega zelenja.

Več sto vrst živali domuje v teh gozdovih. Nekaj mesecev pred našo turo so ustrelili leva prav v predmestju Dar es Salaama, zato ni čudno, če nas posebno zanima, kako pogosta so srečanja z živalmi tukaj. Večina naših spremljevalcev zatrjuje, da so jim sloni in leopardi včasih križali pot, baje vedno brez posebne zmede na obeh straneh. Tanzanijci so res navajeni navzočnosti živalstva, saj žive v deželi, kjer je velike divjačine največ na svetu. Splošno velja prepričanje, da je

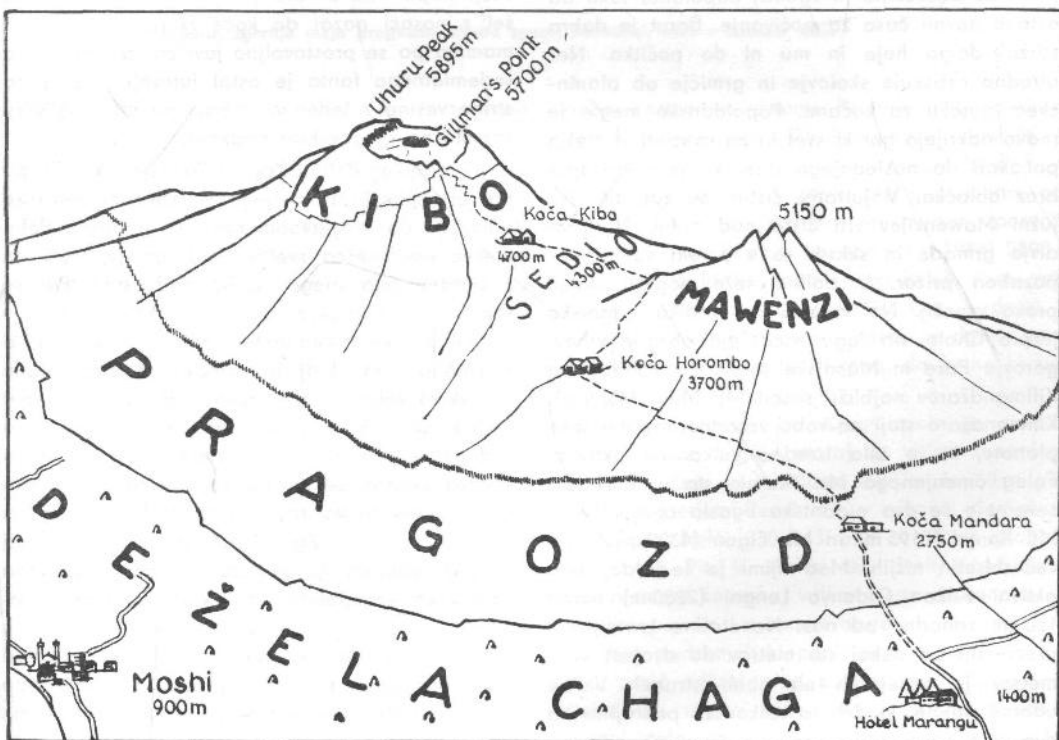
Ijudožrstvo pri zvereh redka anomalija, zato se ljudje v naravi gibljejo prosto in brez orožja. Večja opreznost je potrebna v večernih in nočnih urah, ko je čas preže, pa še takrat je večja skupina ljudi razmeroma varna. Nekaj nesreč s smrtnim izidom letno ne predstavlja niti odstotka krvnega davka, ki ga zahteva v Tanzaniji promet in ob primerni pazljivosti je strah pred živalmi popolnoma neutemeljen. Na vsem našem potovanju od Dar es Salaama nismo doživeli nobenega srečanja, samo enkrat nam je levje rjovenje iz bližnje grape pomagalo v rekordnem času namestiti rezervno kolo na avtu. Tudi pohod skozi pragozd nam varno in brez presenečenja mine pri koči Mandara (prej Bismark Hut), kjer je cilj prvega dne.

Planinske postojanke na Kilimandžaru so last Kilimanjaro Mountain Cluba. Koče ob naši »lažji poti« so sicer neoskrbovane, vendar precej udobnejše od bivakov ali celo jam, v katerih je treba prenočevati pri direktnem vzponu iz Moshija na Kibo ali s kenjijske strani na sedlo. Posebno razkošje v naši koči je kamin, kjer kmalu zagori plamen. Kuhar pripravi in servira večerjo, kot da smo še vedno v dolinskem hotelu. Nosači kmalu

utihnejo v svoji kolibi, naša pesem pa še dolgo plava pod zvezdnim svodom gozdne jase. Ko smo že globoko v spalnih vrečah, se nekdo spomni, da baje leopardi skačejo tudi skozi okna in šele ko so vse špranje zadelane, nas premaga spanec.

Pri zajtrku smo oblečeni v vse svitre in vetrovke, čeprav je temperatura nekaj nad ničlo. Preveč nas je pomehkužil Dar es Salaam, kjer živo srebro nikoli ne pade dosti pod 20°C. K sreči se na ekvatorju sonce hitro dviga in čez dobro uro na pohodu je uniforma spet bolj tropska kot hribovska. Ozka in strma steza nas vodi skozi zgornji, najbolj divji del pragozda. Ko je zadnji zeleni predor za nami, se odpre panorama obeh pettisočakov. Mawenzi je tu le okrog 10 km daleč in dobrih 2000 m višje. Njegovi ostri južni in vzhodni grebeni ter tisočmeterske stene so kot na dlani. Nižje so pobočja umirjena. Brezupno enakomerna strmina vulkanske mase, padajoče v vzporednih grebenih z vmesnimi ostro zarezanimi plitkimi jarki, je vseeno mogočna v svoji razsežnosti. Na zadnji od teh vzpetin zapazimo naslednjo kočico in pogled sledi stezi, ki naj bi nas v petih urah privedla tja gor. Kibo je še

Skica Kilimandžara z vrisano avtorjevo turo

zelo daleč. Le njegov snežni vrh in južni ledeniki bleščijo iznad temnih valov nizkih pobočij.

Smo na višini, ki jo je pred prvimi raziskovalci le redko prekoračila človeška noga. Ob zgornjem robu pragozda je nekdanj vodila zadnja steza, ki so jo rabili bojevniki plemena Chaga. V času pogostih vojn je bila to zveza med zavezniškimi državicami za hrbtom sovražnikov. Nobenega izročila ni, da bi domačini kdaj skušali priti višje, današnja planinska izkušnost vodnikov pa je zasluga prizadevanj v zadnjih desetletjih.

Steza je vse bolj gorka in prijetnejša ob širokem razgledu po mogočnem alpskem svetu Mawenzija. Med gostimi šopi trave občudujemo sušno in debelolisto planinsko cvetje in grmičje. Med njimi je nekaj kilimandžarskih posebnosti: več kot meter visoki cvet *Lobelia deckenii*, višje na pobočju pa *Senecio cottonii* — do 5 m visoko drevo z zgoraj močno odebelenim debelom z ogromnimi listi brez vej. Ta rastlinski čudež so prvi najditelji opisali kot križanca med palmo in zeljnato glavo. Izredno prilagojeno drevo *Senecio* nas spremlja še naslednjega dne vse do zgornje vegetacijske meje nad 4000 m visoko. Koča Horombo (prej Peter's Hut) je pravo planinsko naselje. Ločene stavbe za turiste, vodnike, nosače, za kuhinjo in sanitarije zavzemajo celo planoto. Dosežemo jo zgodaj popoldne, tako da ostane dovolj časa za počivanje. Borut je dobro zdržal dolgo hojo in mu ni do počitka. Neutrudno raziskuje skalovje in grmičje ob planinskem potoku za kočami. Popoldanske megle le redko odkrijejo gorski svet in za razgled je treba počakati do naslednjega dne, ko je nebo spet brez oblaka. V jutranji čistini se zdi, da visi južni Mawenzijev vrh čisto nad nami. Njegove divje grmade in skladi so v prvem soncu nepozaben prizor. V dolino seže pogled daleč preko vzhodij. Na vzhodu se svetlika kratersko jezero Chale, na jugu začitujejo obzorje vrhovi gorovja Pare in Masajske stepe, na zahodu pa Kilimandžarov najbližji sosed Mt. Meru (4565 m). Kilimandžaro stoji na robu vzhodnoafriške visoke planote, ki je bila izredno vulkansko aktivna. Poleg omenjenega Mt. Meruja sta v tem delu severneje še dva gigantska ugasla ognjenika — Mt. Kenya (5195 m) in Mt. Elgon (4320 m) — ter več desetini nižjih. Med njimi je še sedaj zelo aktivni vulkan Oldonyo Lengai (2880 m) okrog 150 km zahodno od nas. Na stotine kraterjev s premerom od nekaj sto metrov do dvajset kilometrov je posejanih na obeh straneh Velike udorne doline, ki deli to vulkansko pokrajino na dva dela.

Razgled se kmalu razbline v dnevni sopolari in ko se dvigamo po strmem reburu, smo spet vključeni v ožji kilimandžarski svet. Z višino še nimamo težav in zlahka dosežemo rob, kjer se desno odcepi pot proti zavetišču pod Mawenzijem. Tu smo tej gori najbližje in pogled na njenih pet vrhov s stolpi, škribinami in plaziči je med najlepšimi na vsej turi. Na drugi strani se odpre sedlo, na videz popolnoma vodoravna, 5 km dolga in 2 km široka puščavska plošča. Rastlinstva ni več. Posamezne skale, raztresene vsepovsod, pričajo o moči zadnjih izbruhov. Spustimo se navzdol in nastopimo dolgotrajni marš proti koči Kibo, ki je ves čas pred očmi, pa se nikakor noče približati. Višinska bolezen se pojavi z glavobolom in kosilo vsi po vrsti odklonimo. Pozneje potegne preko planjave ledena burja in ves Kibo — tisočmetrski zid pred nami — se zavije v črne oblake. Ko se zadnje pol ure poveča strmina, se oglasi še utrujenost in napore zakrije težko pričakovana spalna vreča.

Med kočami Kibo, zavitimi v goste megle, popoldne ni dosti prometa. Glavobol se še stopnjuje in želodec vztrajno zavrača kakršnokoli hrano. Iz pripovedovanj vemo, da so pojavi višinske bolezni pri posameznikih različni, ne glede na fizično kondicijo, in tako ugibamo, kaj nas čaka naslednjega dne. Gotovo je, da bi bili večji napor za Boruta prehudi. Drugo jutro bo šel z nosači nazaj do kočice Horombo, njegova mamica pa se prostovoljno javi za spremstvo. Za sedemletnega fanta je ostal jutranji pogled na strme vesine z ledenimi robovi na vrhu najbližji spomin na njegov Kilimandžaro.

Dva vodnika, Peter, Roy in jaz smo kmalu po eni uri zjutraj pripravljeni. V ledenem vetru se nam zdi, da je glavobol nekoliko popustil. Polni mesec nadomešča svetilke, vrh pa je markiran s srebrno črto snega visoko nad nami. Pot se vztrajno drži grušča in nikakor noče zaviti v skalne grebene. Vedno bolj zoprna je in počitki si sledijo v vse krajših razmakih. Roy z drugim vodnikom zaostane, po dveh urah pa nas dohiti vodnik sam. Spremil je fanta nazaj v kočico in sedaj štirje nadaljujemo: napake, da nismo držali koraka skupaj, se ne da več popraviti. Še dve uri pozneje tenka rdeča črta nad Mawenzijem napove nov dan. Zgornji del plazič je še bolj strm in neutrjen. Koraku daje ritem enakomerna vodnikova vzpodbuda: »Kidogo — kidogo« (pomalem — pomalem), za vsako stopinjo po en »kidogo«, medtem ko glavni vodnik spredaj med hojo nemoteno prižiga cigarete. Ko dosežemo skalo, sva oba s Petrom precej pri kraju z močmi. Zadnjih sto metrov nam vzame dobro uro, nato

Spredaj koča Mandara, zgornja meja pragozda, desno zgoraj Mawenzi, levo v oblakih Kibo

pa se svet v trenutku spremeni. Dosežemo sneg in takoj nato smo na robu Kibojevega kraterja. Skozi škrbino pade pogled v njegovo dno, na desni pa zablešči pravljlični grad odlomov Velikega severnega ledenika, ki pada proti nam v neštevilnih, do 30 m visokih stopnicah. Ledene površine med njimi so neverjetno razčlenjene, polne fantastičnih oblik in razpok. Temnozeleni odsev ledenih sten, belina novega snega in najlepša modrina neba, ki sem jo kdaj doživel, se mi vtisnejo v zavest kot velik cilj prebitih ur.

Do Gill'man's Pointa (5700 m) ni več daleč in kmalu smo pri drogu z zastavami na vrhu. Vrh Kiba je zasnežena in zaledenela planota s premerom 2 do 3 km. Njegov kraterski rob se prevesi navznoter 100 do 200 m globoko. Najbolj je ohranjen na jugu, kjer je tudi najvišja točka Uhuru Peak. Njeno ime »peak«, še bolj pa starejša »spitze«, sta precej pretirana izraza za dolgi, skoraj popolnoma vodoravni greben, ki ga predstavljata. Kota 6010 m se pri nas še vedno včasih navaja za najvišjo točko Afrike. To višino je z barometrom izmeril leta 1889 Hans Meyer

pri prvenstvenem vzponu. Pozneje je bil podatek večkrat spremenjen. Da bi razčistila zmedo, je vlada Tanganyike leta 1952 organizirala novo merjenje in prvič so geodetske instrumente postavili na sam vrh. Rezultat teh merenj (poročilo Empire Survey Review, London, jan. 1954) 5895 m je še vedno lahko napačen za kakih 10 m, vendar je daleč bolj zanesljiv kot stari podatki. V Tanzaniji uradno priznana višina je danes sprejela večina sveta in ni razloga, da je ne bi tudi pri nas.

Notranjost platoja na Kibu izpolnjuje položni stožec, ki se dviguje skoraj do višine zunanjega roba. Končuje se z 800 m širokim in 50 m globokim kraterjem Reush Pit, v njegovi sredini pa je zadnje žrelo, 350 m široka in 150 m globoka jama Ash Pit. V okolici teh dveh kraterjev je ohranjenega še nekaj vulkanskega delovanja, saj doseže površinska temperatura na mestih, kjer uhajajo podzemeljski plini, preko 100° C. Ti pojavi, prvič odkriti pred dobrimi 30 leti, so tako stalni, da se na koprinah okrog žarišč včasih pojavi celo rastlinstvo. Znanstveniki trdijo, da

je to zadnja faza Kibove aktivnosti, ne pa znamenje za alarm pred novim izbruhom.

S Petrom se vpiševa v knjigo in fotografirava. Sproščeno občudujeva tisočere oblike ledenega sveta, Uhuru Peak, rob Reush Pita in Severni ledenik. Odločitev Kilimandžarskega planinskega društva o vzdrževanju oznak vrha na Gillman's Pointu »da omogoči planincem, ki dosežejo zgornji rob Kiba, priznanje za osvojitev Kilimandžara,« je gotovo tudi komercialnega značaja, vendar nama s Petrom pomaga pri sklepu, da vzpon končava. Po vodnikovi osebni beležnici pet šestin turistov napravi isto in se odpove štirim kilometrom zasneženega grebena do Uhuru Peaka in nazaj. Osebo si mnogo bolj želim pohoda v notranjost do kraterskih brezen in ledenih stolpov, pa mora ostati le pri želji, saj je to trd oreh celo za ekspedicije. Midva sva prilagojenost na višino in kondicijo izkoristila prav do kraja.

Teško se ločiva od planinskega doživetja, saj veva, da ga najbrž ne bo mogoče ponoviti. Šele prve dopoldanske megle nas preženejo. Kar je ponoči navzgor 7 ur, opravimo navzdol v 1 uri. Po kratkem počitku v koči Kibo nadaljujemo do srednje koče, kjer smo zvečer spet vsi skupaj. Prazničnemu razpoloženju se pridruži tudi Roy, saj je bil štirikrat višje od najvišjega vrha svoje domovine.

Kilimandžaro se je poznal v ostri reakciji v mišicah. Ko pa nekaj dni pozneje v narodnem parku Ngurdoto med sloni, levi in nosorogi začnemo drugo poglavje našega dopusta, je ta nevšečnost hitro pozabljena. Ostane pa mogočen vtis o gori, o njenih lepotah in posebnostih. Iz Evrope bi težko prišel tako daleč samo zaradi nje. Ko pa sem se lani vrnil še za dve leti v Dar es Salaam in se spet približuje čas dopusta, vse bolj razmišljam o ponovitvi.

Trije najvišji vrhovi v Tanzaniji, levo Mawenzi, sredi v ozadju Mt. Meru, na desni Kibo

GORNIŠTVO V VELIKI BRITANJI

E. Dudley Stevens, britanski
gorski vodnik

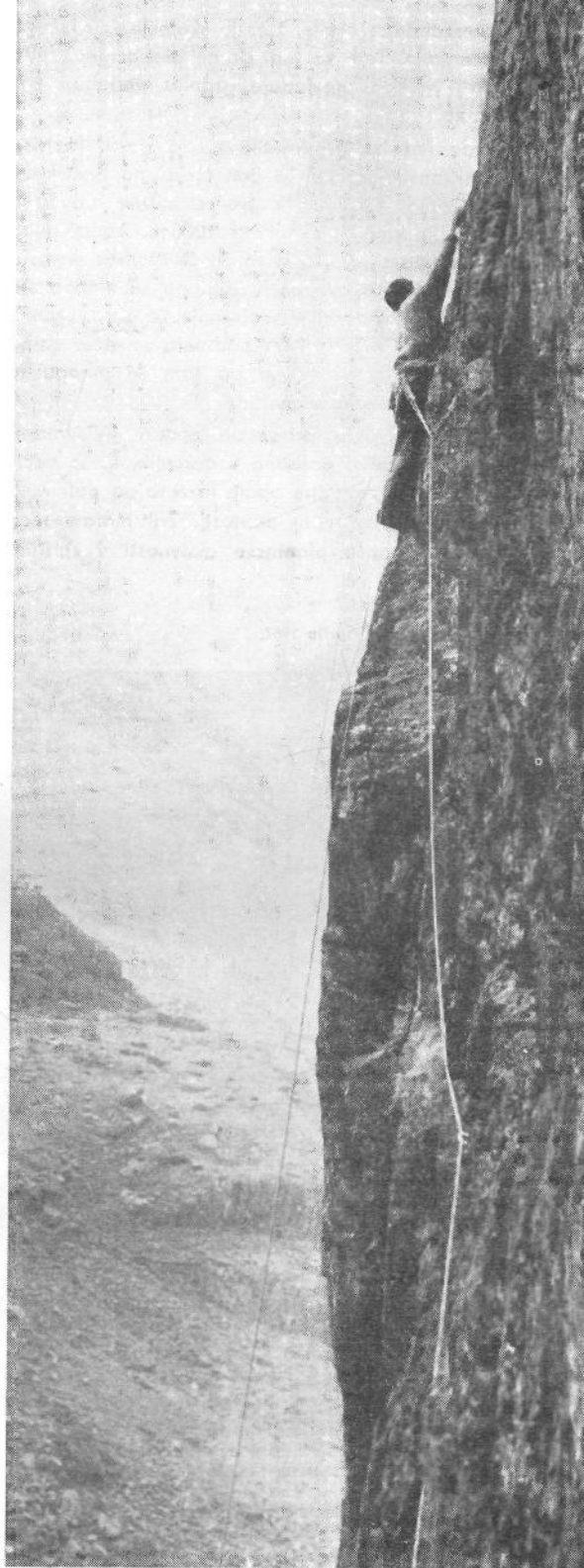

Na številnih turah po Julijskih Alpah sem imel veliko srečo, da sem se srečal in sklenil prijateljstvo z več člani planinskih društev Slovenije. Zaradi tega in ker me urednik Planinskega Vestnika že pozna, sem dobil povabilo, naj prispevam za Planinski Vestnik članek, v katerem naj bi opisal gore in gorništvo v Veliki Britaniji.

Slovenske planince bo morda presenetilo, da so britanske gore zelo razsežne. Prostor v Planinskem Vestniku mi ne dovoljuje, da bi se o tem razpisal na široko. Zato se moram, žal, omejiti na kratek opis in vam podati vsaj splošno sliko. Rad bi vedel, ali ste kdaj pomislili, da so na Britanskih otokih tudi visoke gore. Bilo bi čisto razumljivo, če ne bi, saj imate razen vaših lepih gora v bližini še mnogo drugih lepih alpskih skupin, ki pritegujejo vašo pozornost.

V Britaniji so tri najzanimivejša ločena gorska področja: po eno v Angliji, v Walesu in na Škotskem. Gorsko področje v Angliji, v grofiji Cumberland, meri okrog 1300 km². Tiste kraje imenujemo Jezersko področje, ker so v dolinah med gorami številna, zelo lepa jezera, podobna Bohinjskemu in Blejskemu. Snowdonijske gore v Walesu — tako jih imenujemo, tam živim — so na skrajnem severozahodu v grofiji Caernarvonshire. Te gore sicer niso razsežne in višji vrhovi so samo na površini okrog 500 km². Na Škotskem in na otokih vzdolž njene severozahodne obale pa se raztezajo gorske skupine na površini več kot 25 000 km².

Geološko se te tri gorske skupine ne razlikujejo mnogo med seboj. Skala je temne barve, zelo trda in zdrava, zato je dobra za plezanje. Četudi večinoma ni granit, mu je vendarle zelo podobna po videzu in strukturi. Na Škotskem je tudi nekaj gorskih verig vzdolž zahodne in

Mlad plezalec v VI. stopnji v steni
"Kaisergerbirge" v Snowdoniji

Foto Ken Wilson

severozahodne obale, kjer je skalovje iz rdečega peščenjaka. Tam so tudi druge globočnine, toda skoraj povsod prevladuje granitu podobna kamenina.

Morda vas bo presenetila višina gora. Najvišji na Britanskih otokih je Ben Nevis na Škotskem, ima samo 1343 m. Povprečne višine na vseh znanih področjih so okrog 1000 m. Toda samo na Škotskem je 276 gora in 544 vrhov, visokih 915 in več metrov, razen tega pa še mnogo sto nižjih. V Snowdoniji v Walesu je 14 gora, visokih nad 915 m. V Jezerskem področju so sicer samo tri gore tako visoke, je pa tam še mnogo le malo nižjih, lepih vrhov.

Na večjem delu Britanskih otokov je izredno mnogo padavin, posebno v gorovjih, ki so večinoma vzdolž zahodne obale in zato na poti vseh atlantskih viharjev in depresij. Žal moram reči, da večina naše planinske aktivnosti v zadnjih

letih skoraj nepretrgano poteka le pri slabem in vlažnem vremenu.

Ker so gore v Britaniji v primerjavi z Julijci videti tako nizke, boste morda iz mojega opisa dobili vtis, da so vzponi nanje mnogo lažji in manj naporni. Ker sem hodil že po naših in vaših gorah, lahko trdim, da to ni čisto res. Številne vaše kočice so precej visoko v gorah, zato lahko začnete vzpone iz precej velikih višin. Mi v Britaniji takih kočic nimamo, zaradi česar se podamo na pot iz nižin v dolinah, na Škotskem pa se začnejo vzponi od morske gladine. Zanimiva je tale primerjava: Prisojnik je skoraj dvakrat višji od Snowdona, najvišje gore v Snowdoniji v Severnem Walesu, vendar je vzpon na obe gori z najvišje izhodiščne točke na Prisojnik samo za 200 m višji kot pa na Snowdon.

Ker se britanske gore ne morejo postavljati z višino, nadomestijo to s svojimi posebnostmi.

Masiv Snowdona, aprila 1967

Foto D. Stevens

Ceprav je, na primer, v Snowdoniji le majhna gorska skupina, vendarle nudi obilje lepih skalnih vrhov, ostrih hrbtov, ozkih razov in z visokimi, divjimi bolvani posutih visokih planot. Njene s strmimi pobočji obdane doline in nazobčani obrisi gora nudijo veličastno sliko, kakršno vidimo v Alpah. Strmali, ki se spuščajo proti niže ležečim skalnim stenam, nudijo plezalcu dovolj priložnosti za neizčrpno plezanje vseh težavnostnih stopenj.

Morda ta opis v širšem smislu dobro ustreza tudi za druga gorska področja, posebno za centralne in zahodne gorske verige na Škotskem. Medtem ko zanje lahko rečemo, da so zaradi razsežnosti in raznih značilnosti mnoge v poletnem času prikladne za planinsko potepanje, pa je na Škotskem tudi mnogo lepih skalnih vrhov in strmali. Najvišji med njimi je Ben Nevis, čigar severna stena je ponekod visoka celo 600 m. Ta stena je široka 3 km, z vrsto strmih hrbtov, grap in ostrih stolpov, ki nudijo mnogo priložnosti za plezanje v skali, snegu in ledu. Zato se ta stena, ki ji ni enake v Britaniji, lahko meri z mnogimi najznamenitejšimi stenami v Alpah.

Verjetno je njen najbližji tekmeč na enem izmed otokov ob zahodnem obrežju Škotske na otoku Skye. Vzdiguje se skoraj naravnost iz morja, na presenetljivo majhni površini je fantastična vrsta divjih, črnih skalnih gora, kot si jih je le mogoče misliti. Imenujemo jih Black Cuillins of Skye, po pravici pa jim pravimo tudi Alpe Britanskih otokov. V gorski verigi Black Cuillins je 21 vrhov, ki jih ozki hrbti in ostri grebeni vežejo v nepretrgano vrsto. Ta veriga gora se vije 13 km daleč. Trinajst vrhov je visokih nad 900 m, vzdolž vse verige pa ni višina nikjer manjša od 760 m. Na obeh straneh glavnega hrbta so poprečni grebeni, med katerimi so številne visoke doline. V njih in na strmih gorskih pobočjih je vegetacija borna, zato nudijo čiste skalnate stene obilo priložnosti za odlično plezanje, prav tako pa najdete tam tudi neverjeten kaos z nazobčanih, skalnatih vrhov odtrganega skalovja. Na te značne vrhove in grebene se morate vedno napotiti od morske gladine in se vrniti k njej, po 900 m višine v vsako smer. Za večino vzponov na te gore je potrebna nekoliko večja izkušnost kot za vzpone drugod v Britaniji.

Omenim naj še to, kakšen je bil razvoj gornišтва v naši deželi. Okrog leta 1880 so britanski gorniki po navadi odhajali na alpinistične počitnice v tujino, očitno misleč, da jim domače gore ne nudijo ničesar posebno mikavnega. Iznenada so spregledali, da so bili v hudi zmoti. Zapis

Avtor članka, gorski vodnik D. Stevens, dober znanec in prijatelj mnogih naših planincev, ljubitelj naših gora

kažejo, da se je takrat gornišтво odločno preusmerilo k domačim goram. Raziskovali niso samo vrhov in gorskih verig, ampak tudi strmali, kjer so zanimive in težavne poti. To kaže, da je takrat v Britaniji napredovalo tudi plezanje. Za plezalce je napočilo daljše obdobje — nekako pol stoletja — ki ga lahko imenujemo »zlata doba prvenstvenih vzponov«. Na neustrašene gornike in plezalce je čakala dolga vrsta še nepreplezanih sten in strmin.

Tako se je razvijalo gornišтво v Britaniji vrsto let. Gore so točneje premerili; odtlej so bile na voljo odlične karte. Izdali so številne vodnike na vrhove in po stenah. Zdaj sta planinstvo in plezanje na izredno visoki ravni. Po težavnosti so v vseh gorskih krajih na voljo smeri do VI +, pri poletnih razmerah. Dandanes so izredno priljubljene tudi smeri, kjer so potrebni tehnični pripomočki.

Višine sten in strmin so zelo različne in nudijo plezarije v višini do 610 m. Tako visoko je plezanje na Ben Nevisu, toda povprečje je okrog 300 m in celo manj.

Kako se je alpinizem razvijal, kaže tudi tole: celo vrsto let so imeli za nemogoče, da bi takrat »strašno« gorsko verigo Cuillin prečili v enem dnevu, pri čemer bi se povzpeli čez 21 vrhov na

Snowdon v aprilu

Foto D. Stevens

daljavi 13 km, s približno 2200 m vzponov in spuštov. Tudi pri dobrem poznavanju same poti, ki je zelo zapletena, je za to potrebna izredna fizična kondicija in zdržljivost, pa sposobnost za spust po vrvi in za plezanje po stenah četrte težavnostne stopnje. Slaba plat te poti je, da ni nikjer vode.

Šele leta 1911 se je posrečilo po številnih brezuspešnih poskusih prečiti vseh 21 vrhov v enem dnevu, kar je trajalo 12 ur in 18 minut. Sam sem z dvema alpinistoma izvedel to prečenje leta 1948 v približno istem času, in videl, da je res zelo zahtevno. Ta čas pa je bil skrajšan leta 1965 na presenetljivo kratek čas 4 ur in 9 minut. Zelo zanimiva je primerjava tega rekorda v polletnem času s prvim prečenjem po isti poti pod snegom. Vrsto let se zimsko prečenje ni posrečilo, opravili so ga šele leta 1965. Trajalo je skoraj dva dni, z enim bivakom.

V Britaniji gojimo gorništvo skozi vse letne čase, zime pa se razveselimo zaradi plezanja v ledu in snegu. Zanimanje za smučanje le počasi napreduje, še vedno je večje za plezanje. Če je zima ugodna, moramo plezati v razmerah,

kakršne so v Arktiki. Dnevi so kratki in zimsko vreme je tako slabo, da mora biti plezalec izkušen in sposoben. Najdaljše in najtežavnejše plezarije so verjetno v škotskih gorah in še posebej na Ben Nevisu, čigar znana severna stena je prisilila že mnogo sposobnih plezalnih navez, da so morale bivakirati v arktičnih razmerah. Seveda je na Škotskem za zimske podvige še mnogo drugih lepih gora. Obsežni greben na gori An Teallach (škotski keltski naziv) velja za enega od večjih alpinističnih vzponov v Britaniji. Na njegov zasnežen gorski greben sem plezal pozimi leta 1954. Za prečenje glavnega grebena smo porabili več kot 6 ur in le malo je manjkalo, da nismo bivakirali.

Po minuli vojni je zanimanje za gorništvo v Britaniji še naraslo, posebno v desetletju 1950 do 1960 je zelo napredovalo. V tem desetletju so se odprave iz raznih dežel povzpelle na 10 najvišjih vrhov na svetu, visokih čez 8000 m. Morda je pripomogla k večjemu zanimanju obsežna publiciteta, radio in televizija in opisi teh vzponov. Naj bo že vzrok kakršenkoli, plima navdušenja za gorništvo je začela naraščati, in mladina se

je odločila spoznati ta šport in naučiti se kaj več o njem.

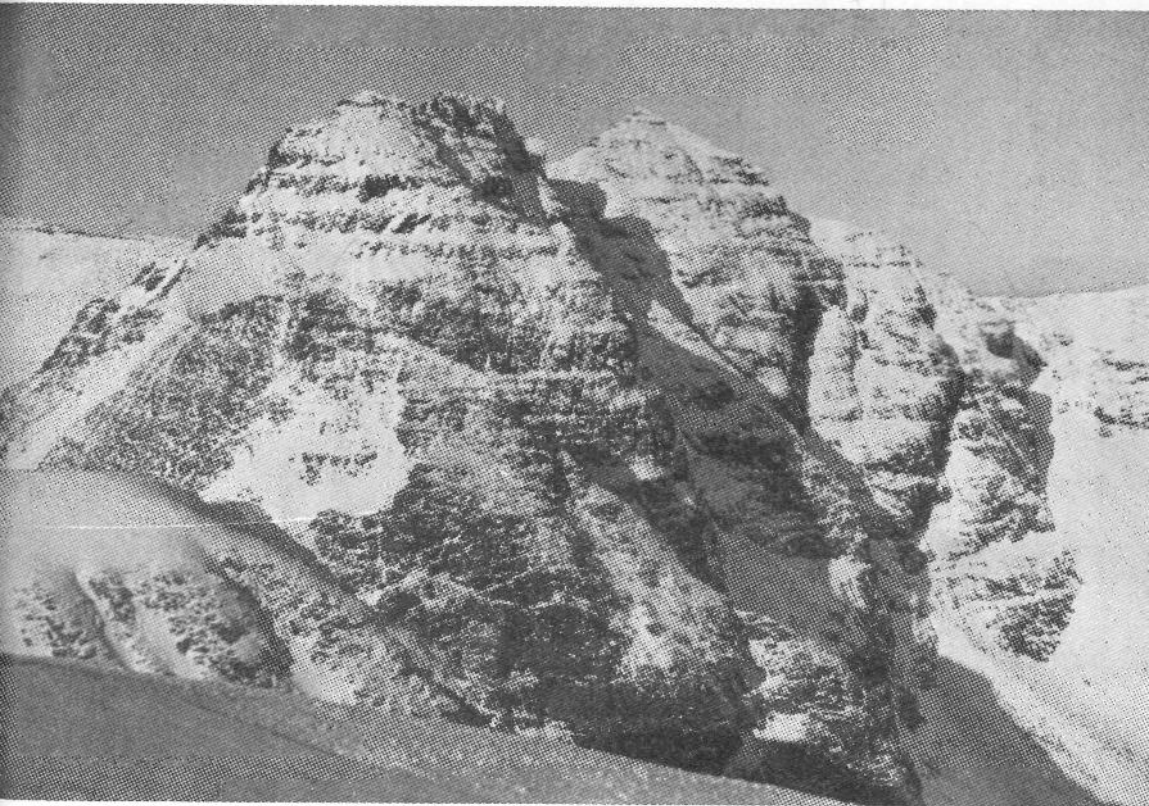
Leta 1952, ko sem bil upravnik enega od velikih mladinskih gorskih domov v Snowdoniji, sem začel organizirati planinski pouk. Menim, da sem se s tem ukvarjal med prvimi v Britaniji. Po treh letih sem opustil upravništvo tistega doma in posvetil ves svoj čas pouku in vodništvu v svojem centru, kjer še vedno učim v tečajih za začetnike.

Zaradi naraščajočega povpraševanja so ustanovile prosvetne oblasti in velike organizacije, ki se zanimajo za napredek planinstva med mladino, številne centre in gorniške šole v Snowdoniji in v drugih gorskih krajih. V teh centrih je v učnem načrtu čitanje kart in orientacija po kompasu, uporaba vse opreme in tehnika z vrvo, taborjenje v gorah in gorsko reševanje, skratka vse, kar mora gornik znati. Tečajji dajejo tisto temeljno znanje, ki naj bi, kot upamo, pripomoglo k varnejši hoji v gore. Od vseh treh gorskih področij je Snowdonija najpopularnejša. Ver-

jetno je tako zaradi omrežja dobrih avtomobilskih cest proti Severnemu Walesu, pa tudi zato, ker je to Londonu in več velikim mestom v Midlandu najbližja gorska veriga. Vse leto, posebno pa spomladi in poleti, prihaja v Snowdonijo mnogo sto planincev na ture in plezanje. Proti koncu aprila se stopi skoraj ves sneg in od tedaj naprej so gore verjetno najvarnejše. Ena od velikih privlačnosti Snowdonije je, da nudi priložnost za tako veliko število raznovrstnih, zanimivih aktivnosti na tako majhnem področju, za čudovite ture in plezarije, pri katerih ni nujna uporaba vrvi. Višinska pot na vrh Snowdona, s katere je krasen razgled na vrhove in jezera, in ki traja 3 ure, velja za eno od najlepših grebenskih tur na Britanskih otokih. Kadar pa je pod snegom, je to pravi alpinistični vzpon. Zelo lepa, skalnata gora Tryfan (welški keltški naziv), ki se strmo dviga iz doline, kjer živim, nudi po severnem grebenu zelo zračen vzpon na vrh. Lepo plezanje vseh težavnostnih stopenj najdete tudi v njeni strmi vzhodni steni. Plezalec ima v Snowdoniji na voljo mnogo takšnih sten. Če pa se hočejo

The Ridge and Butresses of An Teallach (Veliki greben na An Teallachu na Škotskem, pozimi)

Foto D. Stevens

Trufan v Snowdoniji. Vzpon na vrh po severnem grebenu z desne strani

Foto D. Stevens

Snowdon z enega njegovih višinskih jezer

Foto D. Stevens

spoprijeti »tigri« — tako imenujemo neustrašne mlade planince — z nečim res trdim, tedaj jim je na voljo prečenje vseh 14, čez 900 m visokih vrhov v enem dnevu. Pri tem morajo prehoditi okrog 34 km, s spusti in vzponi pa premagati skupno 2700 m višine. Udobne hoje bi bilo okrog 12 ur, sedanji rekord za to res naporno gorsko turo pa je 5 ur in 10 minut iz leta 1965.

Upam, da bo ta moj prispevek zanimiv za planinsko tovarišijo v Jugoslaviji, in da bo morda mogoče kmalu pripraviti majhno skupino članov slovenskih planinskih društev za obisk britanskih gora. Vsakega Jugoslovana, ki bi se namenil v Snowdonijo, vabim, da stopi v stik z menoj. Prav rad mu bom ponudil gostoljubnost v svojem domu in vodstvo po gorah.

Avtorjev naslov:

Edward Dudley STEVENS
Bryn Poeth
Capel Curig,
Caernarvonshire — North Wales
Great Britain

V ZIMI IN SNEGU PREK GOLAKOV

(ob 75-letnici slovenskega planinstva in 25-letnici osvoboditve)

Lado Božič

začetku meseca sušča sva se v jasnem in za ta čas neverjetno toplem jutru spuščala s prijateljem Radom od Naceta na vojskarski cesti proti Baštetovi kmetiji in mimo zadnjega bivališča v zgornji Idrijski dolini, mimo Klavžarjeve bajte, ter se počasi približevala starim in temeljito razpadajočim zgodovinskim Klavžam na Idrijsci. Med spuščanjem sva se neprestano, dokler nama niso izginili izpred oči, ozirala in strmela tja v bele šiptarske kape golaških vrhov. V nama je kuhalo, v možganih pa je vrela misel,

ki je, ko je zavrela, tudi bruhnila na dan. Na Golake morava! Čimprej! Dokler je sneg še trd in naju bo lahko nosil na svoji površini.

H Klavžam sva prišla pravzaprav z namenom, da bi se še v zimi približala najinim ljubljencem Golcem, da bi ugotovila snežne razmere v njihovih podnožjih, poškilila po strmih pobočjih in morda celo stopila ali po Idrijci navzgor ali pa preko prvega grebena pred nama v Suho strugo, čez Bedrovo grapo, tja na Krekovše. Pa iz vsega tega ni bilo nič. V glavi se je vse na mah preobrnilo. Naslonjena na zadnje ostanke stebrov mogočne stavbe Klavž in uživajoč blagodejno toploto poznozimskih sončnih žarkov sva premišljevala in se resno pogovarjala o misli, ki sva jo sprožila že gori v bregu. Vremenske in snežne razmere so naju vedno bolj utrjevale in končno tudi prepričale, da sva se odločila za dejanje, ki bi bilo edinstveno v najinem dosedanjem planinskem delovanju. V zimi in snegu preko Golcev! Daljše in višje zimske ture doslej še nisva izmerila nobene. Zato naj bi s to, ki bi bila prva in upajva, da ne še zadnja, pohitela. Zima je ugodna, najina skupna leta pa so že preseгла

polno stoletje in še tretjino drugega zraven. Namen, sedaj že sklep, se nam je sicer vedno drzen, toda spričo najine planinske korajže in podjetnosti uresničljiv.

Zaradi take odločitve sva za ta dan preusmerila najino turo in jo obrnila proti vzhodu skozi Čekovnik. Z neprestano mislijo na Golce v zimi in v globokem snegu sva se otepala ves dan, čeprav sva ga namenila raztresenemu naselju bajtarjev, gozdnih delavcev, rudarjev, upokoencev in predanih partizanskih borcev. Hodila sva sicer mimo hiš, se v njih tudi ustavljala, toda najine misli in najini pogledi so se ozirali le na jug na dolge grebene in vršace onstran Idrijce in Belce.

Od Klavž sva se spustila po raztrgani in od kaménih in zemeljskih plazov zasuti cesti do Kramaršice, kjer sva se od nje tudi poslovila.

Skozi mlade in goste nasade smrek in macesnov, ki nudijo varno zavetje številni srnjadi, sva se povzpela na greben in z njega zakoračila po lepi, udobni lovski in gozdarski stezici, razpotegnjeni preko bregov do kmetije pri Rižnikarju.

Medvedova kmetija na Javorniku nad Črnim vrhom

Foto L. Božič

Pri Rižnikarju v Zgornji Idrijski dolini. V ozadju Golaki
Kmetiji v Cekovniku, v ozadju Golaki

Foto L. Božič

Hiša z gospodarskimi poslopji stoji na slemenu, na robu gozda in nad strmo senožetjo, ki se spušča globoko navzdol do ceste proti Beli. To je prva hiša dolgega in razvlečenega naselja Cekovnika, konča pa se po dobrih dveh urah hoje tam pri Miklajču pod grebenom Vrh Bele. Pod Rižnikarjevo domačijo se skriva ob cesti še tretja in zadnja hiša ob zgornjem toku Idrijce, Tratnikova kmetija. Vse tri hiše, Klavžarjeva, ki sicer nosi vojskarsko tablico, Rižnikarjeva in Tratnikova, ki pa spadata v Čekovnik, tvorijo svet zase. V preteklosti so najbrže imele posebne naloge v zvezi z razvojem idrijskega rudnika in z njegovim oskrbovanjem z lesom, ki je potekalo od Klavž navzdol po Idrijci do Idrije.

Oglasila sva se pri Rižnikarjevih. Hotela sva izvedeti kaj več o starosti hiše in o njenih prejšnjih lastnikih ter njihovi vlogi v zvezi z rižami. Nič, prav nič nisva utegnili izvrtati. V hiši so že dalj časa mlajše generacije tega stoletja. Tudi pri obnovi strešnega krova da niso na starem zasledili nobene letnice. Hiša z gospodarskimi

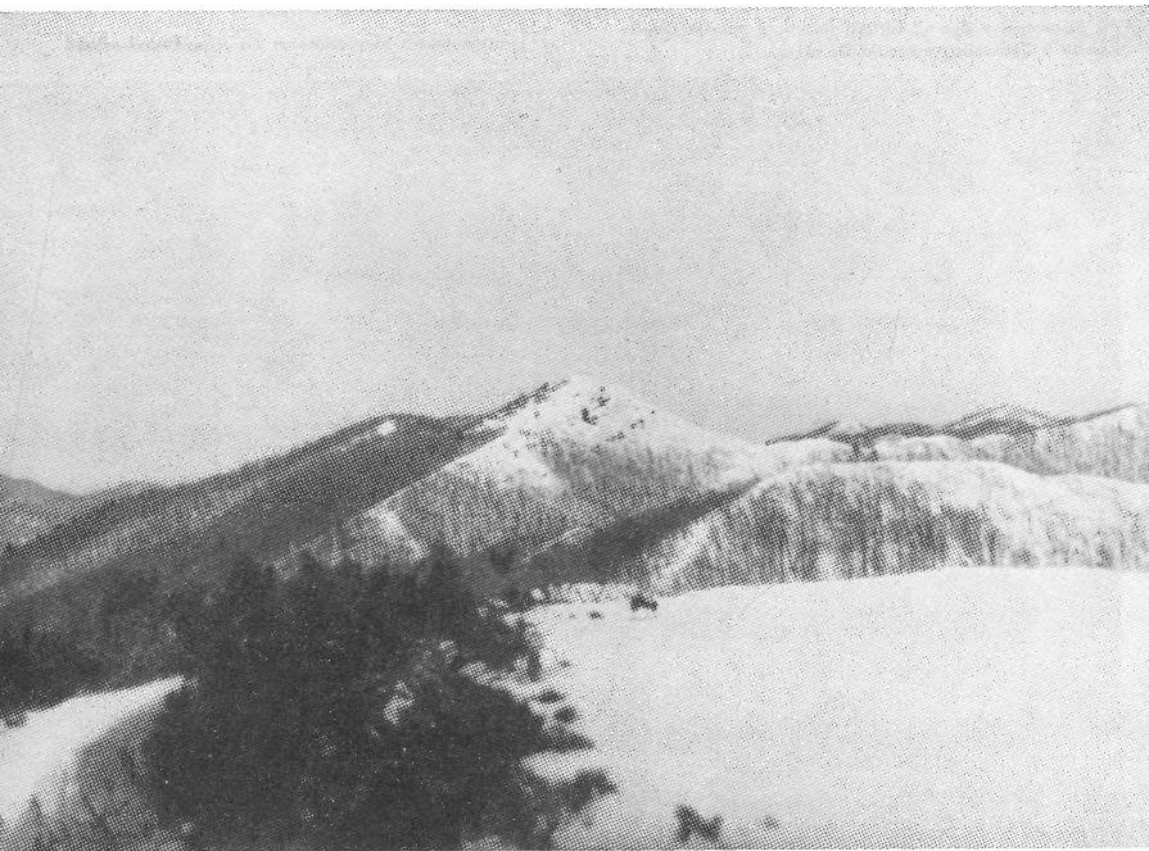
poslopji je stisnjena na majhnem prostoru na zahodnem robu pred sto in sto leti izsekane in iztrebljene jase, ki jo še vedno obdaja okrog in okrog rastoči gozd. Po jasi so danes njive in senožeti obrnjene proti jugu in nagnjene proti dolini Idrijce. Dovolj prostora je in obdelovalnih površin za preskrbo mlade družine in osem glav govedi v hlevu.

O zgodovini hiše nisva zvedela prav ničesar. Prav gotovo pa je, da mora hiša biti stara vsaj toliko, kot je staro plavljenje lesa po Idrijci, ali vsaj toliko, kot so stare razvaline nekdanje močnice stavbe Klavž. V zvezi s plavljenjem lesa so nastajale po bregovih Idrijce tudi riže, po katerih so spuščali z bregov les proti reki. Po rižah je dobil kmet oziroma njegova domačija tudi domače ime pri Rižnikarju. Tako sklepamo, tako je najbrže tudi bilo.

Ko sva z zgodovinskimi raziskavami in razpravami na kratko in jedrnato oplela, sva se v soncu spet zagledala v planinski svet, v Golce, tam nad Kozjim hrbtom in Krekovšem. Zagrizla sva vpra-

Mali Golak s Srednjega Golaka

Foto L. Božič

šanje, kdaj na njihove vrhove. »Pojutrišnjem,« sem odločno dejal. Rado pa ni bil za tako hitro odločitev. »Vsaj tri dni naj bo med današnjo in prihodnjo turo,« je predlagal. Predlog sem sprejel, čeprav s težkim srcem. Skrbelo me je vreme. Ali bo še zdržalo ali pa se bo sprevrglo in nama s snegom vred zamedlo lepe načrte.

S tako odločitvijo v glavah sva hodila skozi Čekovnik mimo Podobnika, mimo Loga, mimo po vojni zgrajene nepopolne osemletke, po Klancu mimo Črnologarjevih in Kokošarjevih do Blaška. Tu sva obrnila proti jugu in se dvignila na greben, ki se vleče od zahoda proti vzhodu, med grapo Šihtenpoha na severu in Idrjico na južni strani. Pri kmetiji na Zajki, ki stoji na grebenu in je vidna daleč naokoli, sva imela pred očmi ves Čekovnik od Rižnikarja do Miklajča. Nad dvajset skromnih hiš je raztresenih in razpostavljenih na kratki terasi, ki se odbija na prisojni strani od vznožja Hleviških planin in Slaniškega hrbta. Komaj dá terasa živeti bajtam, skromnim njivam in sadovnjakom, že pade strmo odsekana v strugo potoka Šihtenpoh in v dolino Idrjice. Greben, s katerega sva opazovala razvlečeno naselje, je zelo dolg in pokrit s samimi košenicami in senožeti. Na grebenu so tri hiše, ki jim je živinoreja dodaten vir dohodka.

Z Jalovca, s skrajno vzhodnega vrha grebena, sva pogledala še tja v Hleviški kot, k Črnologarjevim, Podobnikarjevim in Ferjančičevim. Pogled nama je pohitel še malo višje k znanemu gozdarju, aktivistu, živemu leksikonu, zgodovinarju Čekovniku in osemdesetletniku Tinetu Lapajnetu pa še više skoro pod vrh Hleviških planin k Šavlijevim.

Tam na desni pod Zagrebencem na grebenu Vrh Bele je zibelka Čekovnika. Ustno izročilo pripoveduje, da je bilo prav na tem mestu današnje Miklajčeve hiše pred sto in toliko leti čakališče tihotapcev ob poti iz Idrije preko Angelske gore v Vipavo in Gorico. Tu so se čakali tihotapci in izmenjavali med seboj tihotapsko blago, ki so ga prinesli iz Idrije oziroma iz Vipave in Gorice. Pozneje so prav tu zgradili prvo hišo in kraj je dobil ime Čakovnik, ki se je pozneje spremenilo v Čekovnik. Naselje se je od tu potegnilo tja do Rižnikarja in nad Idrjico tudi obstalo.

Ko sva se nagledala Čekovnika, sva se še enkrat ozrla proti Golcem in jim zaklicala na skorajšnje snidenje. Čez tri dni torej v Golce in preko njih. Spustila sva se po lepi stezici do Idrjice in ob njej pohitela domov. V nama je gorelo pričakovanje nečesa velikega in pomembnega, za kar se je treba temeljito pripraviti, celo obračunati z najinim dosedanjim odnosom do zimskega planinstva. Pred nama je stal važen dogodek, ki

naj bi prinesel zmago oziroma prelom v najinem vsakdanjem in praktičnem planinstvu. Upala sva, da nama bo tudi vreme blagohotno naklonjeno. Izvidniška tura v vznožje in neposredno sosesčino zasneženih Golcev nama je odkrila marsikaj novega. Predvsem nama je zbudila prepričanje, da Golci v zimi in snegu najbrže niso nepreahodni, in spoznanje, da so ljudje tisti, ki si postavljajo navidezne zapreke s tem, da jih vidijo tam, kjer jih ni, in ker so preslabi, da bi znali podedovane in na novo ustvarjene privide in predsodke tudi premagati.

Najin sklep je bil odločen, da prelomiva s preteklostjo. Čez tri dni na svidenje na avtobusni postaji!

Skopo odmerjeni dnevi so hitro kopneli. Srce je v pričakovanju vedno bolj kljukalo in glasneje razbijalo v prsih, v možganih so se vrtnčile take in drugačne misli, idejnega, organizacijskega in mobilizacijskega pomena, tu in tam so se pojavili rahli pomisleki in že tudi obrisi načrtov za primer umika. Zadnji dan sva si še razdelila dereze ali pa domače krapše. Vsak je dobil po eno celo Avčinovo derezo, seveda tisto, o kateri je tekla pravda v našem časopisju. Do onih drugih, prav in resnično Avčinovih se za zdaj še ni mogoče dokopati. Pa nič hudega, za najine potrebe bodo tudi te dobre. Morda jih niti ne bova potrebovala. To eno derezo sva si razpolovila in dobila vsak po šest aluminijevih zob za vsako nogo. Ker Golci niso Himalaja, sva upala, da bo taka oborožitev podplatov zadostna. Cepina nisva mogla razpoloviti, zato sva odločila, naj ga nosi tisti, ki bo vodil ekspedicijo. Prijateljsko, tovariško in demokratično.

Menila sva tudi, da ni dobro, če bi o najin角度 nakana bobnala med ljudmi. Nihče naj ne zve, ker utegne biti, da se bova morala umakniti. Potem bi ropotali nasprotni bobni, da bi se Golci majali. Res, kaj v primeru umika? Takrat bi stopile v ospredje tri inache za delni umik. Na popolne umike nisva vajena. Golcem se v nobenem primeru nisva hotela odreči. Če bi odpadel pohod na najvišji ravni in čez najvišje vrhove — to bi bil pohod najine prve težavnostne stopnje — bi jo udarila s Škrbine čez Poslušanje, mimo Treh smrek, skozi Tisovec na Malo goro in v Zadlog. Tudi ta tura ni kar tako, prekobaliti bi morala višino 1300 m, saj sva jo po težavnosti uvrstila v drugi razred. Če se ne bi mogla preriniti niti do Škrbine, šele potem bi prišla v poštev tura tretje kategorije: pohod s Hudega polja čez Gnelice na Krekovše in preko Srednjega ali Špičastega vrha, skozi Korenovše ali Tršanovše v Belo. Zadnja možnost umika, ki pa dejansko ni

prihajala v poštev, bi bil spust z Mrzle rupe po dolini Idrjice. Ta pot ne bi bila več v znamenju snega, temveč v znamenju telohov, zvončkov, trobentic. Pomladanski sprehod, ne pa zimska tura. V sončnem in hladnem jutru »nesrečnega« tri-najstega dneva meseca sušča, dan za tem, ko so svatovale in pirovale ptice, na Gregorjevo torej, sva se z avtobusom vred znašla na Vojskem. Toliko sva bila ogreta in segreta za najino turo, da nisva utegnili niti pokukati v planinski dom. Kar naravnost iz avtomobila sva jo ucvrla proti Kotljam in Mrzli rupi. Na robu, kjer začne steza podatki proti Mrzli rupi, naju je čudovit pogled na lepe, s snegom zalite kape golaških vrhov le zastavil na pravi dirki. Tudi Poldanovec in Zeleni rob sta naju lepo pozdravljala v sijaju zimskega pokrivala.

Toplo je postajalo, le čez preval med trebuško in idrijsko grapo je vlekel močan in mrzel veter. Pot proti Hudemu polju je bila delno kopna, delno pa uhojena. Četrta inačica umika je že spuhela. Ko sva prišla na Hudo polje, sva pogledala v gozdarsko barako. Bila je odprta, žive duše pa nikjer. Stopinje okoli barake in na novo nacepljena drva za bajto so dala slutiti, da človeška bitja niso daleč. Sem od Tisovca ni šepetala tišina, le žaga motorka je divje in surovo tulila in motila mir. Tak udor v veličastno harmonijo zimske prirode nama je trgal srce. Tudi okoli spomenika bolnice »Pavle« je nekdo že oprezoval in se sprehajal, toda svojih stopinj ni obrnil v najino smer.

Sončni rob pod Škrbino je bleščal v jutranjem soncu, ko sva stopila za spomenikom na zasneženo in kot z belo baržunasto preprogo pogrnjeno cesto proti Škrbini. Nobene človeške niti živalske sledi ni bilo videti. Torej sva prva, ki rineva letos na Škrbino. Toda pravega ugodja in navdušenja je bilo kmalu konec. Že za drugim ovinkom sva naletela na debele plazove snega, ki so zdrsnili s strmih bregov in se kratko in malo usedli na cesto. Ceste dejansko ni bilo več. Breg nad cesto in pod njo je bil izravnán, na cesti pa dva do tri metre snega. Avtomobilski planinci še dolgo ne bodo prišli na svoj račun. Tako bo tja do konca junija, če ne bo višja sila ali pa težki plug preje odločil drugače. Tako stanje na cesti se je vleklo prav do zadnjega ovinka pod Škrbino. Nevarnosti je bilo treba prečkati. Hojo čez plazove pa nam je lajšal za debel prst novega snega, ki je zapadel v prejšnji noči. Stopinje so bile bolj zanesljive in jih ni bilo treba sekati v sneg. Tako so izginili strahovi pred plazovi. Kjer ni bilo plazov, so se nama zoperstavljali lepo oblikovani zameti, ki sva jih

brez večjih težav prav tako gladko odpravljala. Po uspešnem obvladovanju plazov in zametov sva se znašla na Škrbini.

Na križišču cest sva obstala in občudovala lepi, mladi gozd v zimskem razpoloženju. Take slike že dolgo nisva videla. Sonce se je bilo že tako dvignilo, da je lepo sijalo v gozdnato podolje, v katerem so se sence vitkih bukev ulegale na belo sneženo odejo pod njimi. Čez mesec dni in nekaj več bo podoba popolnoma drugačna. Sence golih debel bodo izginile in belo vznožje bukev bo pokrila senca ozelenele krošnje. Korenine bukev bodo še vedno pokrite s snežnim plaščem, v njihovih vrhovih pa bo že šepetalo mlado zeleno listje. Zima si bo podala roko z vigredjo. Tudi takrat bo tu zelo lepo. Šele tja v mesec julij pa bodo pordele tudi skale tja do Smrekove drage in v njih bo dañnil vijoličasti cvet lepega kranjskega jegliča. Takrat bo šele konec dolge, dolge zime v naših Golcih.

Stala sva sredi sveta, v katerem tišina neha šepetati in se zavije v pajčolan grobnega molka. Kaj doživljaš v tem trenutku? Morda njegovo veličastje, morda hip osamelosti in šibkosti nasproti naravi? Prav gotovo te prevzame veličastje neposredne okolice, okoli srca in duše čutiš olajšanje, breme mesa in kosti izgine, čutiš se lahkega, da bi poletel brez peruti vedno višje in višje, da te žene neznana sila naprej in naprej. Občutek imaš, da si zmagovalec nad prirodo. Vse to vsekakor drži, če romaš skozi goro v tako ugodnih okoliščinah, kot sva jih bila deležna midva. Pa še v dveh sva bila. Kaj pa če bi bil eden ali drugi sam. Najbrž bi se počutil v vseh ozirih revnejši. Tako je bilo na primer pred leti, ko sem kolovratil tod okoli sam. Bilo je konec aprila in snega še vedno na mernike. Bil je moker in udiral se je. Če ne bi bil kopen ozek rob ceste, bi bil pohod nemogoč. Ko sem pririnil na polovico poti do Škrbine, sem nenadoma opazil pred seboj sledovce živali, ki so si sledili v strogem gosjem redu. Neznana zver? Lisica ali volk? Priklatila se je na cesto iz Suhe grape spodaj pod cesto. Grapa pada proti lpaškju in z njim proti Gorenji Trebuši. Bil sem brez orožja, celo brez palice. Do Škrbine sem se junaško pretolkel in zavil proti Poslušánju. Toda snega je bilo vedno več. Stopinje so se vedno globlje udirale, sledi neznanega četveročnega predhodnika pa niso izginile. Bila sva torej na isti »liniji«. V možganih se je vrtelo marsikaj in počasi sem se začel ozirati po bukvah in presojeti, na katero bi se v primeru nevarnosti lahko najhitreje skobacal. Nič primernega nisem opazil. Propadla je sleherna možnost obrambe. V sneg sem se

Vrh Jelenka (1106 m) nad Spodnjo Idrijo (v ospredju opuščena kmetija)

Foto L. Božič

pogrezal že do pasu in ni bilo upanja, da bi ga bilo na Poslušanju kaj manj. Prej več. Obramba bi bila v takih razmerah jalova. Da pa bi se spoprijel z neznanim kar s pestmi, se mi je zdelo sicer junaško, vendar nesmiselno. Obrnil sem podplate v smer, po kateri sem prišel. Mahnil sem jo nazaj na Hudo polje in okrog pod Poslušanjem ter tako v Vratcih onstran Poslušanja stopil na cesto proti Tisovcu. Nevarnost sem torej obšel. Na tej strani ni bilo več sledov. Doživel sem torej delni umik. Kdo ga je narekoval? Strah ali previdnost? Prvo ali drugo ali pa vsakega nekaj.

Tokrat je bilo malo drugače. Bila sva v dveh in v rokah še cepin. Trije obrambni činitelji. Ali bi se lahko spustila v boj? Nekam močna sva se počutila, saj se nama ni ljubilo niti jesti, češ da imava še dovolj rezerv od doma. Zato sva stopila naprej. Cesti, ki sva jo le slutila pod seboj, sva dala slovo in zavila proti jugu v nedri Golcev. Da ne bi izgubljala časa, sva se orientirala kar po transversalni stezi. Upala sva, da bova tu pa tam le srečala kako markacijo, ki nama bo potrdila, da rineva v pravilno smer. Sneg je lepo držal in bolj ko sva se dvigala, več ga je bilo. Višino sva ugotavljala v sneženih kolobarjih okrog drevesnih debel, ki jih je že začela ustvar-

jati drevesna toplota, znamenje, da se je v njih že začela prebujati zgodnja pomlad. Razgledi skozi gozdove so bili jasni in udarila bi jo lahko tudi kar počez in bi prav tako prej ali slej dosegla cilj. Ker pa je bila to najina prva večja zimska tura, sva menila, da je vsako beganje preko nešteti manjših in večjih vrhov in kraških vrtač nesmiselno. Udobneje se je nama zdelo vohljati za stezo pod snegom in za redkimi markacijami tik nad snegom. Hotela sva čimprej ter s čim manjšimi napori in težavami do cilja. Spustila sva se v prvo globel, nato pa pritisnila na prvi greben. Na vrhu sva se samo bežno ozrla proti Poslušanju in že sva tolkla stopinje preko brega na višje ležečo teraso. Tu se loči steza za Kozje stene, midva pa sva zavila okoli večje vrtače in stala nad globoko jamo, kjer se poleti lahko ohladiš s snegom, ki nikoli ne izgine. Dole sva hodila po severnih plateg grebenov in vrhov, sedaj pa sva že stopila na južno stran in občutila pa videla v snegu vpliv primorskega podnebja. Sneg je postal mehkejši, zrnat in rumenkaste barve, ki je ustvarjala videz polede- nele snežne odeje. To je opozarjalo na previdnost. V naslednji breg, po katerem se sicer vije lepa in udobna stezica, spomin na prvo svetovno vojno, sva se morala pognati z vsemi silami. Strmo je

bilo, sneg pa ojužen, zato stopinje vegaste. Boj za vsak korak naprej. Sredi brega sva opazila celó markacijo. Bila je edina v strmem bregu in na dolgem grebenu, po katerem sva morala, ko sva se prikopala do vrha hriba. Bila je bolj v tolažbo kot v pravo pomoč. Nepotrebno bi bilo vsako beganje in iskanje markacij, ko pa so se na levi strani, še vedno precej odmaknjeni, že kazali naši lepi vrhovi z Velikim Golakom na čelu. Na vrhu precej visokega hriba, porastlega z nizkim bukovjem, je ostro potegnili sever, ki ni dopuščal, da bi se razgledovala nazaj proti Vojškemu in Trebuši. Jadrno je bilo treba stopiti navzdol po grebenu na sedlo proti naslednjemu vrhu.

Spomin mi je govoril, da se vleče steza sedaj po severni strani hriba, ki se je šopiril pred nama. Toda v snegu severna stran ni bila prehodna in prava neumnost bi bil poskus, tvegati in riniti po njej, ker daleč ne bi prišla. Ni kazalo drugega, kot pognati se ponovno v breg in z vzhodne strani zavzeti vrh. Gazila sva, se opletala z nizkim grmovjem in z olajšanjem stopila na teme novega vrha neznanega imena. Ugotovila sva, da sva se že približala v neposredno bližino Velikega Golaka, ki se je kar naenkrat v vsem sijaju in mogočnosti pojavil na najini levi, kot da bi bil ta trenutek zrastle iz zemlje. Malo bolj desno pa je pogled objel lep in usločen hrbet in sam vrh Srednjega Golaka. Med obema je čepelo sedlo, na katerega sva morala pririniti. Veliki Golak je pozimi še bolj masiven, plečat in gol in sega tak globoko doli v obširno kraško vrtačo. Obstal sem in ga občudoval, saj v poletnih mesecih ne pomeni skoro nič. Niti ni opazen niti lahko dostopen, saj držijo vse poti le daleč proč od njega. Do sedla ne bova mogla kar naravnost, treba bo naokrog po bregovih globoke kotanje. Krenila sva na naslednji preval. Tu sva se spustila skozi prava vratca, ki so jih označevale na mladih bukvah kar štiri markacije, po dve in dve na vsaki strani. Prav pri gladini snežne odeje so se smehljale, kar je pomenilo, da je plast snega pod nama debela skoro dva metra. Veselo sva se pognala naprej in brez večjih težav in naporov dosegla sedelce med Velikim in Srednjim Golakom. Tu sva popila malo čaja, slikala očanca Golakov in se pognala po vzhodnem grebenu Srednjega Golaka proti njegovemu vrhu. Kako prijetno je bilo, ko sva se izmotala iz bukovega grmovja in stopila na greben, ki je nama odprl svet daleč naokoli! Ruševje je bilo globoko pod snegom, na severno stran grebena pa so se vzpenjale snežene strehe, po katerih je bilo kaj prijetno hoditi. Sonce je lepo grelo in upala

sva, da nama bo naklonjeno ves dan. Na vrhu sva uprla poglede spet tja na Veliki Golak, nato pa desno od njega v obširne goličave, ki so nastale potem, ko smo začeli uvažati ameriške motorne žage. Razgledi v daljavo niso bili najboljše. Od nekje so se pritepli raztegnjeni oblaki in meglice, ki so nama hoteli pokvariti najlepše, kar sva od ture pričakovala.

Že sva stala na temenu Srednjega Golaka. Nad vencem Triglavskega pogorja je sijala lepa vedrina neba kot svetniški sij, nad nama pa se je zbirala sivina oblakov. Na jugu sva uzrla naše morje v Tržaškem zalivu in obrise istrske obale. Na zahodu pa je pobliskavala struga Soče in morje ob njenem izlivu. Na vzhod je segal pogled le do Nanosa.

Da bi ujela vse, kar se je dalo v danih vremenskih razmerah še ujeti, sva pohitela na najvišji vrh Golcev, na Mali Golak. Gorjani, to je prebivalci Predmeje in Otlice (Angelska gora), mu pravijo Modrasovec. Lepo je bilo hoditi po grebenu in po sneženih strehah, ki so se stegovale v zrak na severno stran. Kakor se težko privlečeš poleti s Srednjega na Mali Golak skozi gosto ruševje, toliko lažje je pozimi, ko je ruševje globoko pod snegom. Nič te ne ovira, ne grmovje ne skalovje. Toda precej pod vrhom sva stopila na golo skalovje. Tu je poleti domovina modrasov, po katerih je vrh dobil domače ime. Pa niso celo skale tako strupene, da na njih ne ostane niti sneg? No, tega niso krive skale niti modrasi, pač pa divja burja, ki v svojem času nori preko teh vrhov in grebenov in pomete z njih ves sneg. Tudi na samem vrhu ni bilo snega in gole skale kazijo lepoto zimskega okolja. Prav tako železna skrinjica za žig in vpisno knjigo ne prispeva v tem času k okrasju vrha. Ker je notranjost skrinjice prazna, je slika še toliko bolj žalostna. Vse te okoliščine so naju motile. Da bi bila žalost še večja, se je nad nama pooblačilo, sonce je izginilo in pričel je vleči oster in mrzel severni veter. Hitela sva vreči zadnje poglede proti Triglavu, ki svoje nebesne sinjine nikakor ni hotel podaljšati proti nama. Še enkrat sva se obrnila na vse nebesne strani, da bi si kar najbolj vtisnila v spomin zadnje slike morja in Soče. Zvrnila sva vsak šilce cerkljanske slivovke in si segla v roke.

Kljub burji, ki naju je potiskala v dolino, nama je srce vriskalo in pelo. Čeprav je uspeh prišel malce pozno, zato pa je za naju toliko večji in lepši. V zimi sva premagala Golce, ki so veljali v zimskem času za neprehodne z idrijske strani. Za mnoge niti v letnih časih niso posebno privlačni kljub lepi in bogati flori. Midva pa sva

jih doslej imela rada prav v teh mesecih, ker jih v zimi še nisva poznala. Sedaj pa sva najino občudovanje in ljubezen do njih prenesla tudi v čas, ko njih vrhove ne pokrivajo planike, sleč in druge rožice, pač pa debel sneg, v dobo, ko čez njihove vrhove piska in tuli mrzla zimska burja. Pozdravljeni golaški vrhovi in grebeni! Hvala vam za pozornost in gostoljubnost, s katerima sprejemate samotne obiskovalce v zimskem času. Na svidenje čez nekaj mesecev, ko bodo oživela gnezda vaših stalnih letnih prebivalcev, modrasov, in ko bo narava spletla veličasten venec najlepših planinskih cvetic in ga razgrnila izpod vrha Srednjega Golaka po dolgem in veličastnem grebenu tja na Mali Golak in še dalj mimo njega. Prav gotovo se bomo še vračali k vam tudi pozimi. Prepričana sva, da bodo najinemu zgledu sledili še drugi prijatelji in ljubitelji slovenske zemlje.

Spuščala sva se proti Iztokovi koči. Spust je že v kopnem precej strm, toliko bolj v snegu. Markacije so v strmini odpovedale, zato se je bilo treba opreti na nos, korajžo in previdnost. V kopnem te udobna steza lepo in v serpentinah

pripelje v pravcato korito med dvema bregovoma. V snegu se seveda moraš odreči tej udobnosti in se mirnih živcev in hladne krvi malo potruditi. Ko pa stopiš v žleb, te že pozdravijo kar številne markacije, ki drže naravnost do Iztokove kočice. Tu so že tudi prve človeške stopinje, ki v žlebu tudi izginjajo. Sklepal sem, da je nekdo rinil proti vrhu, pa sta ga strmina in sneg, ki sta stala pred njim, odvrnila od lepega namena, povzpeli se na vrh.

Vstopila sva v kočico. Hlad je udaril iz nje. Vse je bilo tiho. V knjigi sva našela prve štiri obiskovalce v letošnjem letu. Malo sva prigriznila in se napila čaja. Dolgo sva vzdržala brez jedi, prav od doma, že preko sedem ur. Iz same vznemirjenosti in napetosti pa pričakovanja, ali bova uspela ali ne, nisva mogla prej ničesar použiti. Ni bilo časa misliti ne na jed ne na lakoto.

Od kočice sva odnesla pete po stezi, ki jo markacija usmerja v Dol. Lep in udoben gozdni kolo-voz naju je vodil po ravnem v vzhodu Malega Golaka proti vzhodu. Na levo in desno poti sva opazovala bukov gozd in se zaman ozirala po mogočnih bukvah nekoč neizčrpnega Trnovskega

Planinska kočica na Javorniku nad Črnim vrhom

Foto L. Božič

Veliki Golak s sedla pod Srednjim Golakom

Foto L. Božič

gozda. Povsod na vseh straneh Golcev prevladuje samo bukovo grmovje, močna bukova drevesa so se od tod poslovila. Gozdovi dajejo iz sebe sproti vse, kar se odebeli preko moške zapesti. Še nisva končala s takimi mislimi, ko naju je stara pot pripeljala na novo široko avtomobilsko cesto. Zgradili so jo tu visoko pod vrhovi, da bi laže zarezali v gorski hrbet s široko in dolgo golo poseko, ki zbode v oči in do srca zaboli. Pa kaj bi se hudovali. Ekonomika je ekonomika in ne trpi sentimentalnosti. Ko so poklestili vse, kar se je le dalo poklestiti, in odpeljali do zadnjega polena, je nova cesta odigrala svojo vlogo, njen račun pa je plačala gola poseka. Morda bodo cesto čez sto let ali kaj prej spet obnovili, da bi ponovili dejanje svojih davnih prednikov in bregove spet počistili, ko bo dozorelo današnje samorastlo grmovje.

Na poseki je sonce ponovno zasijalo in nebo se je popolnoma očistilo. Uživala sva in hitela naprej in naprej po zasneženi cesti. Markacija proti Dolu je ostala nekje za nama in tako sva jo mahala proti Kozjim stenam, kjer se cesta tudi konča. Pod seboj sva zagledala Predmejo pa sva se spustila kar naravnost po bregu do prvih hiš in preko planote dosegla hotel na Predmeji. V ličnem gostišču, ki ga odlikujeta velika prijaznost in gostoljubnost domačega osebja, sva se sprostila, odpočila in se počutila kot doma. Tudi

postrežba je bila popolna. Gospodinja, doma s Sorškega polja, nama je ponudila celo prave gorenjske ajdove žgance. Primer, ki je vreden posnemanja.

Noč je bila popolnoma jasna in po nebu je plaval ščip v vsem svojem sijaju. Obetalo se je krasno jutro in lep sončen dan.

Toda, joj! Nič od lepih sanj in lepe noči. Zbudilo je naju mrko, pusto in hladno jutro. Dolino so pokrivalo megle in se podili oblaki. Vrhovi Golcev so bili odeti v sive megle, ki so se leno vlačile po bregovih in sipale iz svojih vreč droban sneg. Neverjeten vremenski preobrat, ki ga je zmožen sprožiti samo mesec sušec s svojim opletajočim zimskim repom. Načrt, da bi jo potegnili preko Šije do Tisovca in od tam v Belo, je skopnel. Na razpolago nama je bil avtobus do Cola. Tu sva zastavila svoje podplate na asfalt in zakoračila proti Cencu na vrh črnovrške gore. Vedno bolj se je temnilo in megle so neprestano stiskale obroč okoli naju, čim više sva se vzpenjala. Že naju je dosegel sneg in naju z mrzlimi iglicami zbadal v lica in ušesa. Rešila sva se z avtostopom. Kamion naju je potegnil do Črnega vrha.

V pravem snežnem metežu sva pospešila korak proti Zadlogu. Sneg se je počasi spreminjal v dež. Preko zadloške planote je vlekla silna burja, ki ni prenehala niti takrat, ko sva se z roba pla-

note začela spuščati v dolino Belce. V dolini je padal dež.

Najine ture v snegu, nekaj manj kot poldrugi kilometer v višino, je bilo konec. Golci so se nama odprli tudi pozimi. Golci ostajajo slej ko prej najini zvesti prijatelji v vsakem času in v vseh okoliščinah.

Preteklo zimsko planinsko sezono sva tako sklenila. Bogata je bila. Preletela sva vse domače idrijske vrhove in grebene od Sivke do Galcev, od Jelenka do Javornika, od Hudournika do Mrutnega vrha. Bila je to najina najbogatejša in po svojem obsegu in številnosti tur prva in največja zimska sezona, kar sva jih utegnila doslej predihati. Tako hitro je minila. Ni se zaustavila v zapečku ali pa v brezplodnem mestnem pohajkovanju ter nesmiselnem razglabljanju o tegobah tega sveta in časa. Na vrata že trka pomlad in z njo se nama odpirajo vrata v ostali slovenski planinski svet.

Hodila sva in hodila, gazila sneg, oprezovala za divjadjo, se sončila in izogibala mrzlim vetrovom, obiskovala hiše in se pogovarjala z ljudmi. Kdo bi vse naštel od nadvse gostoljubne Vodičarjeve

mame na Mrzlem vrhu pod Sivko do znanega in poznanega borca Petra Ogalškega, s katerim naju veže več kot štiridesetletno prijateljstvo, do Rižnikarjevah rdečeličnih otrok gori v idrijski grapi, do Medvedove družine na Javorniku, ki te sprejme odprtih rok v vsakem vremenu, do prešernih in nasmelijanih Kendovih možakarjev na Jelenku, do mlade Kalarce v globoki kraški vrtači gori nad Zadlogom, do Črnologarjevih na Hlevišah, Miklajčevih in Benčinovega očeta, ki ti mimogrede zdrobi trd oreh, pod Vrh Bele in še mnogo, mnogo drugih, ki sva jih srečavala na zimskem križarjenju po lepem idrijskem svetu. Kakor so biti ti samotarji zlata vredni v času naše težke borbe, tako svoje vrednosti niso izgubili danes. Še vedno so prave korenine, globoko zarite v našo zemljo, čvrsto prisiesani na to skopo prgišče domačega sveta. Z njimi sva nanj navezana tudi midva.

Že z novim letom sva posvetila vse najine letošnje ture in pohode po domačem in ostalem slovenskem svetu, počastitvi petinsemdesetletnice slovenskega planinstva in petindvajsetletnici osvoboditve in priključitve idrijskega kota in ostale

Pri Klavžarju, zadnja kmetija v Zgornji Idrijski dolini

Foto L. Božič

Primorske k Sloveniji in Jugoslaviji. Prepričana sva, da bolj slovesno ne bi mogla praznovati obeh pomembnih dogodkov. Zato sva pohitela v naš svet in med naše ljudi. Meniva, da se bova z novimi spoznanji o Sloveniji in o njenih prebivalcih najprimernejše oddolžila vsem, ki so trpeli in delali za našo svobodo.

Lepa si zemlja slovenska in vredna naše velike ljubezni!

V OKOLICI GLOCKNERJA

Ciril Praček

Svet povsem svoje lepote se vzpenja visoko pod oblake v okolici Glocknerja. Globoko v dolini si prebije Melja ozko pot proti Dravi, nešteto slapov in potočkov bogati njene vode. Povsem drug svet kakor v naših Julijcih. Skoraj do 3000 m raste gosta trava, ki jo oživlja poleg bujne flore tudi favna, predvsem s številnimi svizci. Na nekaterih krajih, kjer je stopila civilizacija z množico obiskovalcev v tesen stik s temi gorskimi živalmi, so svizci popolnoma udomačeni. Na klic pritečejo in prosijo za hrano, stoje na zadnjih nožicah.

Že več let se vračam taborit na isto mesto pod Hoffmanshütte. V okolici Glocknerja je trd režim za ohranitev cvetja zaradi množice obiskovalcev, ki pridejo motorizirani prav do 2400 metrov nad morjem, ter za ohranitev reda nasploh. Podjetje, ki je lastnik ceste, je zgradilo za motorizirance podaljšek poti še naprej od Hoffmanshütte, da se motoriziranci lahko sprehodijo v gozdnem svetu. Prepovedano je vsako oddaljevanje s poti, trganje cvetlic, vznemirjanje živali, vpitje in vse podobno. Zato je bila naša skupina kar srečna, da si je lahko postavila šotore tik pod Hoffmanshütte. Plačati ni treba nikakršnih taks, niti za šotor niti za vodo in sveži zrak, itd. Taboriš lahko tudi na moreni ob Pasterci ali na moreni v smeri na Oberwalderhütte, ne smeš pa taboriti na travi.

Veseli smo bili svojega prostora, ki smo si ga poiskali na dovoljenem svetu. Znosili smo opremo čez snežišče in po ozki polički čez steno na mesto.

Niko je zdrknil s police in se komaj ujel, zato je privlekel od nekje žico in s klini zavaroval strmo pot. Lojzetu to ni bilo všeč, nihče nas ne bi motil, je menil, toda tudi tako smo imeli mir. Postavili smo šotore, Lojze kar dva, v enega je lepo razpostavil vso kramo. Če kaj iščeš, ti ni treba vsega premetavati, je menil, pogledaš po razpostavljeni opremi in vzameš. Dejansko je to velik problem. Primož je imel dve žlici, pa ju je našel šele, ko smo podirali šotore... Pozno v noči so bili šotori postavljeni.

Naslednji dan, v nedeljo 30. VII., smo se še dolgo obirali okrog šotorov, potem smo se odpravili pod vodstvom vodje tabora navzdol na ledenik Pasterco in po njem do vznožja Johannisberga. Ko se prične ledenik strmo dvigati, se pokažejo strme razpoke.

»Fantje, naskočili bomo te ledeniške razpoke,« je rekel Niko mirno, kot da gre za dva deci radenske. Spuščali smo se v globino, se vadili v samoreševanju, prečili, vrtali in zabijali v led, da so postali ti ledeni grobovi kar nekam prijazno domači. Niko natanko obvlada te stvari in je sploh v Glocknerju kar doma.

Niko je sploh odličan »as«, ima samo eno slabo točko, strašno ga vleče v Moserboden, kjer je bil pred leti vodnik v Moravčevi plezalni šoli. Lojze, ki ima hudoben jezik, pravi, da je Moserboden bližje Leningradu kot našemu taborišču... Toda pika in »amen, Moserboden so le obiskali Niko, Pavle in zdravnik Tomaž. Na koncu tečaja je imel Niko namen še enkrat peljati vso skupino po grebenih proti Moserbodnu in pri tej sugestiji mi je dr. Tomaž dajal neka znamenja, kot da prosi boga za vsaj tri lepe, močno deževne dni. Tomaž je mož močno na mestu, zato mu je bog prošnjo uslišal.

Preskočili smo za nekaj dni dogajanja. Čez se-rake in ledeniške razpoke smo se tisti dan dvignili do Oberwalderhütte (na ca. 3000 m) in čez ledenik nazaj v taborišče.

V ponedeljek, dne 31. avgusta smo se odpravili v večji skupini na ledeno strmino Fusckerkarkopfa. V vodniku piše 45–50° nagiba in ca. 2 uri vzpona četrte težavnostne stopnje. Z južne strani razmehroma pohlevna gora in niti najmanj skromna na severni strani. Silen ledenik se poganja ob pobočju v višino. Zeleni led nam je pokazal zobe. Vrtali in zabijali smo, kakor je pač kdo imel priprave.

»Poglej ga, drsi,« mi je nenadoma zavpil Primož. Veličasten je pogled, ko teče dogajanje smrtne nevarnosti. Stisnilo me je v dve gubi. Bo ali ne bo.

Kot bi ga odpihnil, je drvel na najini desni strani navzdol. Sto metrov pod njim je bila ostala skupina, najmanj pet navez. Če ga tovariš ne bo obdržal, bo zbil vse navzdol. Globoko se je sklonil naprej, ležal pa je na ledu in čakal napetih mišic kot struna. Gledal sem vse to na dvajset metrov. Klini so obdržali; na stojšču je imel dva zasvedrana in mož ni popustil niti milimeter. Elastična nylonka je zanihala, mož je obvisel in pričel s cepinom kopati okoli sebe, kot da bi hotel zravnati ves hrib.

Oddahnili smo se. »Globoko in hitro dihaj, pojdi do tovariša na varovališču, samo on naj leze naprej.« Ubogal je brez besede. »Mirno in zelo pazljivo plezajta naprej.«

Brez nadaljnjih nezdod smo izplezali v dveh urah. Le one ostale naveze spodaj so ostale nekaj dlje v ledu. Sestop po grebenu proti jugozapadu ni težaven.

Torek 1. avgusta: V dnevniku se piše vzpon po Miletzkyjevem grebenu na vrh Glocknerja. Tri naveze po trije. Jeseniški AO je glede plezalcev zelo na psu, zato smo tudi v tem taborjenju posvetili vso pozornost vzgoji mladine. Od starejših vodnikov je jemal vsakdo po enega ali dva pripravnika na ture. Zato smo izbrali vzpone, ki so jim bili pripravniki kos. Miletzkyjev greben je ocenjen s tretjo težavnostno stopnjo. Na vrhu grebena nas je ujela močna ploha. Pokrili smo se z nylonom in čakali. Po eni uri se je zlilo in šli smo naprej proti Adlersruhe (3400 m) in proti vrhu. Tudi tu je udaril v zadnji snežni strmini led izpod snega. Pred nami v strmini je bila zelo počasna ženska naveza. Prehiteli smo jo elegantno ob strani, kot baletniki po prstih — po konicah derez. V svoji domišljiji je namreč vsakdo najsilnejši, nedosegljiv alpinist in to je treba pred gracijami tudi dokazati.

Na vrhu je prišel najbolj do izraza »stric« Lojze, ki je z največjim užitek delil z vrvo strašne udarce pripravnikom, ki so prvič stopili na vrh. In še enkrat je tisti dan užival stric Lojze. Kako od srca se mi je smejal, mi je priznal šele pozneje. Pri sestopu čez ledeno strmino nad Adlersruhe sem pravkar spustil oba tovariša navzdol, ko sem opazil, da neki Nemec pri vzponu uporablja mojo vrv. Imel je s seboj otroka desetih let brez derez, sam je imel dereze in cepin, toda sina je imel le na dvometrski vrvi. Videl sem, da je moja vrv izpustil. Pričel sem zadenjski sestopati, zabijajoč konice dvanajsterk v led, z oslonom na oklo cepina. Stric Lojze je omenil, da bo oni najbrž še pograbil mojo vrv. Toda kaj se more meni »najsilnejšemu, edinstvenemu in nedosegljivemu« alpinistu vseh časov zgoditi!

To sem kar kmalu občutil na svoji koži. Kratek sunek (zletel mu je sin), močnejši sunek (zletel je še sam in pograbil mojo vrv), še sem vzdržal, še en močan sunek in že sem drsel navzdol. Priskal sem oklo cepina tako strašno v led, da se je stric Lojze bal, da bom prerezal cel Glockner čez pol. Že sem imel občutek, da zadržujem gibanje, da se ustavljamo. Tedaj me je Nemec dobesedno katapultiral v zrak. Začutil sem, da se mi je zob derez zadržal, dvignilo me je od ledene stene v zrak. Naredil sem popoln salto in pristal zopet na trebuhu na ledu. Potem je šlo bliskovito navzdol. Tako, tovariši! Bil sem divji, ne izplača se boriti več, poleg Nemca me tepejo še lastne dereze, niti mignil nisem več z mezincem, naj me nese, kamor hoče.

V mehkem snegu me je ustavilo, z derezami sem priletel nekemu v trebuh, okoli katerega je imel k sreči ovit pulover.

Stric Lojze se je moral uesti, ko je vse to gledal in poslušal izliv moje radosti nad Nemcem v nemščini in cirilici. Bolela me je glava, napor je bil prehud za to višino.

Počasi smo sestopali varno navezani preko ledeniških razpok po normalni poti v taborišče, spotoma nas je pridno namakal dež.

Naslednji dan sva šla s stricem Lojzetom pod Oberwalderhütte, za počitek. Uživala sva na lepem snegu in na enakomerni strmini. Dopoldne je bilo kar prekratko. Popoldne smo šli v večji skupini v »city«, kakor smo imenovali Franz-Josephöhe. Tu so trgovine in množice turistov.

V četrtek, 3. VIII., pravi moj dnevnik, da smo plezali ledeno steno Bärenkopfa, ki je ocenjen v ledu s IV. Imeli smo srečo, spodaj, do več kot polovice stene, je bil na ledu še sneg, višje gori pa zelen sneg, led. Hitro smo spravili pripravnike tam čez in se vrnili po grebenu domov. Do vstopa je razmeroma daleč, okoli 3 ure.

Z Bärenkopfa je lep pogled v Moserboden, kjer so bili ravno takrat Niko, Pavle in Tomaž. Nazaj so se vračali preko Wiesbachhorna. Bili so navdušeni nad izletom.

V petek, 4. VIII., smo se napotili štirje kljub slabemu vremenu na Johannisberg. To je zelo lepa smučka tura. Vsi razen Tončka smo imeli smuč!

Izšli so Izbrani spisi Janka Mlakarja z naslovom »Iz mojega nahrbtnika«. Knjigo je izdala Mladinska knjiga v Ljubljani. Pohitite z nakupom!

s seboj. Sodra in dež sta nas spremljala proti vrhu in že sem se bal, da bom moral, kakor lani, obrniti tik pod vrhom. Pa je šlo. Navezali smo smuči in se spustili navzdol, na vrvi seveda. Tonček nam je ušel pač predaleč, nastopila je megla. Da se nam Tonček ne izgubi v kakšno razpoko, smo morali odvezati smuči in iti po njegovi sledi naprej. Ko smo se ujeli, smo zopet navezali smuči in skupno nadaljevali pot. Presenetila nas je huda ploha in grmenje s sodro. Umaknili smo se v Oberwalderhütte in po nevihti doživeli čudovit smuk proti taborišču.

Še in še bo ob tihih večerih odmevalo med šotori tiho in nalahko ubrana slovenska pesem. Priljubile so se nam te črne stene, edinstvene v ledu in zelenju.

RADOVINA, KRMA, KOT, LOJZU S ČELA LIJE POT

(Sedeminsedemdeset let Lojza Rekarja, gorskega vodnika z Radovine pri Mojstrani)¹

Evgen Lovšin

Lojza ima sedemica nek poseben pomen... Bil je sedem let v prvi svetovni vojni in v ruskem ujetništvu, v zakonu se mu je rodilo sedem otrok; sedemica je tudi sicer slavna številka: sedem čudežev starega sveta, sedem modrijanov, sedem svobodnih znanosti, sedem zvezd v Velikem vozu.

Da nam ne bi kdo podtaknil, češ opravičujete se, ker ste kar dve leti prekasni z voščili... Naj bo tako ali drugače, v tem smo soglasni: Želimo Lojzu vsaj sto let v trdnem zdravju in dobri volji. Precej časa pred drugo svetovno vojno sem se z Lojzom in Čopovim Jožom za velikonočne praznike spenjal v težkem snegu čez Krmo k Staničevi koči.² Da bi si krajšali čas na dolgi poti, je Lojz pripovedoval svoje doživljanje v triglavskem snegu, v plazovih in v tihih zahrbtni megli. Lojz je namreč gorski vodnik in nosač, oskrbnik in

Gorski nosač
Alojz Rekar,
oskrbnik
Staničeve koč

lovski čuvaj. Že tedaj je imel okrog 2000-krat (z besedo približno dvatisočkrat) triglavske strmine pod svojimi nogami. »Dobro poznam Triglav«, je govoril, »že od mladih nog, saj sva za Aljaža s Francetom Lakoto nosila les na Kredarico. In sedaj nosim krošnjo dvanajst let, prej pa za druge oskrbnike koč, sedaj pa zase, ko sem se končno tudi sam dokopal do koč.«

Pravijo, da se bogatino množi bogastvo brez posebnega truda, da se hudič ocedi vedno na isti kup... No, Lojzu ni pustil pri koči ni dlake zlatega teleta.

Od tistih časov je že trideset let in več. Odskakljala so mlada leta, odhrumeli viharji in trdi časi. Spet je mir v Krmi, Kotu in Radovini kot prej. Letos spomladi smo obiskali Lojza na njegovem domu v Zgornji Radovini št. 10 (prej 22). Sprejela nas je njegova skrbna žena Cecilija, kmalu pa se je iz Krme gredé, s počasnim korakom prikazal tudi Lojz. »Sape nimam še nič,« je dejal, »a dol grede se rad spotaknem, pa tudi žganja ne smem več.«³

Na soncu pred hišo, sredi prvega pomladanskega cvetja, se je prav prijetno kramljalo. Ne vem, kdo je bil zgovornejši, Lojz ali gospa Cecilija: »Po vojni smo gradili Kovinarsko kočjo na Zapiski planini v Krmi. Do tam drži avtomobilska cesta od Krnice in Gorij pri Bledu, slabša pa od Mojstrane. Nekaj let je bila vedno ista pesem: Lojz, daj pesek! Lojz, daj deske! Lojz, daj vodo! Lojz, pomagaj, zdaj tu, zdaj tam in še kje! In Lojz je pri koči pridno pomagal... V poletju drvijo zdaj mimo moje hiše veliki in mali avto-

¹ V knjigi Evgena Lovšina, Gorski vodniki v Julijskih Alpah, je na str. 201 napačno zabeleženo domače ime Alojza Rekarja »Mlinarjev Lojz«. Pri našem Alojzu Rekarju se pravi po domače »pri Lojzu«, medtem ko pripada domače ime »Mlinarjevega Lojza« Alojzu Rekarju, obrtniku v Mojstrani, ki pa se ni veliko ukvarjal z gorami. Priimek Rekar je zelo razširjen posebej po Dolini nad Jesenicami.

¹ Alojz Rekar, p. d. Lojz, se je rodil 16. junija 1891.
² Evgen Lovšin, V Triglavu in njegovi soseščini, str. 285, l. izdaja 1944.

Lojz Rekar pred staro Staničevo kočo, ljubo znanko triglavskih popotnikov, pozimi pa mnogih smučarjev, ki ne shajajo brez triglavske zime

mobili, tja proti Krmi, a ustavi se pri nas skoraj nobeden ...»

Lojz ni več potreben, tudi močno se je postaral ...

»Veste,« je nadaljevala Lojzova boljša polovica, »tu pri nas je lepo poleti, a zima je trda in mučna, pače do dva metra snega, od novembra lanskega leta pa do spomladi nisem bila nikjer. Ko je gaz narejena, hodi mož v Mojstrano po živež in ko grmijo plazovi z Velikega vrha, se trese zemlja kot ob potresu.«

»Kure redimo, a moramo jih ograditi, na majhnem prostoru z visoko ograjo. Jastreb se kot strel iz puške s Frčkovega vrha ali tam od Bičkove glave spusti med kokoši in že odnese svoj plen. Če pa je ograja visoka, nima prostora za vzlet.«

Glej, glej, sem si mislil, jastreb še ni rešil problema navpičnega vzleta!

»Najraje bi prodali bajto in njivo. Odselili bi se na Gorje, če bi tam lahko kaj primernega kupili ...«

Ko smo se poslovili od čudovitega pogleda na Krmo, odeto v planinski čar, vizijo bližnjih triglavskih strmin, prelivajočo se v jasne modrine neba, v zelen gozdov in travnikov, v sivino nav-

pičnih skal in od teh preprostih ljudi z mehkim, čutečim srcem, smo se zagnali v temen gozd, ki se razprostira tja v Jerebikovec, ki mu pri nogah izvira bistra Radovina. Kakor je zanimivo njeno rojstvo in rodni kraj, tako je tudi njen konec pred izlivom v Savo Dolinko znan daleč po svetu. To je znameniti, šumni, skrivnostni Vintgar. Po Radovini imenovana dolina, potisnjena med številne planine ob Pokljuki in med strmo Mežakljo, ima 14 km trde ceste. Preponosni, da bi dvigali roke mimovozečim avtomobilom (sam od sebe pa se ni spomnil noben vozač), smo od hoje po kamniti cesti trudnim nogam zastoj dopovedovali, kako je bistra voda, kako zelena livada, kako vabljivo duhteče pomladno cvetje, kako ... kaj boš estetiziral ... sezuje težke čevlje in ohladi noge v sveži vodi!

Ob cesti v Srednji Radovini, pri usodnem sedmem kilometru, pod pečmi, ki jim pravijo domači Gola peč, se nam je nenadoma ustavil korak. Kar tesno mi je postalo pri srcu. Saj nismo pozabili ...! Tu je razvalina pogorele kmečke hiše, tu je spomenik, oboje ograjeno s kmečkim plotom. Na spomeniku je napisano:

»20. septembra 1944 so bili živi sežgani vaščani Radovine ...«

13 moških, 11 žensk, vsi z imeni in priimki ter koliko stari! Med njimi so kar cele družine ali vsaj več družinskih članov: Rekarjevi, Šetinčevi, Maroltovi, Smoletovi, Zupanovi, Seljakovi... Najstarejši med temi nesrečniki je bil 76 let star, najmlajši pa je bil še dojenček, rojen to usodno leto.

O tem neodpušljivem grehu 20. stoletja je v arhivu Inštituta⁴ za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani (Kronika značilnih in važnih dogodkov v vaseh in naseljih šolskega okoliša osnovne šole v Gorjah, v času osvobodilne borbe od 6. 4. 1941 do 9. 5. 1945, fascikel Jesenice, št. 865/VI, sestavljen v začetku leta 1946,) zapisano naslednje: »20. septembra 1944 so zjutraj ob 6. uri obkolili Nemci in belogardisti vso vas Srednjo Radovino... Potem se je začelo najgrozovitejše divjanje. Vojaki so bili popolnoma pobesneli. Streljali so vseprek. Živina je rjovela, ljudje jokali. Pri Klemenu in Pangercu-Kušiču so požgali vse skupaj z ljudmi vred. Drugod pa so metali ljudi v ogenj počasi, drugega za drugim. Otročiči so bili še v posteljah in so v njih zgoreli. Pri Šetinovih so jih metali kar na kup v hišo in sežgali. Vseh pred požigom niso ustrelili, ker so se še slišali klici: »Ata«. Najbrž je klical 15-letni pastirček Vončina. Služil je pri Klemenu. Pri Rekarju so jih pobili najbrž kar na posteljah, ker so ljudje pozneje našli okostja na posteljnih mrežah. Pri Rekarju je bila 7-članska družina. Najmlajši je bil star 9 mesecev, a je moral še tako majhen, postati žrtev fašističnega nasilja. Vsega skupaj

⁴ Zahvaljujem se vodstvu arhiva Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani za pomoč pri iskanju podatkov.

je bilo 23 žrtev... Zločinci so se prepevajoč in vriskajoč vračali na Bled. S seboj so vlekli 45 glav živine in veliko naropanega blaga.« Takó je dobesedno zabeleženo v Kroniki zločinov.

Samo v občini Gorje je bilo po zapiskih Komisije za ugotavljanje okupatorjevih zločinov 98 ubitih občanov in 873 ljudi v zaporih, prisilno izseljenih, interniranih ali odgnanih na prisilno delo. Radovina, neposredna bližina gestapovske in nemške civilne uprave na Bledu, tu je bilo zelo vroče in zelo krvavo vojno področje druge svetovne vojne.

Lojz Rekar, naš današnji slavljeneč, nam je sporočil o tem zločinu še to-le: »Z Rekarji, ki so bili sežgani v Radovini, sem v daljnem sorodstvu. Jožefa Rekar je bila mati mojega bratranca. Tezija pa je bila njegova žena. Druge navedene žrtve so bili njuni otroci. V sorodu pa sem tudi z družino Janka Šetinca in njegove žene Jerce. Jerca je bila moja sestrična. Drugi na spomeniku napisani Šetinčevi so bili njuni otroci. Okupator se je menda zato tako kruto maščeval, ker so partizani ubili dva nemška vojaka in dva konja, s katerima sta Nemca vozila drva iz Radovine...« In še pristavlja Lojz: »Med vso vojno sem pomagal partizanom, tudi mrte partizane sem pokopaval in bil vedno v nevarnosti.«

»Še to,« sklene Lojz svoje pismo, »zdaj se le pripravite, da boste prišli sred maja, ko bo najlepše v Radovini, ko cvete encian.«

Prišli bomo, počastili bomo z minuto toplega spomina Srednjo Radovino, nato pa krepko stisnili roko ljubeznivim Rekarjevim v njihovi trdi a lepi domačiji.

340 SVEDROVCEV sta v severni steni Velike Cine zabila Enrico Mauro in Mirko Minuzza. Novo smer sta speljala levo od poskusa direttissime, ki so jo l. 1950 poskusile nadelati cortinske veverice. Poleg svedrovcev, ki so vsi ostali v steni, sta zabila še 50 normalnih klinov in osem lesenih zagozd. Stena je visoka 550 m, in ima od leve proti desni zdaj naslednje smeri: Smer Camilloto Pellisier (to je smer Maura in Minuzza, ki se konča na Diboninem razu, 100 m pod vrhom Velike Cine), sledi cortinski poskus, nato direktna na vrh, nato slovita »saška« smer, Comicijeva, poč Abrama in Schrotta, španska smer (Anglada — Cerda) in končno Constantinijeva varianta na Comicijevo smer. V osmih dneh sta navrtala Mauro in Minuzza komaj polovico stene.

Jesen izide pri Cankarjevi založbi knjiga dr. Mihe Potočnika »Srečanja z gorami«. Knjigo je uredil urednik PV Tine Orel. Pohitite z naročilom!

OB SMRTI VITKA JURKA

Vsem nam je bilo še v mislih in spominu Lovšinovo pisanje ob Vitkovi osemdesetletnici in že je zajela številne Vitkove prijatelje gorjupa žalost ob njegovi smrti (28. 4. 1968).

Branil se je Vitko počastitve in pohvale: — »naj pišemo,« je dejal, »o njem, ko bo mrtev, njemu pa so gore toliko dale in jim je toliko dolžan, da noče nobene hvale na njihov račun.«

Bilo pa je vendar prav, da je še doživel skromno počastitev in videl, kako smo ga imeli radi. Na veličastnem pogrebu je razen drugih, ki so se poslovili od njega v imenu vaščanov in faranov, sadjarjev, šole in planinske mladine, počastil njegov spomin v imenu PZS prof. Tine Orel z naslednjimi besedami:

Spoštovani žalni zbor, na meni je dolžnost, da se poslovim od pokojnega V. Jurka v imenu PZS, organizacije, ki ga je imela v visokih časteh in preko katere je dobil vsa odličja, katera naša državna in republiška organizacija lahko izroča. Velja, da povemo zdaj še enkrat, zakaj smo ga čislali in zakaj ga bomo še, čeprav je nenadoma stopil v poslednji tihi stan, onkraj poslednje lese, poslednje pritake, ki se je neusmiljeno za vselej zaprla za njim.

Vitko Jurko je pomnil prve čase naše planinske organizacije, kot dečko 12 let doživel ustanovitev zasavske planinske organizacije in kot otrok že zavil na pot, ki mu jo je kazal njegov oče Blaž, graditelj Jurkove kočice na Lisci, še danes živega znamenja, kako se je pred sedmimi, osmimi desetletji slovenski narod postavil po robu nemškemu in nemčurškemu pritisku tudi z zidavo planinskih koč, z gradnjo planinskih potov in s planinskimi izleti, kajti nemška gospoda je takrat govorila: »Čemu le slovska društva, slovenski kažipoti, če pa v planinah ni Slovencev!« Tisti naši ljudje, ki so to hoteli ovreči, so morali nekaj tvegati, navdušenje samo še ni bilo dovolj. Stari Blaž Jurko je zbral za kočico

denar od slovenskih zasebnikov, mnogo je naredil s prostovoljnimi delom, pri katerem je pomagal tudi pokojni Vitko, narodno navdušenje pa je k otvoritvi skromne kočice na Lisci prignalo 300 slovenskih ljudi, ki so s svojo navzočnostjo ovrgli zaničljive trditve sevnških in drugih Nemcev in nemčurjev.

Vitko je v poklicu šel za očetom in ostal planinstvu zvest. Rad je hodil v planine, rad je vzel s seboj mladino. Prav s tem svojim delom za planinsko mladino je iz anonimnega planinca postal nepozabni tvorec zgodovine našega planinstva, seme, ki ga je zasejal v Zasavju, je zrastle in rodi vedno nove sadove. O tem pričajo planinski domovi in kočice, o tem vrsta planinskih društev, delavni mladinski odseki in zasavska planinska pot.

O njegovem delu za planinstvo priča tudi njegovo sodelovanje pri PV v zadnjih sedmih letih. Kakor da je prijel za pero zato, da bi ostalo zapisano vsaj nekaj tega, o čemer je učil več kot pol stoletja. V planinskem glasilu je oznanil l. 1961 nastanek zasavske planinske poti, na katero je bil upravičeno lahko ponosen, isto leto je v »Prvih zametkih planinstva v Zasavju« obudil otroške spomine na očeta, na prelepi Razbor, na domačine pri Jurkovi koči, na Valenta — Jehato in Mico, pri planincih zelo zarajtano, na slovenske rodoljube pri SPD, prof. Orožna, predsednika, Borštnarja in še druge. Leto nato je popisal cvetni Koptnik in Veliko Kozje, l. 1963 nam zapisal zgled, kako naj vodimo planinske izlete po zasavskih hribovih, leta 1964 pa nadrobil Drobline o svojem zadnjem vzponu na Triglav. Vse to in še marsikaj je zapisal v vodnik po zasavski planinski poti, ki je izšel l. 1965.

Vitko — planinec je bil Vitko — učitelj. Oboje je združil v osebnost, katere »zlata zrnca v njegovi življenjski struji ni težko izprati«. Zato naj se poslovim od njega tudi kot zastopnik pedagoško prosvetne službe tega področja. Planinstvo je učitelju v prejšnjih in sedanjih časih pri

njegovem vzgojnem in izobraževalnem delu bila priložnost, da mladino vzgaja in uči in to ob razpoloženju, ki je za to nenavadno ugodno, ko se mlada srca ob gibanju v naravi, ob pogledu na lepoto, ob njenem doživljanju odpirajo in čakajo na učitelja. Ko se poslavljamo od tebe, dragi Jurko, smo pravzaprav mi obžalovanja vredni. Izbili smo velikega ljubitelja zasavske domačije, izobraženega, razgledanega, vnetega za vse, kar je lepo in dobro. Kdo nas bo odselej opominjal na vseh deset kategorij različnih prirodnih in kulturnih spomenikov od Janč do Kumrovca, kdo odpiral oči, da bi videli drobno ramšelo v osojah, kdo razlagal razgleda za vrhov — vse si vedel, vse si znal, vse si prebrskal, samo da bi dal mladini in tudi starini čim več, kar je treba vedeti o rodni domačiji in krajini.

Tisti »tristis domus sine liberis« na koncu vasi Polje mi prihaja na misel. Pomenljivi latinski napis, izvornik je žal v Gradcu, za vse čase pravi: **Žalosten je dom brez otrok.** To velja za družino to velja za organizacijo, za narod. Jurko je živel za to, da bi imeli mladino, ki ceni znanje, v katerem je moč, ta moč pa nič ne pomeni, če je ne ogreva ljubezen do rodne grude.

Non sum dignus, amice! te slišim šepetati, da je preveč hvale, praviš. Raje reci, non omnis moriar, ne bom veš umrl. Kar si storil, ostane, ostane nam. Dolžni smo, da sprejmemo iz tvojih rok, da gre iz roda v rod, kar si učil in za kar si živel. To je naš dolg in naša obljuba, ta pa pomeni, po pesnikovi besedi, ob **smrti novo razcvetje in novo nemsrtno zorenje.** V ogromni senci, ki te je zagnila, bo tvoj spomin nenehno še snoval, kot da se ni nič spremenilo, »v žaru zvezd, v siju mesečin, v blišču planin,« ki si jih imel tako rad, da bi s Favstom ob pogledu nanje vselej zaželel: **O hip, ostani, ustavi se čas!**

Za Vitkove ožje prijatelje iz Ljubljane mu je namenil nekaj toplih besed prof. Evgen Lovšin: Dragi Vitko, ne moremo se sprijazniti z mislijo, češ saj sem že v letih, saj je skoraj že čas slovesa, da je pač pozna jesen in konec...

Niti leto dni ni od tega, kar smo obujali spomine in niti me-

sec dni, ko si nas vabil na Mar-
no, kjer češnje tako lepo cveto.
Letošnje mlado leto je bilo en
sam cvet. In drevesa same ne-
veste... Pa si si zaželel, da bi
prišli še prijatelji na obisk k be-
sedi. Saj si sam imel prepolno
srce in vse ni moglo na dan...
Obljubili smo ti, da bomo prišli,
ko bodo češnje zrele. A zla uso-
da je sklenila drugače. Češnje-
vo cvetje se je obletelo, z njim
in s to čudovito pomladjo pa si
tudi ti odšel. Spominjali se te
bodo tvoji ožji prijatelji, planin-
ci, poljedelci, vinogradniki, vse
Zasavje, tisoč in tisoč tvojih
učencev, ki si jim odkrival skriv-
nosti in lepote prirode, ki si jim
v težkih časih s svetlim vzgle-
dom dajal pogum, odkrival vse-
bino in pomen življenja in ves-
selje do izobrazbe in dela.

Nikoli nisi bil dolgobeseden in
nikoli nisi rad poslušal preob-
širne razlage. Bil si človek de-
janj, na mnogih področjih
ustvarjal duh. Postavil si si
marsikak spomenik, ki bo pričal
o tvojih zaslugah.

Zato meni in mojim tožbam ne
zameri, treba je le reči besedo
za slovo, seči v roko in se iskre-
no in pristržno zahvaliti za vse,
kar smo s teboj in ob tebi lepe-
ga in koristnega doživeli. Tvoja
dejanja, tvoje vzpodbudne be-
sede bodo ostale in kot kleno
seme vzklike tudi prihodnjim ro-
dom za zgled in ponos. Tvoj
duh bo plaval nad prečudovitim
Zasavjem od Lisce do Gor, Kala
in Mrzlice in tja do zasavske
Svete gore in poslušal, kako —
kakor pravi pesnik — mrmrajo
gore, velikani o večnosti in min-
ljivosti, in da življenje in smrt
enak inata slaj.

Prehojena je dolga pot, tudi
nam ni daleč več do cilja. Morda
se srečamo tam na Gorah,
ker nas ne bo zapustil sij spo-
mina na lepe, sončne dni v pla-
ninah. Še zadnjikrat si stisnimo
roko in prijatelji ostanemo ka-
kor smo bili za žive dni.

Po želji obeh besednikov naj bi
»napravil okvir« njunima nekro-
logoma: težka naloga za moje
okorno pero, dvakrat težka, če
bi hotel »vokviriti« Vitkovo veli-
ko in nadvse uspešno življenjsko
delo. Olajšal si jo bom tako, da
bom samo nakazal nekaj naj-
bolj »okvirnih« stvari.

Z Vitkom sva se videvala, odkar
sem pričel hoditi v zasavske

hribe. Največkrat na zasavski
Sveti gori, pa na Gorah, na Li-
sci in drugod, na skupščinah
PZS in na sejah zasavskega
meddruštvenega odbora, kajkrat
tudi v njegovem prijaznem do-
mu na Marnem («kočka», mu je
dejal), prislonjenim visoko v strm
breg, ki je vedno poln sonca in
ima prvo pomladansko cvetje,
prav nasproti »dolenjskemu Tri-
glavu« Kumu, s katerim sta se
čez Savsko dolino ljubeče spo-
gledovala.

Spoznal sem v Vitku moža, veli-
kega ne samo po telesu ampak
tudi po duhu, nenavadno visoke
inteligence, do zadnjih dni živ-
ljenja duševno bistriga in raz-
gibanega, s skoraj enciklope-
dičnim znanjem na najrazličnej-
ših področjih. Vitko je bil pravi
učitelj. Zanj se šola ni nehala,
ko je odzvonil šolski zvonec, in
tudi ne, ko so učenci končali šol-
lanje in odšli vsak po svoji poti.
Bil je voditelj v svojem okolju,
ne samozvan ampak od vseh
zaželen: telovadec, pevec, kul-
turno-prosvetni delavec, posebej
pa še sadjar. Na vseh teh pod-
ročjih je zapustil bogate sledo-
ve svojega dela, ki ne bodo ta-
ko kmalu izginili.

Ob Vitkovem delu v planinski or-
ganizaciji, ko je svojo ljubezen
do gora, ki je trajala od otro-
ških let pa vse do smrti, vcepil
v mlada srca, je treba posebej
poudariti njegov trud za zasav-
sko planinsko pot in sestavo
vodnika zanjo. Ta vodnik je na-
pisal prvotno v mnogo širšem
obsegu in z bogatim slikovnim
gradivom, vendar ni mogel iziti
zaradi okoliščin, ki jih ni bilo
mogoče premagati.

Ne samo enkrat je prišel Vitko
na svoje stroške («suis sumpti-
bus», kakor je napisal Jakob
Aljaž v spominsko knjigo v svo-
jem stolpu vrh Triglava) v Ljub-
ljano zaradi objave skrajšanega
besedila, ki je bilo nato »pri-
ključeno« transverzalnemu vo-
dniku »Po slovenskih gorah«. Tudi
ob tem njegovem delu se bomo
spominjali Vitka ob njegovem
prijatelju pok. Mirku Weinber-
gerju, ki je izdelal osnutek zna-
ka za prehojeno zasavsko pla-
ninsko pot. Ta vodi od Gor do
Kala mimo Vitkove »kočke«.

Vitkova markantna osebnost pa
bo še dolgo živa v spominu kot
zgled nesebičnega planinskega
delavca.

Stanko Hribar

NA ROMBON

»Je še daleč?« sprašuje Mirjana,
ki je začetnik in ji že po prvih
20 minutah hoje iz Bovca zmanj-
kuje sape.

»Niti ne,« jo tolažimo in ji ob-
nem »strokovno« zagotavljamo,
da ima kot začetnik pač krizo in
da bo to hitro minilo.

Ta »niti ne« se sicer raztegne na
dobri dve uri, toda po dobro-
došlem ogledovanju »fosilov« (za-
radni počitka seveda) in po ju-
naški hoji po morju kopriv le
prilazemo do lovске kočice na Go-
ričici. Z vzdihom olajšanja se
sesedemo za mizo, toda s po-
čitkom ni nič in z večerjo tudi
nič. Vodja skupine vztraja, da
moramo iti z njim na »majhen«
sprehod. Ogledali naj bi si me-
sta, kjer je imel bovški odred
svoj prvi tabor. In tako se torej
spet opotekamo po koprivah, po-
tem pa po gozdu in ko že ob-
upamo, skoraj pademo v brezno
nad taboriščem. V breznu, glo-
bokem nad 60 m, so partizani
imeli naraven hladilnik. V okolici
pa so še vidni ostanki taborišča.
Mrak nas že preganja, toda kljub
temu se težko ločimo od prekras-
nega pogleda na osvetljeni Bovec
pod nami.

»Argo juha se že kuha.« Deset
parov lačnih oči budno spremlja
vsak migljaj juhe, juhice, ki za-
radi nižjega zračnega pritiska na
teh višinah noče in noče zavreti.
Po noči, polni stokanja zaradi
zahrbtnega delovanja kopriv in
temeljitega obračunavanja med
tistimi, ki so spali na zgornjih
pogradih in reveži pod njimi, se
zjutraj zaspano potikamo po poti
v dobri veri, da bomo okrog
9. ure že na Črnli. Mitralske
puške, bajoneti, mine, kaverne —
zapuščina prve svetovne vojne,
človek ne bi verjel, da bo ves ta
material z barakami vred ostal
tako dolgo ohranjen.

Tu neke bi se morala pot odce-
piti na levo. Vse lepo in prav,
toda mi se na lepem znajdemo
na Čukli, ki je v naših prejšnjih
načrtih ni. Dušan se na vso moč
trudi, da bi napravil skupinski
posnetek, kar je precej naporna
naloga, ker mora vsakega »poli-
tično« prepričevati, naj se spravi
na skalo, kjer so vklesana imena
italijanskih vojakov, padlih na tej
gori. Malo kasneje imamo prilož-
nost opozovati Borisove akroba-
cije, ko skuša splezati na spo-
menik iz prve svetovne vojne.

»Alal mu vera« bi rekli naši južni bratje, »ko se nam kljub dolgi hoji ljubi opravljati še take nepotrebne podvige.« Po temeljitem »bojnem« posvetu, ko naš vodja skrušeno prizna, da smo pot na Črnelo zgrešili, se dobrodušno odrečemo Črneli in se odločimo za Rombon.

Optimistično razpoloženi jo mahemo mimo strelskih jarkov po težji poti. Optimizem je kmalu potlačen, ko se znajdemo na divjem melišču: korak naprej, dva nazaj. Počasí, počasí se le rešimo zoprnega dela. Zdaj gre lažje, ko imamo trdo skalo pod nogami. Ko pa pridemo na travnat svet, mislimo, da je ni več ovire, ki bi je ne premagali. Zdaj moramo biti že blizu. Toda videz je varljiv. Pred sabo vidiš vrh, ki pa ni vrh in tudi naslednji »vrh« ni vrh. Stric Berto se je usedel na skalo, odložil nahrbtnik in si po Traviatu zapel: »Gora le vara nas...« Skoraj perodično ponavljanje veselja in razočaranja. Ko končno pridemo le na prvi vrh, ki nima vrha, temveč je ves razrit s strelskimi jarki, se še kar naprej oziramo, če ni še kje kak vrh.

Najprej so plahneli nahrbtniki. Zdaj šele si privoščimo razgledovanje. Kot na dlani so pod nami Bovška, Bavška in Loška dolina, Svinjak, ki se nam je v Bovcu zdel skoraj vrtoglavo špičast, tu zgoraj izgubi vso svojo veličastnost. Samo navaden gorski hrbet je. Zato so pa ostale gore bolj spoznavanja vredne in mogočne: Mangrt, Jalovec, Krn, Triglav, Škrlatica, Bavški Grintavec, Polovnik in italijanska stran Alp. Če je lepo, brezoblačno, se baje vidi tudi morje. Tako srečni pa nismo bili, da bi ga videli.

Navzdol gre lažje. Vrnila se nam je celo volja do raziskovanja. Strelski jarki, ki so na tej strani pripadali že Avstrijcem, ki so držali vrh, skrivajo v sebi zanimive stvari: menažke, šrapnele, celo cev mitraljeza smo našli.

Pred lovsko kočo imamo še eno duškanje. Ostoju se zdi njegov nahrbtnik nekoliko težak. Odpre ga in se začne jeziti na Matjaža, češ, da tako velikega kosa granate res ne bo nosil v dolino. Matjaž se presenečeno zagovarja, med tem pa se Boris za vokalno hinavsko reži in Ostoju spozna, da je bil žrtev planinske objestnosti. Potem se nekdo spomni, da so nam v Bovcu obljubili domače žgance za večerjo. Kar kadi se

za nami, tako energijo nam da ta misel. In kako so nam šele doma teknili pravi tolminski žganci iz pravega furlanskega »cinquantina«, kot nam je mama zaupala!

Vladka Durjava

GORENJSKA PARTIZANSKA POT

19. januarja t. l. je bila na Šmarjetni gori v okviru društvenega vsakomesečnega večera »Tretji petek« majhna, toda pomembna slovesnost. Podeljeni so namreč bili prvi častni znaki za prehojeno gorenjsko partizansko pot. Znake, ki so lično izdelani, so prejeli Jugovič Matevž (69) in Klobučar Joško (59) oba člana PD Škofja Loka, Božič Lado (64), član PD Idrija ter Žalohar Ciril (61), član PD Kranj, katere mu je bil izročen tudi znak za prehojeno slovensko planinsko transverzalo. Istočasno so bili podeljeni znaki za prehojeno pot tudi vsem 17 udeležencem skupnega pohoda s tov. Andrejem Brovčem na čelu, ki so pri trasiranju že l. 1961 prehodili pot. Pohoda, ki je trajal od 17. do 31. julija omenjenega leta, so se udeležili naslednji planinci in taborniki: Brovč Andrej kot vodja, Langerholc Tone, Ekar Franc, Debeljak Franc in Žvokelj Nada iz Kranja, Habijan Miha, Štrifot Milan in Gorjup Franc iz Kamnika, Pretnar Vinko in Janez, Iskra Tone, Lotrič Ivan in Justin Janez iz Radovljice, Baloh Janko, Čeh Sašo in Ajunovič Ramiz iz Jesenic ter Sekloča Danilo iz Bleda. Tov. Brovč Andrej, sedaj predsednik komisije za gorenjsko partizansko pot pri PD Kranj, partizan — prvoborec, ki je že dvakrat prehodil vso pot, je ob podelitvi znakov v kratkih besedah orisal nastanek Gorenjske partizanske poti (pobudnik tedanji okrajni odbor Zveze borcev NOV Kranj in PD Kranj), poudaril njeno pomembnost zlasti za mladino ter obudil nekaj prijetnih spominov na pot. Znani alpinist Franci Ekar je navzoče popeljal z barvnimi diapozitivi in besedo po gorenjski partizanski poti. V kratkih in jedrnatih besedah se je za izkazano pozornost zahvalil Matevž Jugovič, ponovno poudaril lepoto krajev, skozi katere pelje pot ter njeno pomembnost.

Gorenjska partizanska pot poteka preko Kamniških Alp, Karavank, Julijskih Alp ter Škofjeloškega hribovja — od Kamnika do Kranja — ter vodi planince nimo najpomembnejših krajev in spomenikov na Gorenjskem, znanih iz NOB. Dolga je približno 250 km in jo je možno prehoditi v 14 dneh. Manjši del poti poteka istočasno s slovensko planinsko transverzalo. Za pot vlada precejšnje zanimanje, saj je bilo izdanih pri vseh gorenjskih planinskih društvih že veliko kontrolnih dnevnikov. »Na pohodu« je zlasti precej mladine pa tudi nekaj planincev iz drugih republik. PD Kranj pripravlja sedaj izdajo »Vodnika po gorenjski partizanski poti«, v katerem bodo opisana tudi vsa zgodovinska dogajanja iz NOB. V propagandne namene ima pripravljeno tudi predavanje o gorenjski partizanski poti s številnimi diapozitivi, ki je namenjeno vsem planinskim društvom zlasti pa mladinskim odsekom, katerih člani se zanimajo za pot. V zadnjih dveh letih so predavatelji PD Kranj predavali o poti že na številnih šolah in tako pomagali vzbuditi zanimanje zanje. Kontrolni dnevniki so na razpolago pri vseh gorenjskih planinskih društvih.

-iv.

CIRIL ADAM — 60-LETNIK

Mnogi so poznali markantno osebo bivšega šefa postaje Zidani most, ki je živel in še živi v razvojem železnice. Bil je dolgoletni predsednik železniške godbe na pihala v Zidanem mostu. Tudi pri kmečki ohceti v Ljubljani je bil že dvakrat dirigent. Ciril Adam je tudi vnet planinec. Seveda gre vsako leto na visokogorsko planinsko postojanko Prehodavce, ki jo oskrbuje PD Radeče, tov. Adam pa je že več let podpredsednik tega društva. Rodil se je 7. julija 1907 v Novem mestu. Znan je vsem kot šegav planinec-humorist. Zadnja leta pomaga s svojimi sodelavci pri rekonstrukciji prijetne planinske postojanke Gašperjeve koče, 514 m, pod Vel. Kozjem, nekako 40 minut od Zidanega mosta. Tu so namreč pred mesecem napeljali celo elektriko. — Našemu jubilaru želimo še mnogo hoje po naših ljubih gorah.

Stanko Skočir

PRIMORSKI PLANINCI SE PRI- PRAVLJAJO NA LETNO SEZONO

(15. posvet primorskih PD)

V soboto 27. aprila zvečer so se sestali v Vojkovi koči na Nanosu zastopniki primorskih planinskih društev. Tako formiran meddruštveni odbor se je sestel že petnajstič ter razpravljal in sklepal o delu planinske organizacije.

Tokrat je posvetovanje potekalo po naslednjem dnevnem redu: — zastopniki posameznih planinskih društev, po večini so bili to predsedniki, so podali kratko poročilo o stanju in delu društva;

— sledila je razprava in sklepanje o proslavi 75-letnice Planinske zveze Slovenije, ki jo bodo primorski planinci organizirali z velikim planinskim srečanjem ob primernem programu v soboto in nedeljo 8. in 9. junija pri Vojkovi koči na Nanosu.

— ker bo osrednja proslava in veliki tabor vseh slovenskih planincev ob 75-letnici PZS letos 4. avgusta v Logarski dolini, so se na Nanosu pomenili tudi o tem, kako se bodo čim številneje udeležili te prireditve; obeti so kar dobri;

— pod četrto točko dnevnega reda so se na posvetu menili o mladinski dejavnosti v okviru planinskih društev. Prav gotovo pionirji in mladina predstavljajo nad polovico članstva primorskih planinskih društev. Dejavnost takozvanih mladinskih odsekov pri planinskih društvih pa ne poteka povsod dovolj organizirano in sistematično. In o tem je tekla beseda na nanoškem posvetu;

— nazadnje so se pomenili še o gospodarski dejavnosti društev pred bližnjo sezono. Stanje planinskih postojank je normalno. Odprle se bodo po ustaljenem planinskem koledarju in tako bodo nudile zavetje in gostoljubje planincem ter drugim izletnikom čez poletje tja do konca septembra. Društva niso v posebnih finančnih težavah, le bovško PD, kakor je videti, leze iz denarnih zadreg, ki jih preboleva že dve leti.

Od 13 planinskih društev, kolikor jih je na Primorskem, so se posveta udeležili zastopniki naslednjih PD: Postojna, Bovec, Tolmin, Kobarid, Podbrdo, Nova Gorica, Idrija, Sežana in Koper,

odstoti pa so bili zastopniki PD: Il. Bistrica, Cerkno, Ajdovščina in Vipava.

PD Il. Bistrica in Vipava sta svojo odsotnost opravičili, čudno pa je, da se posveta nista udeležili najbližja PD, in sicer Vipava ter Ajdovščina.

Občni zbori so bili opravljeni v času od februarja do aprila pri vseh društvih Primorske, le v Ilirski Bistrici občnega zbora že dve leti niso imeli. Najbolje si bo to društvo zagotovilo obstoj s pritegnitvijo večjega števila mladih članov in društveno dejavnost in pa v upravni odbor.

V planinskih društvih Primorske je letos včlanjeno nekaj nad 2700 članov. Izredno se je število članstva v zadnjih dveh letih po-

večalo pri PD Tolmin, Podbrdo, Vipava in Nova Gorica. So pa še dokajšnje možnosti, da se poveča kot npr. pri PD Ilirska Bistrica, Bovec, Ajdovščina.

Posvet na Nanosu je v srečanju zastopnikov omenjenih PD vzpodbudno delovalo na vse udeležence in je z izmenjavo mnenj, delovnih izkušenj, osebnimi stiki in spoznanji poglobil idejo planinstva, ki se ves čas po vojni na Primorskem lepo razvija in krepi. Tisto, kar so udeleženci posveta odnesli in pridobili v prijateljskem snidenju, je gotovo vsaj toliko koristno kot zapisniški del posvetovanja. In v tem je še posebna vrednost take oblike posvetovanja.

Ciril Zupanc

OBČNI ZBORI

PD MTT MARIBOR

Najprej je tov. Boris Pertot seznanil zbor s 75-letnico PZS po članku iz Dela, posvečenem 75-letnici slovenske planinske organizacije, zatem je tajnica tov. Vojka Svetel poročala o številu članstva, delu UO in o prejetih in odposlanih dopisih. Posebej je bilo vidno poročilo tov. Zabajnika Jaška o društvenih izletih. Skupaj je bilo organiziranih 25 izletov ob udeležbi 526 udeležencev ali povprečni udeležbi 21 oseb na izletu. Slovensko planinsko transverzalo je končalo 18 članov, zasavsko 17 članov. Mnogo večje število članov pa še hodi po obeh transverzalah. Posebnost PD je vsakoletni pohod čez Pohorje v počastitev obletnice delovnega samoupravljanja v MTT. V 10 letih je bilo na pohodih čez Pohorje 628 udeležencev. Gospodar društva tov. Ernest Šuman je poročal o uporabi društvenega kombija, ki ga ima društvo že dve leti in je prevozil 53 550 km. V l. 1967 so planinci izkoristili kombi na 14 izletih, od katerih kar 3 v tujino. Markacist tov. Franjo Čelofiga je seznanil navzoče o poteh: vzpenjača—razgledni stolp—Glažuta, Glažuta—Ruška koča, vzpenjača—Mariborska koča—Ruška koča, in Glažuta—Ruše, ki naj bi jih prevzelo društvo. Saldo društva izkazuje

na dan 31. 12. 1967 din 21 244,51. Razprava na občnem zboru je določila skupinske poverjenike za predilnico in tkalnico, sprejela program izletov in sklepala o povezavi z mladinskim aktivom, o obveščanju članstva in o nabavi izkaznic za gibanje v obmejnem pasu.

T. S.

PD MEDVODE

Občni zbor društva se je vršil dne 14. marca 1968. leta.

Predsednikovo poročila analizira sprejem in realizacijo sklepov lanskega občnega zbora. Članstvo se je povečalo za 40 %, t. j. na 846 članov, letos bodo skušali povišati na 1000 članov. Kljub velikim stroškom je bila izvršena elektrifikacija Tamarja. Organizacija mladinskih izletov ni naletela na večji odziv med mladino, tudi ni bilo večjega odziva med starejšimi člani. Bolj razveseljiv je bil obisk Slavkovega doma in Doma v Tamarju. Kartoteka planinskih poti in obnova markacij v markacijskem rajonu PD ni bila izvršena. V poslovnem uspehu je imelo PD din 64 329 čistih neto dohodkov v l. 1967. AO združuje 8 članov, od katerih so aktivni 4. Opravili so 19 zimskih in 43 letnih vzponov. Imeli so 7 rednih sej in 7

treningov na Turncu. Uspešnog na Turncu. Uspešnog je bil zimski tečaj na Vršiču in vaja GRS na Komni, pripravili so 11 turnih smukov ter preplezali več pomembnih plezalnih smeri. Občni zbor je sprejel nova društvena pravila, sprejel sklep, da se 1/3 dvomljivih terjatev pokrije z dohodkom društva, razlika pa porabi v investicijske namene obeh planinskih koč. Občni zbor je izvolil nove društvene organe in komisijo s tov. Jožetom Bukovcem na čelu.

T. S.

PD LJUBNO OB SAVINJI

Predsednikovo poročilo o delu PD obravnava jubilejno leto slovenske planinske organizacije in savinjske podružnice SPD ter v zvezi s tem naloge PD ob času jubilejnega tabora v Logarski dolini. Iz poročila je razvidno, da se PD posveča mladini. Citiram misel iz poročila: »Zmotna bi bila trditev, da nimamo kaj delati, saj imamo svoje planinske postojanke in imamo urejene poti z markacijami in kažipoti. Naš delokrog sega dlje, reorganizirali bomo mladinski odsek...« Slede navodila za delo z mladino. Poročilo markacijskega odseka daje pregled potov z Ljubnega, premarkiranih v l. 1967 in pregled bodočih del. Društvena blagajna izkazuje višek sredstev 102,70 din v poslovni dobi 1967, čeprav je članstva manj. Potem ko so sprejeli društvena pravila, določili novo članarino in sprejeli delovni program, so izvolili novo vodstvo PD s tov. Ivanom Marovtom na čelu.

T. S.

PD RADEČE

Na občnem zboru PD Radeče je bilo letos posebno slavlje. Delovni predsednik tov. Ciril Adam je izročil zakoncem Mariji in Tonetu Koritnik znački za prehojeno slov. plan. transverzalo. — Naj dodamo, da je prejel značko leta 1962 tov. Lojze Mlinar. Vsi transverzanci so Ločani (pri Zidanem mostu). Sedaj dela slovensko transverzalo še 6 mladincev tudi iz Loke. Loški planinci so samozavestni, zavedajo se, kaj nudi planinstvo ljubitelju narave. Letos se je število članov povečalo še za 8, zdaj jih je že 68.

Skočir

PD BREŽICE

Na občnem zboru v Brežicah so podali bogata poročila tajnik, pionirski referent in vodja mladine. Ker Brežičani nimajo nobene planinske koč, prirejajo množične izlete. Pionirji so jih imeli kar 12. Bratijo se tudi s sosednimi Samoborčani. Tov. Lojze Hafner iz Škofje Loke je ob koncu zavrtel svojih 300 diapozitivov, posnetih s slovenske planinske transverzale.

Skočir

PD LITIJA

Tudi v Litiji imajo dobro organizirano planinsko društvo, ki ga vodi tov. Marjan Oblak. Pred občnim zborom so pripravili recitacije in nastop moškega pevskega zbora »Lipa«, ki ga je dolgo let vodil skladatelj — Cerkljan Jakob Jereb. S to proslavo so počastili 75-letnico PZS.

V Litiji imajo tudi dobro organizirano pionirsko planinsko sekcijo. V odbor so izvolili tudi dve prosvetni delavki, ki vodita pionirsko planinsko sekcijo na osnovni šoli v Litiji in Šmartno.

Skočir

PD ROGAŠKA SLATINA

Občni zbor lani ustanovljenega PD je ugotovil povečanje članstva od 117 članov na 270 vpisanih članov, od teh 57 pionirjev, in 19 mladincev. Socialna struktura članstva je raznolika, najmočnejši planinski skupini sta kolektiv Steklarne in pionirska sekcija v šoli Rogatec. Glavne naloge novoustanovljenega društva so bile v lanskem letu: prirejanje skupnih izletov, markiranje štajersko-hrvatske male transverzale bratstva in enotnosti, planinsko fotodokumentiranje in povečanje števila članstva. Članstvo in odbor sta imela stike s planinskim društvom »Rade Končar« iz Zagreba. PD Ravne gore iz Varaždina, PD Kuna gore iz Predgrada ter PD Strahinjščice iz Krapine. Izletov teh društev se je udeležilo 83 članov društva. Društvo je organiziralo več izletov v Zasavje. Poslovno je PD sklenilo leto brez izgube, za kar je nadzorni odbor predlagal pohvalo. Vidno je bilo delo pionirske sekcije na šoli v Rogatcu, s številnimi izleti, predavanji in meddruštvenimi srečanji. Afirmacija

društva je bilo tudi sodelovanje pri markiranju transverzale, ki bo zajela doslej planincem neznan svet. Za l. 1968 je občni zbor sprejel obširen program, v katerem je poudarjeno izletništvo.

T. S.

PD »RAŠICA« ŠENTVID

Glavni predmet prizadevanj odbora je bila dograditev postojanke na Rašici, v katero je bilo investiranih doslej 70 000 N din. V to vrednost je vračunana pomoč podjetij in okoli 3620 udarniških ur članov društva. Društvo je bilo v l. 1967 deležno pomoči občine v višini 11 500 din, ki jih je pretežno porabilo za dograditev koč. Izletništvo je bilo druga naloga, za katero je PD zastavilo svoje sile. Čeprav od 6 organiziranih izletov, kar se številnosti tiče, ni uspel niti eden, je nekaj članov obiskalo Kamniške planine in Golico. Mladinski odsek je zaživel šele marca l. 1967. Ustanovil je sekciji v Vižmarjih in Vikrčah. Po svojih predstavnikih se je udeležil tradicionalnega pohoda po poteh 1. celjske čete, letnega in zimskega tečaja za mladinske vodnike, organiziral dva izleta na Triglav in enega na Grintavec, dvoje predavanj za obe mladinski sekciji pridno pomagal pri obnovi planinskega zavetišča na Rašici. Za novega predsednika društva je občni zbor izvolil tov. Jožeta Boštica.

T. S.

PD PTUJ

Društveni občni zbor je potekal v znamenju proslave 15-letnice obstoja društva in 75-letnice slovenske planinske organizacije. Iz predsednikovega poročila posnemamo, da je društveno članstvo poraslo na 259 članov, od tega je 124 mladincev in 20 pionirjev. Upravni odbor je bil pretežno sestavljen iz mladincev in mladink in je deloval skupaj s propagandnim, markacijskim, literarnim in smučarskim odsekom. Pod vodstvom tov. Simona Petroviča so bili organizirani skupinski izleti na Golico, v Logarsko dolino, Gorjance in Kamniško Bistrico. Njegova zamisel je bila tudi razstava »S priručnikom in karto na pot«, ki si jo je v 5 dneh ogledalo okoli 800 občanov. Za Dan borca so pregledali marki-

rano pot na Donački gori in proslavili praznik. Gruštvo je organiziralo dvoje predavanj, in obveščalo o svojem delu v lokalnem časopisu, radiu in z lepaki. Mladinski odsek je organiziral smučarski tečaj 15 mladincev pri Mozirski koči na Golteh, se udeležil sej štajerskega KO, letnega tečaja za mladinske vodnike v Vratih, zbora štajerskih planincev na Tujzlovem vrhu in zimskega tečaja za mladinske vodnike na Vršiču. Na šoli Dornava deluje mladinska skupina pod vodstvom tov. Simona Petroviča.

T. S.

PD ŠOSTANJ

Občni zbor je minil v slavnostnem govoru predsednika tov. Karlija Kordeša ob priliki 75-letnice slovenske planinske organizacije. Ostala poročila so zajela delo AO, propagande, markacijskega dela, gospodarskega odseka in nadzornega odbora. Alpinistični odsek je opravil 152 vzponov, od teh 70 zimskih in 82 letnih. V svojih vrstah ima 9 članov in 17 pripravnikov. Opravljen je bil en zimski prvenstveni vzpon in dva letna prvenstvena vzpona, zimski tečaj na Klemenčji jami in tabor na Okrešlju. Propagandni odsek je organiziral 6 izletov ob udeležbi 320 planincev ter 3 planinska predavanja. Markacijsko so markirali poti: Sleme—Kramarica—Smrekovec, Smrekovec—Mozirska planina in Mozirska planina—Smihel—Lepa njiva—Šoštanj. Ker je planinski dom na Slemenu v popolnem zakupu, ni bilo treba gospodarskega odseka. Debata na občnem zboru je zajela bistvene probleme v zvezi z delom mladinskega in alpinističnega odseka, nakazala smer dela bodočemu upravnemu odboru ter obravnavala povezovanje PD s taborniki in drugimi organizacijami.

T. S.

PD NOVA GORICA

Poročilo o delu UO PD Nova Gorica za l. 1967 obravnava gospodarsko problematiko planinskih postojank društva. Planinski dcm »Kekec« je v zakupu, vendar mora PD kljub temu odvajati $\frac{1}{4}$ za sklad PVP, kar predstavlja veliko finančno obremenitev za PD. Stjenkova kočna na Trstelju je tudi v zakupu, ker se dežurstvo pri oskrbovanju ni obneslo, vendar

bo zaradi premajhnega števila obiskov kočna težko rentabilna. Planinski dom Klementa Juga v Lepeni je elektrificiran, ureditev spalnih prostorov, skupnih ležišč in sanitarij je bodoča naloga UO. Največje težave je imelo PD za oskrbo zavetišča na Krnu. Preteklo leto jim je pri prenosu materiala pomagal garnizon JLA v Tolminu s posredovanjem PD Tolmin. Idejni načrt za gradnjo postojanke na Krnskem jezeru je izdelan in poslan v pogled PZS. Stroški gradnje bi znašali din 50 000,00, zato do gradnje ne bo prišlo tako kmalu. PD je v dogovoru z SOB glede asfaltiranja ceste do plan. doma Kekec.

Od lanskega leta se je število članstva zvišalo za 39 %, tako da danes šteje PD 720 članov. Gospodarsko poročilo podrobneje obravnava adaptacijska dela na posameznih postojankah. Za planinski dom v Lepeni je bilo nabavljenih 20 postelj. Usposobljena je bila tudi cesta iz Temenice do planinskega doma na Trstelju. V planinskem domu Kekec je bila kuhinja obložena s keramičnimi ploščami. Planinski dom Kekec in Stjenkova kočna na Trstelju sta pokrili vse stroške in amortizacijo ter izkazujeta presežek, medtem ko sta dom Klementa Juga in Zavetišče na Krnu imeli izgubo zaradi kratke sezone. Na področju propagande je društvo priredilo 11 predavanj za člane v Mirni in Novi Gorici ter 4 predavanja za pionirje v Solkanu in Novi Gorici. Število naročnikov na Planinski Vestnik se je povečalo za 45 %. Dobre stike so navezali s PD Sežano, SPD Gorica in PD Tolmin.

T. S.

PD VEVČE

Z ustanovnim občnim zborom PD Vevče dne 6. III. 1968 je slovenska planinska organizacija v 75. letu dobila svoje 104. PD. Društvo ob ustanovitvi združuje 82 članov. Občni zbor je potrdil pravila društva, določil višino članarine in izvolil organe društva. Zbor so pozdravili številni gostje, ki so v vzpodbudnih besedah pozdravili bodočo pot najmlajšega slovenskega društva. Društvo ima odobreni dve lokaciji za postavitve svojega planinskega doma na Veliki planini.

Za predsednika je bil izvoljen tov. Andrej Pirmajer.

T. S.

PD JAVORNIK — KOROŠKA BELA

Občni zbor je minil v znamenju proslavljanja 75 let slovenskega planinstva. Aktivnost društva oz. njenega članstva je bila prikazana na razstavi v čast 20-letnice obstoja društva, ki si jo je ogledalo 1328 članov. Glavna proslava 20-letnice PD je bila na Pristavi ob sodelovanju občine na pihala, pevcev, in ob športnih prireditvah. Propagandni odsek je marljivo organiziral jubilejne prireditve, se trudil za akviziterstvo na Planinski Vestnik in prirejal izlete. Gospodarski odsek so trle visoke družbene dajatve. Obisk koč je bil zadovoljiv, zlasti Staničevega doma in Prešernove kočice. Društvo združuje 883 članov, od katerih je 375 delavcev.

Markacijski odsek je oskrboval 24 km nadelanih poti in obnovil poti na Debelo peč, Rjavino, Cmir in preko Rži. Prebarvanih je bilo več kožipotov in prepleskane so bile zimske markacije skozi Krmo do Staničevega doma. Ob tem niso zanemarili skrbi za grebensko pot med Stolom in Belščico in nove poti na Stol. Mladinski odsek je organiziral več izletov, predavanj in sestankov s starši, obnovil društveno knjižico, se udeleževal posvetov in sej mladinske komisije, sodeloval na delovnih akcijah itd. Mladinska komisija na osnovni šoli Koroška Bela je pridobila 68 članov. Mladinski odsek se je po predstavniku udeležil tečaja za mladinske vodnike. Nazorno poročilo ugotavlja vzorno poslovanje in požrtvovalno delo tov. Zemljiča. Obveznosti PD za l. 1967 so poravnane, za zaostanek l. 1966 v znesku 19 000,00 din pa so zaprosili občinsko skupščino, da jim odpiše obveznosti. Za dolgoletno prizadevno delo sta bila odlikovana z zlatim častnim znakom PZS tov. Franc Krajcar in tov. Janko Vilman.

T. S.

PD LITOSTROJ

Precej pozno je letos zadonel tisti veselji heja-hoo za letni zbor litostrojskih planincev, kot da bi hoteli čim slovesneje spiti v 20. leto obstoja svojega društva. Morda je bila prav zato dvorana ICL kar polno zasedena.

Iz poročil posameznih odbornikov smo mogli razbrati, da je bilo delo društva v preteklem letu kljub znanim reformnim težavam v celoti uspešno. Brez dvoma bi še bolj zaživelo v normalnem — manj »litostrojškem« okolju, toda ta bolezen tare večino organizacij, v katerih delajo amaterski delavci.

Predsednik tov. Stane Vogelnek je dokaj kritično ocenil dosežene uspehe, obenem pa povabil vse navzoče k sodelovanju na prireditvah v proslavo 20-letnice društva in 75-letnice Planinske zveze Slovenije, ki sovpadajo z njo.

Delo alpinistov je predstavil načelnik Andrej Kovačič. Mnogo domačih smeri so preplezali in še na tuje jih je zaneslo. Povsod so bili uspešni — najbolj med njimi stari gad — Lojze Šteblaj. Pogrešajo prirastka.

O dejavnosti smučarjev je poročal načelnik Ludvik Šarf. Potožil je nad izgubo dobrih smučarjev, ki so odšli med vojake, bil pa vesel novih mladih moči in starih nepogrešljivih organizatorjev.

Rihard Gamberger se je že kar udomačil kot vodja markacistov in zdi se, da mu veliko pomeni varna in zanesljiva hoja planincev po poteh, označenih z rdečeh-belim znakom. Zato mu ni žal truda in skrbi, da bi bile planinske steze v resnici dobro očiščene in zadostno markirane.

Marica Šparemblek je skrbna blagajničarka že vrsto let. Čeprav je poročala o izdatkih v preteklem letu v novih dinarjih, so bili le-ti v preteklem letu večji kot pa prejemi. In kljub znatnemu številu novih članov še ni bilo doseženo stanje pred leti, ko je bil skoraj vsak šesti Litostrojčan planinec.

Propaganda planinstva ni vezana na čas in kraj — posluš zanj pa vsekakor na pogoje in razpoloženje, v katerem odmeva, je v svojem poročilu ugotavljal propagandist Tone Erman.

Po nič kaj živahni razpravi je delegat Planinske zveze Slovenije tov. France Pengal spregovoril o lepoti in koristnosti planinstva, o jubileju in nalogah. Izrazil je svoje zadovoljstvo nad delom društva in mu v imenu glavnega odbora Planinske zveze Slovenije izročil lično pohvalno diplomno.

Po izvolitvi novega pomlajenega odbora, kateremu ponovno predseduje tov. Stane Vogelnek, so člani društva predvajali čudovite barvne diapozitive, ki so jih posneli na svojih planinskih poteh.

Tako so planinci končali svoj zbor s trdnim sklepom, da bomo še hodili v gore in tudi druge povabili s seboj — take, ki lepote planin še niso užili; vsem so odprta vrata v višine, vsem dehti pisano cvetje planinskih trav.

Tone Erman

Naj sklenemo poročilo o občnem zboru PD Litostroj z besedami tov. Toneta Ermana, načelnika propagandnega odseka:

... Petinsedemdeseto leto teče, odkar na Slovenskem organizirano gojimo planinstvo. Rdeči krog z belo piko nam je postal simbol za nepozabna pota v soncu in senci, cvetju in snegu, viharjih in tišini planin.

Veliko nas je — za 75 let naj bi nas bilo 75 000. Vpisanih morda ne bo prav toliko, toda takih, ki jim bo v srcu ostala večno zapisana lepota s soncem ozarjenih vrhov, spomin na čudovita doživlja v planinskem svetu — takih bo gotovo precej več.

In s tem je pravzaprav cilj planinstva dosežen, kajti kaj naj nam da še več od tega, da vzgaja človeka: za sprejemanje lepega, v ljubezni do domače zemlje in ne nazadnje v utrjevanju volje, to je v psihični in fizični rekreaciji. Planinstva končno ni mogoče kupiti za denar — niti za devize ne, planinstvo je treba doživljati in to od izleta do izleta, iz zgodnjega jutra v zarjo večera, od pohlevnega snežnega zvončka do zapeljive planike v peceh...

In več ko jih bo šlo po tej poti osebnega doživljanja planinstva, bolj zdrav bo naš rod, odločnejši bo naš korak in bližji človek človeku.

Če je v preteklem letu naše prizadevanje vsaj nekaj prispevalo k temu, ni bilo zaman.

(Iz poročila propagandista na občnem zboru planincev).

PD JEZERSKO

Dne 27. aprila 1968 je polagalo obračun o svojem delu majhno po številu, pa vendar sila prizadevno planinsko društvo na

Jezerskem, ki je hkrati obhajalo 20-letnico svojega obstoja. Na njegovem delokrogu je komaj 850 prebivalcev, uspelo pa jim je pridobiti 117 članov, in še obetajo, da bodo to število povečali. Ob prejšnjem občnem zboru so našli komaj 54 članov.

Predsednik društva tov. Franc Borštnar je v svojem poročilu omenil, da uspeh dela ni najboljši, ni slab, je pa zadovoljiv. Sam je prav ta dan praznoval svoj 62. rojstni dan in 50-letnico, ko je prvič stopil na gore, ki so ga tako prevzele, da jim je ostal zvest vse do danes.

Neutrudni tajnik tov. Milan Skuber je povedal, da se ubadajo s težavami na vse strani. Delavce za društveni odbor je težko dobiti, ker ni ljudi, ki bi mogli prevzeti kake funkcije. Mladi gredo v svet, ker ni zanje kruha doma, ostajajo predvsem le gozdni delavci. Težave imajo z nosači, Češka koča je nujno potrebna popravila. Potrebovali bi enostavno tovorno žičnico za prenos materiala za kočo in za obnovo koče. Ustanovili so Gorsko stražo, ki skrbi za vzgojo mladega planinskega naraščaja z izleti in predavanji. Tov. Andrej Karničar, ki je vodja Gorske straže in mladine, si prizadeva, da bi v naraščaju prebudil veselje do gora, posebej pa še do domačih. S tem namenom so uredili Jezersko pot, ki je speljana po okoliških vrhovih in ki naj bi jo obiskovala zlasti mladina z Jezerskega. Na to pot bodo usmerjali izlete mladincev in pionirjev svojega društva. Omeniti je treba, da pot ne bo zaznamovana s kakim posebnim znakom, zanj veljajo Knafeljeve markacije. To je vsekakor hvale vredno.

Gospodar društva in markacist sta zaupano jima nalogo opravljala s čutom odgovornosti.

Resni razgovori o vseh poročilih — ne samo o gospodarstvu — so pokazali, da se je odbor zelo trudil, da bi uspel. Največ govora je bilo o mladini. Problem je pri njih učiteljstvo, ki nima interesa za delo z mladimi planinci.

Planinska zveza Slovenije je društvo odlikovala z diplomno priznanja za opravljeno delo v 20 letih njenega obstoja. Društvo pa je odlikovalo z diplomno 8 svojih še živčih ustanovnih članov.

Občni zbor je sprejel sklep, da se takoj pripravijo načrti za nortranjo obnovo Češke kočee, zunanost mora ostati taka, kot je sedaj, in za tovarno žičnico.

Najlepše je bilo slišati besede tov. Andreja Karničarja, ki je dejal, da ni črnogled. Upa, da bodo letos s pomočjo nekaterih resnih mladincev zajeli več šolske mladine kot doslej.

Kos

PD VELENJE

Občnega zbora PD Velenje 28. 3. t. l. v sejni dvorani skupščine se je udeležilo 140 članov. Dejavnost društva v sezoni 1967/68 je bila dokaj pestra. Število članstva se je povečalo od 570 v l. 1966 na 825 v l. 1967 ali za 45%, s tem je bil prekoračen maksimum 696 v letu 1964. Struktura članstva se je v letu 1967 v primerjavi z letom 1966 spremenila v korist mladincev in pionirjev: število odraslih članov se je zmanjšalo od 365 na 320, število mladincev in pionirjev pa povečalo od 131 na 325 oz. od 74 na 180. Večje šolske planinske skupine so delovale na RŠC (200 članov) na 2. osnovni šoli (70 članov) in gimnaziji (48 članov). Društvo je priredilo 9 izletov, ki se jih je skupno udeležilo 432 članov ali povprečno 48 na 1 izlet. Šli so na Veliko Kopo, Uršljo goro, Rogljo, Golico, Špik v Koralpah, Pecco, Smrekovec, Mrzlico in Paški Kozjak. Predavanj s planinsko, geografsko in kulturno-zgodovinsko tematiko je bilo 9 in jih je poslušalo skupno okrog 800 planincev ali povprečno 90 na eno predavanje. Julija 1967 so se 3 člani udeležili nadaljevalnega plezalskega tečaja na Okrešlju in opravili 21 vzponov. V času šolskih počitnic so 3 skupine hodile po poti slovenske planinske transverzale, skupno 44 mladincev in pionirjev. 5 mladincev se je udeležilo letnega dela tečaja za mladinske vodnike in tabora v Vratih, trije zimskega dela tečaja na Vršiču. V času zimskih počitnic je društvo skupaj z Društvom prijateljev mladine priredilo na Paškem Kozjaku smučarski tečaj za mladino, ki ga je obiskalo nad 100 učencev in dijakov velenjskih osnovnih in srednjih šol.

V letu 1967 je društvo dobilo tudi prve odlikovance: tov. Ivo Jamnikar je dobil zlati častni

znak PZJ in srebrni PZS, tov. Valter Demšar srebrni častni znak PZJ in srebrni PZS, tov. Anica Podlesnik srebrni častni znak PZJ.

Društvo je v svojem delovanju stopilo tudi na področje turizma. Maja l. 1967 je sklical razgovor z namenom, da se ponovno odpre za javnost kraška jama Huda luknja.

PD Velenje je zbralo tudi dokumentacijo za gradnjo ceste Savinek-Blažič na Paškem Kozjaku in nastopilo pri tej gradnji kot investitor v sodelovanju z gospodarskimi organizacijami iz Velenja in Skupščino občine Velenje ter prebivalstvom iz Paškega Kozjaka, vse z namenom, da se poveča obisk tega planinskega predela, ki je tudi v urbanističnem načrtu mesta Velenje in okolice določen kot najbližje in najprimernejše rekreacijsko področje.

Dom na Paškem Kozjaku, ki je bil v zakupu do 15. 11., je poslovanje v letu 1967 zaključil z izgubo 161 000 S din. Zakupnik je, ne da bi poravnal dolgove napram PD Velenje, odšel na delo v Avstrijo.

Občni zbor je ob 75-letnici SPD sprejel UO PD Velenje nalogo, da v letu 1968 poveča število članstva od 825 na 1000, v zvezi s cesto na Paški Kozjak pa so se vsi udeleženci obvezali, da opravijo najmanj 10 prostovoljnih ur.

Za predsednika upravnega odbora je bil ponovno izvoljen prof. Peter Ficko.

Miroslav Žolnir

REDNI LETNI OBČNI ZBOR SPD IZ TRSTA

Dne 5. aprila t. l. je imelo SPD iz Trsta svoj redni letni občni zbor. Otvorila ga je predsednica dr. Sonja Mašera, pozdravila navzoče, a še posebno goste Planinske zveze Slovenije Aleša Kunaverja in dr. Mirka Fetiha, predstavnico Planinskega društva Sežana Jožico Milavčevico in predstavnika SKGZ iz Trsta dr. Angela Kukanjo. Nato so počastili spomin pokojnega blagajnika Alojza Bucika z enominutnim molkom.

Sledilo je predsedniško poročilo o delovanju v preteklem letu. Tražaka planinsko društvo je v minulem obdobju zelo živahno de-

lovalo. Predvsem je bilo intenzivno delo posameznih odsekov, plezalskega in smučarskega. O tem sta podrobneje poročala njuna načelnika Igo Legiša in Joško Morelj. Sledilo je tajniško poročilo Silvane Valoppi in blagajniško Stanka Perovška.

Po živahni diskusiji so sledile volitve upravnega in nadzornega odbora. Za predsednika je bila ponovno izvoljena s polnim številom glasov dr. Sonja Mašera. V upravni odbor so bili izvoljeni: Ivan Visini, Stanko Perovšek, Marko Lah, Vojko Bandelj, Igo Legiša, Helena Trampuž, Silvana Valoppi, Majda Pertot, Joško Morelj in Iztok Furlan. Nadzorni odbor pa sestavljajo: Ivan Vavovec, Danilo Micheluzzi in Jože Cesar.

Program novega odbora je treba nadaljevati z osnovnimi nameni planinskega društva, širiti planinsko misel med člani in prijatelji, vzgajati šolsko mladino v ljubezni do narave in gora, vzgajati posebej delavsko mladino, s prirejanjem skupnih izletov, predavanj in okroglih miz. Nova naloga odbora je predvsem uresničiti nekatere odlične predloge občnega zbora in sicer začrtati transverzalo preko slovenskih vrhov v zamejstvu, postaviti v Glinščici spominsko ploščo posvečeno padlim zamejskim planincem ter ustanoviti na kraški planoti rekreacijski center za otroke.

PLANINSKI ODESK «AERO» CELJE

Širom po državi znana celjska tovarna «Aero» ima planinski odsek s 150 člani. Tega planinskega jedra smo res lahko veseli. Prvič se s tem planinska organizacija širi v tisti smeri, ki se nam zdi posebej pomembna, ker neposredno služi našemu delovnemu človeku v proizvodnji, drugič pa zato, ker je takoj v začetku pokazala lepe uspehe, to pa pomeni, da jo vodijo za planinsko stvar vneti in sposobni ljudje.

19. januarja t. l. so imeli občni zbor ob navorčnosti 60% članstva. Iz poročila predsednika tov. Ferda Žerdonerja posnemamo: Odsek zajema eno četrtno vsega delovnega kolektiva. Od lani na letos je zraslo število članstva od 90 na 131, (od občnega zbora pa do maja t. l. še za 20). 31

od teh jih »dela« transverzalo, ena tretjina je mladih članov. Vsi goje aktivni oddih, hodijo na izlete, fotografirajo in filmajo. »Ni boljšega zdravila na svetu, kot so vrhovi gora, s planinskimi vonjavami prepojeni zrak in to zlato planinsko sonce,« pravi predsednik v poročilu. Bili so v Zasavju, na Uršlji gori, v čeških Tatrach, v Julijcih, na Idrijskem, na Triglavu — bilo jih je kar 26 — na Prisojniku in Razorju, na Veliki planini in na Pohorju. Za izlete so porabili dokajšnja sredstva pri čemer so od sindikata prejeli 1,3 milj. ostalo pa so prihranili z obročnim odplačevanjem. — Odsek ima že lepo zbirko opreme in inventarja, med drugim navajajo na prvem mestu

tekmovalce-kolesar in smučar, zdaj še vedno zvest odbornik in propagator planinstva in smučarstva. Občnega zbora se je udeležil tudi direktor tovarne tov. Rado Jenko, ki ga naša javnost pozna kot dolgoletnega uspešnega predsednika Celjske turistične zveze in ki z razumevanjem podpira planinski odsek, z njim pa tudi razširja in bogati turistično kulturo. Na občnem zboru so prejeli srebrno planinsko značko tov. Žerdoner, Orel in Srebot, 26 članov odseka, ki so

bili lani kos očaku Triglavu, pa je dobilo lična spominska darila, ki jih je izdelal in izročil podpredsednik odseka tov. Avgust Orel. Navedimo še to, da je planinski odsek segel pod pazduho mladinskemu aktivu v tovarni s tem, da mu je podaril 10 parov smučii, člane aktiva pa sprejema v svoje vrste in jih tako aktivizira. In še: Proslave 75-letnice v tivolski športni dvorani se je iz »Aero« udeležilo kar 39 članov.

T. O.

ALPINISTIČNE NOVICE

Ferdo Žerdoner

9 izvodov Planinskega Vestnika (od l. 1958 do l. 1967), 8 filmov o svojih izletih, albume z izletov, albume razglednic, nekaj cepinov, derez, eno vrh 40 m, svoj grb, vrsto planinskih podob v okvirih, daljnogled idr.

V nov odbor so bili izvoljeni tov. Ferdo Žerdoner, Avgust Orel, Danica Stanič, Alfonz Srebot, Maja Muzga, Alojz Hribernik, Ivan Srebot ml., Karel Lorenček in Janja Keržan. Prepričani smo, da bo ta odbor skrbno in smiselno sestavljeni plan za l. 1968 v celoti izpolnil.

Na občnem zboru je PZS zastopal tov. Tone Škrajnar, član kolektiva »Aero«, eden od pionirjev slovenskega športa, некоč aktiven

UVODNEMU ČLANKU NA ROB

Pimerjava uspehov in neuspehov zadnjih dveh sezon v uvodnem članku letoletne številke Planinskega Vestnika me je presenetila. Članek se mi zdi neobjektiven, ker je pisec izpustil nekaj naših uspehov v zadnjih dveh letih. V članku omenja, da v obeh sezonah ni bilo pomembnih lednih tur. Razlagam si, da je to storil hote, ali pa pisec ni dobro seznanjen z vzponi zadnjih dveh sezon.

Vsi poznavalci alpinizma smo mnenja, da je Kavkaz 66 po plezalni plati popolnoma uspel. Bili smo najuspešnejša odprava v taboru Bezengi (Čehi, Poljaki, Avstrijci, Japonci in preko 150 sovjetskih alpinistov).

Dve prvenstveni smeri v ledenih stenah Kavkaza, druga ponovitev Krumkola in še pet drugih tur je uspeh, ker na odpravi ni bilo »zvezd« slovenskega alpinizma. Morda se piscu zaradi tega zdijo naši vzponi nepomembni.

Članek je napisan tako, da povečuje ture nekaterih, druge pa sploh ne omenja.

Pred mojim odhodom v Chamonix sva se s tovarišem Savencem dogovorila, da ga bom obveščal o naših vzponih v Centralnih Alpah. Rezultat tega je bila objava desetih vrstic v dnevnem tisku. Mislim, da bi naši vzponi v Franciji pač zaslužili malo več pozornosti v časopisju posebno takrat, ko je bila trda za gradivo za alpinistično rubriko. Gotovo se planinska javnost še spominja nezgode naše naveze v Druju in

zato se mi zdi primerjava pomembnosti vzpona v Druju z Vyhodnim štitom neprimerna.

Afirmacijo našega alpinizma bomo dosegli samo s težkimi turami na zahodu, kot to delajo nekateri vzhodni narodi, ne pa z nepoznanimi turami na vzhodu. Res je, da Bonattijev steber in zapadno steno Druja preplezajo vsako leto številne naveze, toda gotovo je uspelo večjemu številu alpinistov stati na vrhu Pik Lenina ko pa na vrhu Bonattijevega stebra.

Tudi mi smo imeli druge načrte, vendar so nam te slabe razmere v avgustu to preprečile. Mislim, da je še vedno bolje ponoviti težke skalne ture, kot pa da prideš domov in se izgovarjaš na vreme, kot je bilo to v navadi pretekla leta. Če primerjamo prispevek PZS za Francijo (660 N din) s prispevkom za Kavkaz (4000 novih din) je lahko PZS več kot zadovoljna z nami.

Sovjetski alpinisti so na ENSA res ponovili Walker v rekordnem času, toda kriva je samo komisija za alpinizem, da Slovenci takrat nismo imeli v Chamonixu sposobne naveze za taka dejanja.

Za vstop v odpravo so postavljeni pogoji, ki se jih pri nekaterih članih striktno držimo, drugi pa odhajajo v tujino na račun »stare slave«.

To se na vsaki odpravi vedno dogodi. Nobena redkost pa tudi ni v našem alpinizmu, da pošiljamo na odprave bolne ljudi ali pa alpiniste, ki jih že več sezon ne srečujemo v težkih stenah.

Skratni čas je, da začnemo pakno samno izbirati kandidate, ker z nehomogenimi odpravami v tuje gore samo zapravljamo denar in naš ugled pred svetom.

Franci Štupnik

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO TRST

Alpinistični bilten

Alpinistični odsek SPD Trst izdaja svoj bilten, v katerem objavlja svoj delovni program pa tudi članke in novice iz planinskega življenja. Tako govori o plezalskem tečaju v l. 1968:

»Glinščica bo po svojem zimskem spanju spet zaživela. Poleg navadnih nedeljskih turistov se bodo začeli vežbati na skalah tudi plezalci, poleg teh pa tudi naši stari in novi alpinisti. Letos bo v šoli alpinističnega odseka uvedenih nekaj novosti, ki bodo izpolnile pripravnik-alpinista. Lekcije bodo obsegale teorijo in prakso. Teoretični pouk bo v Gregorčičevi dvorani in bo obsegal predavanja raznovrstne vsebine. Praktične vaje bodo v Glinščici in bodo trajale pet nedelj z določenim programom.

Zelo se bo zaključil s skupnim izletom v Zapolne Julijce, kjer bodo izkušeni alpinisti vodili tečajnike na prvi vzpon. Na vrhu bo sprejem tečajnikov med alpiniste-pripravnike s tradicionalnim veselim obredom.«

AO ima v programu tudi vrsto predavanj, družabnih večerov oz. srečanje starih in mladih plezalcev, gostovanje v Ljubljani in na Vrhniki, udeležbo na VTK memorial in skupni izlet v Julijce. K zaključku plezalnega tečaja bodo povabili tov. Sandija Blažino, našega plezalca, ki je prve plezalske korake zastavil v Glinščici, ko je tam plezal še Comici, znamenita osebnost tržaškega alpinizma.

Jože Cesar, tržaški alpinist, Comicijev tovariš v navezi in čistan slikar (o njegovem slikarskem jubileju smo v našem listu pisali), je napisal za bilten članek o tržaškem plezalskem stilu. Tako pravi:

»Zakaj se govori o tržaškem plezalskem stilu? Ustroj skale v Glinščici, kjer se je rodila tržaška šola, pa tudi ljudje, ki so jo ustanovili, so bili svojstveni. Naša Glinščica ima trdno skalo, oprim-

ki so večina trdni in zanesljivi, čeprav ponekod majhni; plezalci pa mešani in, kar je najbolj važno, izhajali so iz telovadnih in lahkoatletskih vrst, bili so plezalci in esteti, vajeni lepih in elegantnih kretenj in so te prenesli v steno. Vadili so se na malih višinah, kar je dovoljevalo sproščeno, nenapeto gibanje. Njihovo elegantno plezanje bi lahko bolj primerjali plesu ali telovadbi kot pa plezanju po gorah. Posebno začetni kvartet, ki je dal šoli pečat, se je zanimal za umetnost, poezijo, glasbo, ritem in literaturo. Ne za rekorde. To je vplivalo, da so posevečali veliko pozornost lepoti, skladnosti gibov, lahkotnemu in preračunanemu razbremenjevanju težnosti na oprimkih, kar je rodilo tudi svoje sadove. Tudi najbolj krhki oprimki niso odleteli. Zato se prav plezalci iz Glinščice, ko so se spoprijeli s tedaj najtežjimi smermi, želi uspehe, kjer so drugi popustili, in zaradi tega bili razvpiti kot akrobati in ne planinci. Dejal bi, da so bili predhodniki športnega plezanja, ki pa ne zanikuje in ne ovira uživanja lepote in plemenitega premagovanja svojega Jaza.

Pri prvem stiku, ob obisku beneških plezalcev v Glinščici in na mešanih navezah Tržačanov z Benečani in s plezalci iz Cortine v Dolomitih, je prišla prvič do izraza odlika tržaške šole, še najbolj pa v Zapadnih Alpah, kjer so znani vodniki iz Cervinie in plezalci iz Turina nemo občudovali tržaški stil kot posebnost.

Moram dodati, da so vsaj prvi tržaški plezalci stalno gojili atletiko in druge športe ter ohranili kondicijo z raznimi teki in krosi po Glinščici.

Od tu tržaški res športni stil plezanja.«

Bilten poroča dalje o »Srečanju treh dežel v Ljubljani«, svari pred nevarnostjo plazov, natrese nekaj praktičnih navodil, objavlja, katere kočice so pri nas odprte spomladu, opozarja s »Knjižno polico« na planinsko literaturo, ne pozabi na »Smučarski kotiček«, Dušan Furlan pa v članku »Človek in gore« razvija misli, h katerim se alpinisti vedno znova povračajo:

»Od svojega rojstva, ki se izgublja nekje v nepredirni sivini pradedavnice, je človek bil prijatelj in obenem nasprotnik narave. Bil

je njen prijatelj, ker se je nagonsko zavedal, da je neločljivo povezan z njo in mu je ona osnovni, nenadomestljivi pogoj za življenje. Bil je njen nasprotnik — in je to še vsakokrat, ko je ne more do konca razumeti in se mu zoperstavlja v najbolj zagonetnih in zanj pogosto usodnih oblikah. Prav iz omenjenega, rekel bi, dialektičnega razmerja v tem elementarnem odnosu med človekom ter obkrožajočim ga naravnim okoljem se je že od prvega dne v njem porodila silovita strast, da bi jo vse popolneje spoznal, se potopil v njene skrivnosti, jih razgrnil pred svojimi očmi in jo zato še strastneje vzljubil.

Iskrivo svetlikanje s prvimi snegom bogato obloženih smrek ob sončnem vzhodu, spokojno rdečnje mirujoče morske gladine, ko se za obzorjem vanjo potaplja žareča krogla, pošastno sevanje nevihte nad razklani stenami alpskih vrhov, vznemirljivo šelestenje perutnic v jatah divjih ptic v komaj porajajočem se jutru, na milijone podobnih drobcev je, ki se vtisnjeni v človekovi zavesti spreminjajo v intimno vez med njim in naravo.

To je ena plat. Druga je povsem drugačna: ona in on, narava in človek, si stojita nasproti kot dva medsebojno spoštujoča se nepomirljiva nasprotnika, pripravljena izmeriti se do konca, do odkritja poslednje resnice, ki je lahko človekova telesna smrt ali pa nova sijajna zmaga plemenitih energij človekove volje in misli nad slepimi silami narave. Pri tem človek odkriva še nekaj: samega sebe, veličino in vrednost svoje biti, osnovne vire svoje moči, smisel življenja, resnično podobo smrti.

Osnovna naloga višje organizirane zavesti — človek je v prvi vrsti, da izpolnjuje samega sebe, njegova naloga je, potemtakem, da se zato pripravlja že od najbolj zgodnjih let.

Eno najustreznejših področij za dosego tega zagotovo predstavlja visoka šola alpinizma. Ne onega prestižnega in senzacionalističnega, čigar pobude in smotri so dokaj plehki — a vrednost nezatna in kratkotrajna — marveč onega, kjer se v anonimnosti podviga in v trdi šoli telesnega in duhovnega samozatajevanja težko in naporno klešejo obrisi zna-

čaja in človeška podoba osebnosti v polnem pomenu te besede.

Moje mnenje je, da je prav v tem največji in najvrednejši pomen alpinizma, da pomeni plezalstvo prav zaradi tega najpopolnejšo življenjsko pripravo za slehernega mladega človeka. Senzacionalni alpinistični uspehi minejo, kvečjemu ostanejo neke zabeleženi kot izredni primeri dnevne kronike; kot živa trajna vrednost pa ostane vse ono, kar si je bil človek v trdi šoli narave ter v neposrednem stiku z njo pridobil tako zase kot za druge; trdnost telesa kakor njegovo odpornost, vedri življenjski optimizem, neupogljivo moralno hrbtnico in zaupanje v človeka in njegove sposobnosti.

Iz lastne izkušnje lahko trdim, da mi je stik, ki sem ga v svoji mladosti imel z naravo, predvsem v gorah in njihovih stenah, v veliki meri pomagal premagovati tudi izjemno težke trenutke in napore, ki so jim bili ljudje izpostavljeni v zadnji vojni. Zlasti mi je bil ta stik v oporo, ko sem kot človek moral seči globoko in svojo notranjost, da bi tam izkresal vsaj iskrico zaupanja v človeka in bi se ne pogreznil v brezno živalskega strahu in občutka popolne neobgljenosti, ki ju porajata pomanjkanje vere v človeka, pomanjkanje ponosa in dostojanstva vesti.

Tržaški alpinistični bilten kaže, da je vreden velikih izročil slovenskih tržaških plezalcev.

KOROŠKI ALPINISTIČNI ODESK v letu 1967

Koroški alpinistični odsek je imel 3. marca t. l. na planinski postojanki Mihev v Podpeci redni letni občni zbor.

KAO je nastal leta 1962 z združitvijo odsekov pri matičnih društvih Črna, Mežica in Ravne (sedež je v Mežici). Trenutno šteje odsek 15 članov in 9 pripravnikov. Njihova aktivnost pa je zelo različna glede na to, da je odsek zabeležil v preteklem letu 200 vzponov, nekateri posamezniki pa so opravili dvajset vzponov in več. Med najlepše oz. najvažnejše vzpone sodijo: DD v Raduhi (prva ponovitev), ZZ in originalna v Raduhi; prvenstvena zimska vzpona, Herletova v Oj-

strici, vzpon čez Kriško steno pozimi, prvenstvena v Križevniku, zimski vzpon na Monte Rosso z Regine Margherite.

Poleg teh vzponov posameznikov je odsek organiziral več skupnih akcij ter svoj letni program leta skoraj v celoti izpolnil:

april: 4. tradicionalni planinski veleslalom na Raduhi. Prehodni pokal tega tekmovanja je osvojil AO-TAM Maribor.

1. maj: zimski plezalni tečaj na Raduhi;

avgust: odprava štirih članov odseka v Centralne Alpe;

september: na Raduhi shod koroških in štajerskih alpinistov ter skupno plezanje;

november: zimski nadaljevalni tečaj na Raduhi;

december: člani, ki so bili v Centralnih Alpah, so v Ravnah na gimnaziji Ravne ter za klub koroških študentov v Ljubljani predavali ob dve sto barvnih diapozitivih.

Vse leto je odsek skrbel tudi za zavetišče na Grohatu, ki je last odseka. Posamezni člani so vsako soboto dežurali na zavetišču.

Glede na to, da se odsek iz leta v leto bori s finančnimi sredstvi in težavami, je uspeh posameznih članov zadovoljiv. Tega ne moremo trditvi za odsek v celoti.

Na koncu svojega poročila je načelnik izrazil željo, da bi v bodoče posvečali več pozornosti mladim, ki bodo sprejeti med pripravnike, da bi jih člani — že izkušeni alpinisti seznanjali z osnovami, ki jih bodo pri svojem alpinističnem delovanju nujno potrebovali.

Po poročilih se je razvila ostra diskusija, na koncu pa se je spet vse ustavilo pri finančnih težavah, saj odsek nima na razpolago niti dovolj vrvi za člane, da o vrečah, kuhalnikih itd. sploh ne govorimo.

Toda kljub vsem težavam so si udeleženci občnega zbora začrtali z vsem optimizmom obširen načrt za tekoče leto, da bi s tem pritegnili v svoje vrste nove člane ter prikazali širšim množicam v Mežiški dolini vse vrline in lepote tega edinstvenega človekovega delovanja.

Za novega načelnika KAO je bil soglasno izvoljen tov. Roman Jurhar.

Marjan Lačen

TEME

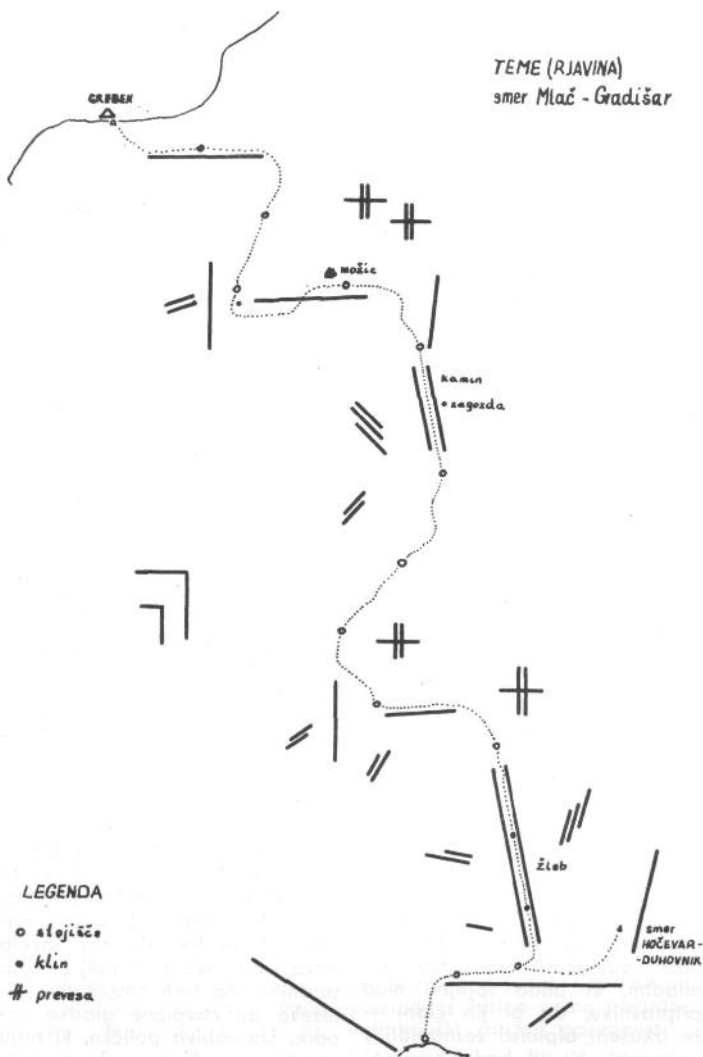
Stena spredaj, zadaj zrak je sinji, pod nogami pa globel škrlatna.

Baumbach - Funtek

Z Binetom se odločiva za obisk Temena. V njej sta pred letom Jože in Janez opravila lepo delo.

V petek popoldne sva že v dolini Krme, v katero žal plezalci premalokdaj zaidejo. Blizu Kovinarske kočice čemé pastirske kočice. Izberava si najlepšo in se pripraviva za prenočišče.

Vstaneva zelo zgodaj, saj hočeva smer preplezati v enem dnevu, a vseeno vzameva s seboj »postelje«. Prebijava se skozi gozd, tu in tam preplezava strme skoke. Po triurni hoji odspeva do vnožja. Odkriva baženček z vodo. Kako sva je vesela, saj sance neusmiljeno pripeka. Najraje bi ostal kar tu. »Trebalo bo začeti!« modruje Bine. Zadnji čas je, saj uživava že skoraj celo uro. »No, pa greva!« Iz malh vzameva vso potrebno šaro in vrvi, nerazdružljivo prijateljico. Vodstvo prevzame prijatelj. Pleza hitro in zanesljivo preko navpičnega skoka do police. Sam se izročam soncu in enakomerno podajam vrvi. Sledita dva raztežaja po gručnati polici. V opisu bereva: »po grapi navzgor tri raztežaje...« Vidiva grapo pred seboj, zakaj ne bi začela! Pa sva začela napačno, kakor je nama v Ljubljani povedal Jože. Nevede sva začela novo smer, sva pač bolj pri »ta pridnih«. Po treh raztežajih prilezava do navpične gladke zapore. Uporabiva poličko, ki naju pripelje na rob stene. Znova začneva po lažjem svetu. Izbijem klin in optram nahrbtnik. Bine prevzame vodstvo, izgine za robom. Ruši kamenje, a meni ne more do živega. Nato plezam po nekakšni poševni gredi, ki se konča s previsom. Mimogrede izpulim klin, premagam prevo in že me pozdravi smejoči se prijatelj obraz. Nad nama gladka plošča, tudi prehod naprej bi bil problematičen. Odločiva se za levo poličko, še prej pa v votlinici narediva možica. Kar ponosna sva na svoje delo. Nad menoj je nekajmetrska navpična stena. Na prvi pogled je odvrtna, a ko jo približe spoznaš, je na moč prijazna, saj nudi lepe, trdne oprimke. Zabijem dolg Petrov klin z obročkom. Odidem po lažjem svetu rahlo proti levi, še dva raztežaja pa sva na veliki podkva-

sti polici, ki naju pripelje na greben.

Ura je kar krepko preko dvanaajste, ko pospraviva vso opremo v nahrbtnik. Vesela sva uspeha, a obenem malo potrta, saj sva »zgrešila« smer.

Odideva proti poti, ki pelje do Staničeve koč. Naletiva na ostanke zrušenega ameriškega aviona, ki je tu strmoglavil spomladi l. 1945.

Zazreva se v mogočno steno Draškega vrha in Tošca, tudi tu bo v prihodnje treba poizkusiti.

Drugo jutro se vračava v tabor Za Akom, novim doživetjem nasproti.

Prvstvena smer:

Janez Gradišar - Bine Mlač.

Janez Gradišar

ALPINISTIČNE NOVICE IZ POLJSKE

Józef Nyka, urednik »Taternika«, ugleden poljski alpinist, nam sporoča nekatere pomembnejše dogodke iz alpinizma v deželi, ki sicer nima idealnih pogojev za njegov razvoj, pa je vendarle resnično na svetovni višini:

HAUTE ROUTE NA SPITSBERGIH ne pripada Avstrijcem iz l. 1967, pač pa Poljakom iz l. 1936. Spitsberge so tedaj prečili trije Poljaki, člani kluba Wysokogorskega in sicer iz Hornsunda proti Sörkappöyi, odtod na najsevernejši rt glavnega otoka, nato pa na lfsjorden. Tako so prekobilali 800 km (5 Avstrijcev lani samo 500 km) in to z Nansenovimi

sanmi, ki so jih vlekli samotež, v dveh etapah po 400 km v 56 dneh, od tega 47 na maršu. O tem je poročal »Taternik« (1936) in »Wierchy« (1938). Orjaško pot so opravili Stefan Bernardzikiewicz (umrl na Tirsuli v Himalaji l. 1939), Konstantin-Jodko-Narkiewicz (umrl 1936) in Stanislav Siedlecki.

AIGUILLE BLANCHE DE PEUTEREY (4107 m). 10. marca 1968 l. (o tem smo na kratko že poročali) so štirje Poljaki (Maciej Kozlovski, Jerzy Michalski, Jacek Poreba in Andrzej Zawada) opravili prvi zimski vzpon čez severno steno te znamenite gore v skupini Mt. Blanca. Stena je visoka 800 m. Naveza je bivakirala na Col de la Fourche, vstopila v jutranjem mraku pri -20°C in bridkem vetru. Ključno mesto, velik ledni odlom, so premagali s 4 lednimi vijaki in ob 16. uri stopili na vrh. Veter je bil tak, da tam ni bilo obstanka in brž so se po vrveh spustili na Col Peuterey (3934), odtod pa sestopili na ledenik Brenvo. Jerzy Michalski ima za seboj zimski prvenstveni vzpon v severovzhodnem steburu les Droites (1963 m) in v severni steni Aiguille Verte prvo zimsko ponovitev v Contaminovi smeri.

T. O.

Popravek

Prispevek v PV 1968/6 »Raziskovanje visokogorskega krasa« je preveden po referatu v angleškem jeziku iz zbornika referatov na III. mednarodnem speleološkem kongresu, 1961. Avtor žal prevoda ni pregledal in teksta ni imel priložnosti predelati, tako da so se vrinile razne stilne in terminološke nerodnosti, poleg tega pa je vsebina že zastarela. Novejša raziskovanja so prinesla že številna nova dognanja in nove rezultate. Opravičujemo se avtorju Dušanu Novaku in ga naprošamo, da ob priliki seznanj naše bralce z novjšimi rezultati raziskovanja v visokogorskem svetu.

Urednik

VARSTVO NARAVE

NAŠE STALIŠČE O BOHINJU

Na seji UO PZS dne 16. maja t. l. so člani komisije za varstvo narave interpelirali, zakaj PZS ni objavila svojega stališča glede gradnje hotela v Bohinju, o kateri se je slovenska javnost po 15. marcu 1968 na široko razpisala. PZS je seveda takoj povedala svoje mnenje, ki ne more biti drugačno, kot ga izpoveduje varstvo narave. Udeležila se je kasneje tudi seje, ki jo je v Bohinju v hotelu Bellevue sklical republiški sekretar za urbanizem ing. Lipič. Na seji sta zastopnika PZS ing. Tomaž Banovec in prof. Tine Orel obrazložila, kako glede PZS na turistično izrabo gorske pokrajine.

UO PZS ni objavil svojih dokumentov, je pojasnil na zgoraj omenjeni seji predsednik dr. Miha Potočnik, ker se stališče PZS ni bistveno razlikovalo od drugih konstruktivnih stališč do gradenj v Bohinju. Ažurna objava v mesečniku, kakor je glasilo PZS, pa je bila spričo naglo se razvijajoče javne diskusije in razmeroma hitrega sklepa nemogoča. 15. marca t. l. je bila št. 4 že metirana, ko pa je prišla 5. maja št. 5. na dan, so bile javne razprave že končane.

Da bi ne bilo kake nejasnosti, objavljamo iz arhiva PZS dva dokumenta iz druge polovice meseca marca 1968. Oba imata značaj koncepta, vendar tudi taka predstavljata uradno mnenje UO PZS.

1.

Izjava

V zvezi z nameravano gradnjo hotela na Vrtovinu ob Bohinjskem jezeru Planinska zveza Slovenije ponovno poudarja svoje že znano stališče:

1. Obala Bohinjskega jezera naj vsaj v širini 200 do 300 m od jezerskega brega ostane, kot je, tj. nezazidana. Ta obalni pas naj bo najstrožje zaščiten in niso mogoče nobene izjeme. Vsaka morebitna dovolitev katerekoli gradnje bi takoj povzročila še nove zahteve in nove kršitve;

2. Vsi objekti, ki se gradijo ob Bohinjskem jezeru, naj bodo po-

leg tega, da bodo odmaknjeni od jezera, zgrajeni v takem slogu, ki se prilaga pokrajini in že obstoječi podobi;

3. Znano je, da se izdeluje urbanistični in regionalni plan Slovenije po novih urbanističnih zakonih. Dokler ta plan ne bo izdelan in potrjen, je treba popolnoma zaščititi vso neposredno in bližnjo okolico Bohinjskega jezera;

4. Planinska zveza Slovenije ni proti graditvi hotelskih in turističnih objektov v Bohinju, zahteva pa, da so razvrščeni tako, da ne bodo kvarili prvobitne podobe Bohinja in da njihovo funkcioniranje ne bo kvarno posegalo v sedanjo podobo in značaj Bohinja;

5. Planinska zveza Slovenije že dolgo časa ponavlja zahtevo, da bi morala Socialistična republika Slovenija čimprej sprejeti zakon o varstvu narave in še druge, za varstvo narave potrebne zakonite dokumente, ker je absurd, da je najbolj ogrožena pokrajina v Jugoslaviji, tj. Slovenija, edina, ki od vseh jugoslovenskih republik takega zakona še nima.

6. Razširitev TNP je nujna. V park naj se ev. vključi tudi Bohinjsko jezero.

2.

Stališče Planinske zveze Slovenije o varstvu narave in o gradnjah v Bohinju.

Upravni odbor PZS je ob polemiki zaradi lokacije na Vrtovinu obravnaval krajinsko zaščito Bohinjskega jezera in je po daljši obravnavi sprejel naslednje stališče:

1. Planinska organizacija nikoli ni bila zoper turistično eksploatacijo gorskega sveta. Z njo je tudi pri nas začela že pred prvo svetovno vojno in to tam, kjer imamo najmikavnejše gorske predele.

2. Da med take spada tudi Bohinj, je pokazala s tem, da je zgradila hotel Zlatorog, ki od vsega začetka ni imel značaja planinskega objekta.

3. Tudi danes stoji na stališču, da je treba z našimi najlepšimi

alpskimi predeli gospodariti, to je, da moramo predi pаметi, skladno z interesi družbe po načelih varstva narave izkoriščati njihov prirodni kapital za razvoj turizma. To stališče se v ničemer ne razlikuje od stališč, ki ga zavzemajo planinske organizacije v sosednih bolj razvitih alpskih državah.

4. Na Bohinj in na njegovo turistično področje, ki ne obsega samo jezera in njegovih bregov, gledamo s stališča Slovenije in Jugoslavije pa tudi s stališča evropskega razvoja turizma. Pri gospodarski organizaciji sleherne pokrajine je osnovno vprašanje, od česa bo živela ona sama in kaj bo s svojim gospodarstvom prispevala v skupne fonde. Bohinj je tako področje, da bi ne smelo ostati pasivno. Treba mu je omogočiti, da razvije do določene meje tehnične pogoje za napredek turizma, ker ima prirodnih pogojev za naše dimenzije največ.

5. Ne bi bilo prav, če bi se razvoj bohinjskega področja zaviral zaradi pomanjkljivih določb za zaščito krajine ali zaradi počasnega urejanja vseh vprašanj, ki so v zvezi z ureditvenim načrtom in vsem, kar odloča pri smotni gospodarski organizaciji področja. Vsi, ki so za to odgovorni, si morajo pospešeno prizadevati za tem, da pride čimprej do jasnih, učinkovitih uredb in določb o zavarovanju krajine in njeni ureditvi.

6. Smo proti načinu, po katerem je prišlo do lokacije hotela na Vrtovinu, pa tudi zoper počasno urejanje tako kočljivega in mikavnega področja, kot je Bohinj. Nismo za naglo, smo pa za preudarno uveljavljanje vseh tistih kriterijev, ki jih moramo upoštevati tako pri lokacijah kot pri urbanističnem oblikovanju in arhitekturi. Čudimo se, da ti kriteriji še niso jasno določeni. Če bi bili, bi ne moglo priti do zapleta okoli lokacije na Vrtovinu. 7. Smo zoper tako arhitekturo v taki bližini jezera in na takem področju, ker se ne ozira na smiselno povezovanje starega z novim in se ne prilagaja ožjemu in širšemu turističnemu področju ter ni v skladu z dinamiko razvoja. 8. V koordinaciji varstva narave in njene turistične eksploatacije ne vidimo njene profanacije. Varstvo narave, kakor ga pojmujemo mi, dobiva prav s tem za

voje osnovne in trajne naloge dodatno utemeljitev, ki daje varstvu prirodnih spomenikov še večji družbeni pomen. Spoštovanje do narave in vseh prirodnih in kulturnih spomenikov v njej je v dobi najrazličnejših svetovnih integracijskih oblik tem dragocenejše. Taki, kot so, jih je treba varovati, vse pa, kar v njihovi bližini gradimo, moramo obzirno vključiti v ožji okoliš, v širše področje, v republiški teritorij in preko njega v državne in mednarodne turistične tokove.

Bohinj je tako področje, da nas naravnost sili k razvijanju tehničnih pogojev za turizem in to zaradi svojega prirodnega potenciala, zaradi event. etnoparka, zaradi umetnostnih spomenikov, spomeniško-urbanističnih kompleksov in vrste drugih spomenikov, ki jih pozna topografija spomeniškega varstva. Pomembna je pri tem pristopnost Bohinja, ki bi jo morali čimprej izboljšati.

T. O.

POSVET GORSKIH STRAŽARJEV NA GOVEJKU

V dneh 6. in 7. aprila se je v domu na Govejku vršil posvet stražarjev pri planinskih društvih Slovenije. Posveta se je udeležilo 28 delegatov iz 22 planinskih društev.

V soboto zvečer je najprej tov. Stane Petelin predaval o Triglavskem narodnem parku, nato je govoril tov. Mirko Šoštarič o vtisih s potovanja po Slovaškem. Naslednji dan je dosedanji načelnik komisije za varstvo narave pri PZS tov. Ivo Motnikar poročal o delu komisije. Komisija se je v preteklem letu sestala na 9 sejah. Po sedanjem stanju vključuje Gorska straža okrog 1700 registriranih gorskih stražarjev. Za vzgojo novega kadra je komisija organizirala 18 predavanj, sodelovala v radiu pri »Odmevih z gora« in v tisku ter izdala opozorilni lepak. Podoben lepak je izdal tudi odsek za gorsko stražo PD Ljubljana-matica. Komisija se je po svojem članu tov. Mirku Šoštariču udeležila mednarodnega posveta o varstvu narave v CSSR in v Gradcu ter posveta o narodnih parkih na Plitvicah in v Beogradu. Vse leto je komisija zbirala gradivo za priročnik za gorske stražarje, ki bo izšel letos. Na srečanju mladih pla-

nincev članice UIAA je komisija sodelovala z referatom, zastopana pa je bila tudi v odboru prirediteljev »Tedna varstva narave«. V diskusiji o poročilu je tov. Tomažin seznanil navzoče, da bo novi priročnik za Gorsko stražo obsegal okrog 120 strani, formata A5 v offset tisku. Zajel bo snov bivšega taborniškega priročnika za gorske stražarje.

Tov. Selan je opozoril, da bo letošnji Teden varstva narave strokovno specializiran kot Teden varstva zraka. Glede dela Gorske straže je zmotno misliti, da je to samo terensko delo, ampak je glavni namen v vzgoji ljudi.

Tov. Božo Lavrič je omenil slabe izkušnje dela s prosvetnimi delavci, za katere je bil pred leti prirejen seminar v Trenti. Niti eden od tečajnikov kasneje v praksi ni razvijal izkušenj s seminarja. V zvezi s tem je tov. Banovec opozoril na podobne probleme vseh komisij, ki se ukvarjajo z vzgojo kadrov, češ da ni stikov s tečajniki, ki bi po tečajih morali slediti. Po drugi strani pa osebna organizacija akcij hromi vodstveno delo načelnikov komisij in odsekov. To pa je problem pri vseh vodilnih funkcionarjih PD.

Tov. Tomažin je znova načel problem organizacijske utrditve mreže Gorske straže po PD. Druga stvar je obveščanje PZS o delu odsekov Gorske straže. GS bi bila morebiti lahko tudi deležna finančne podpore turističnih in hortikulturnih društev. Tov. Cvenkel je pozdravil posvet v imenu Lovske zveze Slovenije. Posebej je poudaril, da je odstrel divjadi načrtna selekcija bolnih in starih primerkov in ne le komercialni lovski turizem, kot se to zmotno pojmuje. Zavzel se je za sklep, da se pri lovskih družinah določi član upravnega odbora, ki bo skrbel, da bodo lovske družine pomagale gorskim stražarjem.

Tov. Šoštarič je predlagal, da bi v vsebino priročnika za Gorsko stražo prišlo še poglavje o pomenu lovstva pri varstvu narave, ki naj bi ga napisal tov. Cvenkel. Marsikateri naš gozd le šumi, poje pa nič več, ker ni ptic pevki. Težave so tudi s pravilnim vodstvom izletnikov. Poti so markirane od koč do koč in planinci vidijo le majhen del naravnih znamenitosti, ki leže le ob

potih. Vse preveč je zanemarjena etika in estetika planinstva, ki bi morale biti v učnem programu šol.

Na pripombe, da je Planinski Vestnik bolj glasilo vidnejših planincev in premalo planincev samih, je tov. Strojnik kot predstavnik uredniškega odbora pojasnil, da redakcija Planinskega Vestnika vabi vsakogar, ki želi med drugim pisati o varstvu narave, saj je to rubriko ob pomanjkanju člankov prisiljen polniti urednik sam. Res je, da smo tudi kot planinska organizacija včasih v zamudi z objavljanjem stališč do kakega konkretnega problema varstva narave.

Tov. Selan je poudaril, da je pri upravnem odboru PZS premalo poudarjen posvetovalni pomen komisije za varstvo narave, čeprav vključuje komisija priznane strokovnjake za varstvo narave. Tov. Šoštarič je seznanil navzoče z bližnjim sprejemom zakona o varstvu narave in s svojim mnenjem o lokaciji hotela na Vrtovinu v Bohinju.

V nadaljevanju diskusije je bil zanimiv predlog predstavnika PD Kranj za pogodovanje posek ob daljnovodih z mladimi smrekami. Živahna diskusija je bila okrog sklepa disciplinskega razsodišča PZS glede prekrska predsednika nekega štajerskega PD. Posvet ni soglašal s sklepom razsodišč s stališča planinske etike, ki ne dopušča izjem zaradi predsedniških zaslug niti s stališča varstva narave, ker gre za avtoritativno pravniško sklepanje o vprašanih, ali je bilo rastišče enciana obsojeno na biološki propad ali ne. To pa je zadeva botanikov in ne pravnikov.

Sklepi in priporočila posveta gorskih stražarjev so povzete diskusije in poročil, zato navajamo samo najvažnejše.

Odseki Gorske straže naj se kadrovske in organizacijsko okrepijo za terensko delo, da bi se komisija za varstvo narave pri PZS lahko posvetila le dejnovodstvenemu delu.

Komisija za varstvo narave pri PZS naj si pribori vidnejše mesto v UO PZS in doseže posvetovalno vlogo pri PZS o vseh vprašanih, ki se tičejo varstva narave zlasti pa novogradenj v gorah. V ta namen naj se pri komisiji za varstvo narave ustano-

vi strokovni svet iz vrst urbanistov in biologov.

Odseki Gorske straže naj redneje obveščajo komisijo za varstvo narave PZS o svojem delu na terenu.

Notranje organizacijsko delo komisije za varstvo narave pri PZS se deli na sekcije za akcije, sekcijo za splošno varstvo narave in na sekcijo za vzgojo javnosti.

TD Jesenice in TD Planina pod Golico se priporoči, naj bo propaganda »Tedna narcis« v organizaciji planincev.

Za predavanja po šolah naj se organizira številnejši predavateljski kader ali pripravi kolekcija diapozitivov s predavanjem posnetim na magnetofonski trak. Odseki Gorske straže naj v okviru markacijskih rajonov PD očistijo naravo.

Poseke ob daljnovidih naj se ob sodelovanju gozdnih gospodarstev in elektrogospodarskih podjetij pogozde z mladimi smrekami.

PZS naj uvede nagrade za oskrbnike, ki bodo imeli najlepše urejeno okolico koč.

Enkrat letno naj se v organizaciji komisije za varstvo narave PZS vrši odprta javna tribuna na strokovni ravni o aktualnem problemu varstva narave.

Komisija za varstvo narave naj med prosvetnimi delavci izvede anketo preko strokovnih aktivov učiteljev biologije in telesne vzgoje o tem, kako gledajo na problematiko varstva narave.

Glasilu »Lovec« naj objavi več člankov o varstvu narave.

Pri lovskih izpiti naj se poudari predmet Varstvo narave.

V »Priročniku za gorske stražarje« in v Planinsko čitanko naj se uvrsti poglavje o pomenu lovstva pri varstvu narave oz. poglavje o varstvu narave.

Komisija za varstvo narave pri PZS naj redno skrbi za gradivo rubrika »Varstvo narave« v Planinskem Vestniku.

T. Strojnik

TRENTSKI MEDVED v dolomitski skupini Brenta je ena od posebnosti in Alpah. Pred leti smo poročali o transfuziji te medvedje kolonije s pomočjo jugoslovanskih medvedov in o skrbi, ki jo Italijani posvečajo zadnjem medvedu v Dolomitih. Ugo Buz-

zolan, eden od varuhov narave v okolici Trenta piše, da se medvedje zadržujejo v Brenti, Adamellu in Presanelli, v dolini Val di Genova in Val Rendena. V začetku 20. stoletja jih je bilo še veliko in so jih našli tudi na Tirolskem in v Cadore. V stari Avstriji medved ni bil prepovedan, odstrel je bil celo nagrajen. Tudi prva svetovna vojna medvedom ni koristila, najbolj pa jih je zdecimiral turistična industrija, ki je spremenila lice te alpske pokrajine. Medved je »aristokratska zver«, človeka ne sreča rad, ne iz strahu, ampak ker hoče imeti mir. Znano je, da ima rad zelišča, žužke, jagode, mravljinčja jajca, še raje pa med. Videli so ga, ko je »za šalo« lovil žabe, ko je tresel sadje itd. Čez dan se skriva. Ve, da tedaj lahko naleti na človeka. Ko se najde, se zavleče v gosto podrast in spi. Pravijo, da močno smrči. Ponoči pa je na nogah, posebeno v temnih, deževnih, viharjih nočeh prekrizari veliko sveta križem krašem. Tako so trentarskega medveda sledili, kako je šel na sprehod iz Val di Genova na ledenik Adamello ali v Madonna di Campiglio ali v Val del Sole, kako je prelezal Brento in obiskal Val di Non. Je plezalec in pol, hiter navzgor, še hitrejši navzdol. Pravijo, da se dol grede ves zgruzne, z glavo k prednjim nogam, in se vali kot kožuhovinasta žoga po grapah in žlebovih z neznansko spretnostjo navzdol. Od avgusta do oktobra skrbi samo za kalorije, da si nabere toščo za zimo. V začetku novembra poišče skalnat brlog in gre počivat. Zelo veliko spi, vendar ne ves čas, nič ne je, iz brloga ne gre, le če »brezpogojno« mora. Ker je nenavadno čista žival, se trebi najmanj 50 do 100 m od brloga. Medvedka skoti ponavadi pozimi po 8 do 9 mesecih brestosti. Aprila gre medved iz brloga, ne glede na to, da je v Val di Genova še sneg. Zima ga shujša in oslabi. V tem času ga mika alpska rabarbara, seveda le kot predjed. Trentarskega medveda v Val di Genova čuva in hrani učitelj Benedetto Collini iz Pinzola. Vodi raziskovalno meteorološko postajo na Caretu (1450 m). Collini trdi, da je medved razumna, simpatična in popolnoma miroljubna žival. Često ga je že srečal, ko se je čohljal ob drevesu,

ko se je kopal, ko se je na zadnjih dveh zabaval s tem, da je 30 kg težke kamne razmetaval daleč okoli sebe. Medvedka je očarljiva, pravi Collini, v svoji ljubezni do mladičev. Kar naprej jih liže in neguje, nobena reč ji ni pretežka, samo da jim ustreže. Sama je lačna, mladiči pa morajo biti siti. Igra se z njimi, leže na hrbtu, divja z njimi po gozdu. Dokler so še čisto majhni, jih stiska k sebi kot človeška mati. Človeku je nevarna medvedka samo, če misli, da ji ogroža mladiče. Tedaj se z njo ni dobro srečati.

Trentarski medved nima bodočnosti. Če bo šlo tako naprej, ga v 20 letih ne bo več.

15 PAROV UHARIC so l. 1964 našli v Zapadni Nemčiji. Ptica, ki je bila še pred 50 leti razširjena po vseh nemških gozdovih, je bila na tem, da izumre zaradi okoliščin, ki ji verjetno ne dajejo veselja do življenja: daljnovidni in druge žice, ki so opletle Guliverja — planet, smrdljivi plini iz milijonov motorjev, hrušč in trušč prometa, vedno manj mirnih koticov, vse to je skrivnostni, lepi, predvsem lepooki ptici začelo streči po življenju. World Wildlife Fund je nastopil l. 1965 in 1966 tudi v Nemčiji. Stvar so krstili za »Aktion Uhuschutz«, zavarovali najbolj ogrožena gnezdišča, kupili na Češkem 60 uharic, nekaj pa so jih dobili iz nemških živalskih vrtov (Frankfurt, Nürnberg, Berlin, Wuppertal, Köln).

Mlade uharice so v živalskih vrtovih naučili loviti žive živali, preden so jih spustili na svobodo, v življenje na lastnih nogah, oz. krilih. Za »cilje« so izbrali predvsem škodljivce (vrane, podgane). Eksperiment se je posrečil. Že l. 1966 so našli 30 parov s 40 mladiči. Tudi oni iz zoov »so se prijeli« in imeli polno gnezdo. L. 1967 so pridobili novih 40 parov s 50 mladiči, tako je l. 1967 mežikalo v nemških gozdovih že 130 uharic. Lovci so sodelovali in strgno kaznovali vsak odstrel.

LA VANOISE ima 53 000 ha in meji na znameniti nacionalni park Gran Paradiso. Oba parka tvorita idealno celoto. La Vanoise predstavlja prijetno družbo prvobitne, divje narave s planšarjijo, ki je še po starem. Okoli njenih 53 000 ha se razteza 144 000 ha

prehodnega pasu s posebno ureditvijo, ki dovoljuje lov v nekaterih področjih, nekatere tradicionalne agrarne dejavnosti, obenem pa tudi oživiljanje takih, ki danes mikajo hribovsko prebivalstvo. Zgodovinski spomeniki v tem prehodnem pasu so vsi restavrirani (stare cerkvice, kmetije in drugi objekti, ki so v topografiji), da bi pokrajina ohranila svoj prvotni značaj in privabljala turiste, s tem pa koristila prebivalstvu.

PRVI NEMŠKI NACIONALNI PARK
postaja resničnost — v Bavarskem

TRIGLAV, escursioni e gite nelle Alpi Giulie Orientali (Slovenia — Jugoslavija), A cura della Planinska zveza Slovenija (Federazione Alpina della Slovenia) nel 75. anniversario della fondazione della prima organizzazione alpinista slovena. Planinska založba št. 23. Komisija za stike s tujino, ki jo že tretje leto z uspehom vodi tov. Fetih, je aprila tega leta izdala svojo znano prepotrebno informacijo še v italijanščini. Prva tri poglavja prinašata podatke o Jugoslaviji, Sloveniji in o PZS, naslednje poglavje govori o tem, kako tujec pride do izhodišč za vzpona na Triglav, nato pa sledi pet glavnih dostopov na vrh, pri čemer ima peti, to je oni z Bohinjske Bistrice, štiri variante. Sledi kratek primerjalni pouk o izgovarjavi tistih grafičnih znakov, ki bi Italijana lahko zavedli v napačno substitucijo (npr. c, s, z), in slovarček.

T. O.

JANKO GLAZER, POHORJE, Založba Obzorja, Maribor 1968. Bolj kot lahko imenujemo Srečka Kosovela pesnika Krasa, Jenka pesnika Sorskega polja, bolj lahko govorimo o Glazerju kot o pesniku Pohorja. Prav je, da je mariborska založba pokazala na to Glazerjevo pesniško tematiko in ta zanj značilni pesniški svet, dragocen zaradi njegove globoke človeške izpovedi in zaradi najtesnejše povezanosti z rodno grudo, ki jo občuti in doživlja

gozdu, tam, kjer je še edina možnost za kaj takega. 900 rezervatov v Nemčiji, 33 naravnih parkov in še 6500 zavarovanih krajev ne nudi pogojev, ki jih terjata nacionalni park. Možen je samo v Notranjem bavarskem gozdu (30 000 ha) okoli kote Lusen (1370 m). Za nacionalni park bo proglašeni 9000 ha, ker bodo vključili še področje okoli Grosser Rachel (1453 m). Področje meji na češko Šumavo, kjer že od l. 1962 tečejo priprave za vzpostavitev četrtega češkega nacionalnega parka. Nemški park bo stal 4 milijone mark.

kot nekaj prvobitnega in nenadomestljivega. »Poznati čudovitost in bogastvo sveta, morda ga tudi pozeleti, a nad vse ceniti dom — svoj črni kruh, to je zvestoba, ki človeka svojevrstno oplodi,« je zapisala o Glazerju Marja Borštnikova in ga je s tem globoko ocenila kot človeka in pesnika. Glazerjeva pesem je žlahtna zaradi svoje vsebine in oblike. Ni preprosta pokrajinska impresija. Glazer v vsaki otipljivi podobi iz narave najde navdih za svoje razmišljanje in čustvovanje, za svojo pesniško resnico, zapeto v razumljivi, a vendar umetniško ubrani, zvočni obliki, ki daje njegovim pesmi posebno mikavnost. To tem bolj cenimo, čim bolj zmaguje v poeziji popolna anarhična amorfnost.

Takole pravi v geslu, ki spremlja to zbirko: Nemara poznate te klance in frate — a če jih tudi ne poznate: to niso posnetki samó in odtisi, so novi narisi, so srca zapisi. Ti zapisi zajemajo pismo mater iz pregnanstva 1942, domotožje, opojnost ljubezni, zagon mladosti, večni razcvet življenja, skrivnost večera, oblakov in molka v planini, legendo v starem slogu pa vsak dan novo, kdor jo razume in občuti, praobčutek za domačijo, doživetje narave in njenega snovanja v viharju in tihoti, klopotece in njihovo govoricu, prvobitno modrost, ki govori

iz narave, iz ljudstva in njegovega ubadanja z zemljo in s tem, kar mu ona rodi, željo po nekdanji navidez — idiliki, spev samotni, spomin na sina in ne nazadnje globoko »harmonijo!« ki v globčinah nedotakljiva poje, večna in nesmrtna.

To je knjiga, ki jo je treba vzeti v roke večkrat, dobra res kakor dom in doma »vsakdanji kruh, rženi in črni in zdravi!«

T. Orel

O PLANINSKI FOTOGRAFIJI

V počastitev 75-letnice SPD je propagandna komisija PZS od 1. do 10. marca 1968 v veži Kazine na Trgu revolucije priredila »Razstavo planinske fotografije«. Odprl jo je načelnik komisije ing. Tomaž Banovec, uvodno besedo pa je imel mojster fotograf Vlastja Simončič in jo skoro v celoti prinašamo:

Vsa pestra doživetja v gorah si lahko ohranimo s pomočjo fotografske kamere. S fotografijo ali barvnim diapozitivom si te vtise lahko nešteto krat obnovimo. Razgled, daljave, globine, previsi, stene, samota, napor in zmaga, vse to nudi planinski fotografiji neizčrpno motiviko.

Če želimo fotografirati v gorah, se moramo na to pripraviti. Kamera naj bo majhna in lahka, toda kljub temu kos zahtevam dobrega fotografskega dokumentiranja, ki ima v planinskem svetu svoje posebnosti. Huda zmraz lahko ustavi delovanje zaklopa v kameri, ultravijolično žarčenje preosvetli film, pri vzponu pa nam kamera kaj rada opleta ob stene. Pravilna uporaba filtrov bo zelo koristila kvaliteti planinske fotografije. Z njimi lahko dosežemo vtis globine, atmosfere in dramatičnosti. Če je le mogoče, naj bo v planinskih posnetkih navzoč človek. Veliko večji vtis prostora vnaša v kompozicijo planinske fotografije osprejda, ki s temnejšimi toni uokvirja in loči svetla ozadja. V nižjem gorstvu nam bo pri tem v pomoč zanimivo drevo, ki bo s svojimi vejami ustvarilo učinkovit okvir gorskim vrhovom v ozadju. To vlogo bo v višjih področjih prevzel grmič ali pa šop trave, del izrazite stene ali pa počivajoči tovariš. Osprejda naj bodo upodobljena, daljave pa so lahko tudi rahno neostre, saj bo s tem še bolj poudarjena iluzija prostornosti.

Telesni napor bo v sicer v nahrbtniku zavzel nekaj dragocenejšega prostora, toda marsikak lep izrez, detalj ali pa vrh bomo z njegovo pomočjo ujeli in močno približali. Širokokotnik bo zelo zmanjšal daljave. Uporabili ga bomo le pri snemanju panoram. Pozornost velja tudi osvetlitvenemu času. Telesni napor bo pospešil srčni utrip tudi izkušenemu gorniku. Zato bo tudi priporočana stotinka sekunde v nemirnih rokah povzročila premaknjen posnetek. Svetlobe je v gorah vedno več kot v dolinah, zato lahko uporabljamo kratke osvetlitve. Raje za nekaj stopenjši odprimo zaslonko, ker bomo večinoma snemali daljave. Za dobro naštudirani posnetek se bomo seveda najprej umirili. Če želimo ostra osrednja in ozadja, bomo posnetek napravili z bolj zaprto zaslonko in nato na razpredelnici ostrinske globine poiskali njene meje. Zapiranje zaslonke pa seveda zahteva daljšo osvetlitev.

Osvetlitvene rezerve nam nudi dovolj filmski material občutljivosti 18–20 din, ki ga tudi v barvni tehniki imamo na razpolago v isti občutljivosti. Pri barvnem snemanju pa bodimo pozorni na skladnost barv. Vedeti moramo, da je zimska pokrajina barvno neizrazita, da sivina sten ustvarja monokromijo. Poiščimo zato barvni kontrast, ki bo v posnetek vdihnil živahnost in zbudil pozornost gledalcev pri projekciji barvnih diapozitivov.

»Kdor fotografira, dvojno doživlja!«

UČKA I ISTARKE PLANINE

V založbi PS Hrvatske je dr. Željko Poljak izdal turistično-planinski vodnik na Učko in njegovo okolico. V uvodnem delu avtor opozarja na vlogo obmorskih gora — med njimi tudi Učke — v jadranskem turizmu. Splošni del vodnika na prijeten in pregleden način seznanja bralca z geografijo Istre, s klimatološkimi pogoji, geološko podlago, rastlinskim svetom, zgodovino Istre, imenoslovjem Učke, spomenike NOB, razvojem planinstva, alpinističnimi možnostmi na Učki, dostopi ter literaturo o Istri.

Za planince in turiste zanimivejši je pregled vzponov iz opatijske riviere. Ob kratkem opisu tur na

Učko iz Opatije, Ičićev, Lovrana, Medveje in Močeniške Drage so opisane poti do planinske kočje PD Opatija na Poklonu (922 m) in od tu na vrh Vojaka (1396 m). Iz sedla Poklon so priporočljivi izleti na Suhi vrh (1321 m), dalje do vasic Vela Učka in ob Male Učke 7 km, na krožno pot okoli Učke na Velo ali Vranjsko Drago 10 km in še tura do Plomina 8 ur hoje, markirana steza iz Poklona čez Planik (1265 m) do Lisine 5 ur in pol, ki je identična z reško transverzalo. Planinski dom na Lisini (644 m) je spet izhodišče za na vrh Lisine (1185 m), na Šijo (1234 m), na Vodice, na Orljak (1106 m) in čez Planik do planinskega doma na Poklonu (922 m).

Vodniku je priložen zemljevid Učke in njene okolice v štirih barvah in merilu 1 : 50 000 na eni strani in panoramski razgled z Učke na drugi strani. Sestavni del vodnika je tudi pregledna skica reške transverzale z izpiski iz transverzalnega pravilnika, časomerom posameznih višinskih kot, odcepi iz transverzale posebej na Gorski Kotar itd. Opis reške transverzale je prinesel tudi Planinski Vestnik št. 10/1967. Knjižica je nastala v tesnem sodelovanju z lokalnimi turističnimi forumi, ki vidijo tudi v obmorskem planinskem področju idealno kooperacijo z obmorskim turizmom. Vodnik »Na Učko i istarske planine« je že sedmi vodnik v seriji povojne vodniške literature PS Hrvatske in vreden posnemanja tudi za gorske skupine v Sloveniji. Vsi naročniki »Naših planin« so ga dobili brezplačno, kar ob številnih naročnikih tega glasila širom po Jugoslaviji pomeni svojstveno propagando za jugoslovanski gorski svet.

T. S.

JUGOSLOVANSKA ŠTEVILKA REVUJE »ALPINISMUS«

Končno je pred nami na mizi, čeprav je že marsikdo naredil čezno križ. Kdor bere to nemško revijo, zlahka ugotovi, da se drži, kakor večina revij, načela pestrosti in da zato ne poseže čestokrat po enotno uglaseni številki, zvezku na eno temo. Tudi redakcija Planinski Vestnik je že zdavnaj ugotovila, da »posvečene« številke širšega kroga bralcev ne zadovoljeje. Brez takih številki sicer ne gre, vendar jih

ne sme biti preveč. Toni Hiebler je v štirijezičnem uvodu je drnato obrazložil, zakaj so potekla tri leta, odkar smo zbrali gradivo za številko. Zvrstile so se v štirih letih češke, norveška, angleška, sovjetska številka in tako je prišla po nenapisanem programu na vrsto tudi naša. Bile so težave, posebno z našo fotografijo. Nekoč smo v Evropi nekaj pomenili, zdaj smo komaj nekaj izbrali, pa še Münchenska redakcija sama se je brigala za posnetke, ki naj bi nas dostojno predstavili. Bera z obeh strani pa je skromna, oziroma, nič ni novih imen — izjema je mladi zagrebški ing. Smerke — ki bi naznanjali nov razcvet in nove sadove slovenske fotografije. Bile so težave tudi z gradivom. Napak bi bilo, če bi šli na dan s »slovensko« številko, čeprav se je ideja o številki rodila v razgovoru med urednikoma Alpinismusa in Planinskega Vestnika, pred tremi leti v Trentu. Samo po sebi je bilo jasno, da mora gradivo predstaviti v glavnih obrisih najbolj mikavna gorstva vse naše domovine. Razume se, da si revija, ki po tekstu ni dosti večja od našega planinskega glasila, del obsega pridrži še za svoje tekoče rubrike, in tako se ni bilo lahko odločiti, o čem naj naši teksti predvsem spregovore.

Išli so naslednji: Kronika jugoslovanskega alpinizma (ing. Fajdiga), Alpinizem v Jugoslaviji (Kočevar), Kako prideš v naše gore (ing. Fajdiga), Velike stene v Vzhodnih Julijcih (ing. Fajdiga), Po Zlatorogovih sledih (Joža Čop), Prokletije (Kotlajič), Durmitor (Cerović), Paklenica (dr. Poljak), A. Mahkota (ing. Fajdiga), Portreti naših alpinistov, Gora ni hotela (ing. Avčin), GRS (dr. Potočnik), Planinska literatura (Orel, Poljak), Triglavski narodni park (dr. Potočnik), Jugoslovanske ekspedicije (ing. Šegula, Jerin). Na ovitku je celostranski posnetek Jalovca (Spanner) z viharnikom v prednjem planu, sledi Čopov steber v Triglavu z opisom in impozanten posnetek kombinacije Peterneleve smeri s Čopovim stebrom. Opis triglavske stene je razmeroma izčrpen. Hans Schmied je ponazoril kroniko z zelo konservativnim posnetkom Triglava s Stenarja. Nov je posnetek dveh planincev na grebenu Triglava

(Milčič, Blahout), sledijo še en Spannerjev Jalovec, Smerketov Triglav iz Vrat, Spannerjev Travnik, Zlatorogove steze (Čop), Smerketov Prevalski Stog, znani zimski greben Triglava (Jaka Čop), Kotlajičeva Ropojana, Jakca Čopa Durmitor, Božičevičeva in Šurjakova Paklenica, portreti (posebej Mahkotov), dva fotodokumenta znamenite »prigode« Toneta Pogačnika v triglavski steni (Kališnik) in Murovčev reševalski motiv v Grintovcu, Posebej je z opisom in imenitnim posnetkom Jakca Čopa predstavljena široka peč z vrisanimi petimi smerti: Krušič, Čop, Šteblaj, Debeljak, Dibona.

Urednik Hiebeler je v uvodu dobro označil pomen take številke: »Posameznim državam — bodisi vzhodnim ali zapadnim — posvečene številke ne vsebujejo take ‚eksplozivne materije‘, kot je bila v številki z geslom ‚Smrt v gorah‘ ali ‚Direttissima v Eigerju‘ (1964/11, 1965/5), mislim pa, da lahko nekaj doprinese k razumevanju med narodi, saj ima na poti dokaj manj ovir kakor pa diplomati. Naj ta številka okrepi vezi z našimi prijatelji na alpskem jugu v duhu vzajemnega razumevanja in strpnosti.« No, mi smo veseli, da je številka izšla. Gotovo je to doslej naš največji propagandni »prodor« v svet, ki ga alpinistično obvlada Münchenska revija. Ima široko mednarodno publiko po vseh kontinentih, 35 000 in več naročnikov ter reputacijo, kakršne doslej še ni imela nobena alpinistična revija.

T. O.

ALPI GUILIE, rassegna della Sezione di Trieste del Club Alpino Italiano, Società Alpina delle Giulie, Anno 62°/1967. Zvezek prinaša nadaljevanje kronike Società Alpina delle Giulie, ki jo je napisal pokojni advokat dr. Carlo Chersi. Kronika je pričela izhajati l. 1967 (1897 do 1907). Pričujoči zvezek prinaša paberke od l. 1907—1914. Za nas je ta kronika vsekakor zanimiva, saj iz nje izvemmo za italijansko alpinistično dejavnost v gorah, ki so po večini še vedno v našem narodnem področju. Pri imenoslovlju se seveda ne bi ustavljali, čeprav je dokument, kako tujec s pačenjem in umetnim prena-rejanjem prekriva prvotno podobo besede. Sicer pa poleg Monte Nero še najdemo Krn,

medtem ko za Weissenfels samo Fusine, Bele peči sploh ne, l. 1910 še Cerno perst, Orožnovo kočo, Tosz, Persivc, Rodizzo, Moistrocco, Versevnik, Globoka (danes mi večji del napačno pišemo neutrum). Sicer pa je bil l. 1910 dr. Carlo Chersi še Chersich. V kroniki ni zaslediti stopinje slovenskega človeka. Kot da ga tu nikoli ni bilo.

V zvezku najdemo še Fradelonijev opis o prvem zimskem vzponu na Cima dei Preti (2703 m) v skupini Monte Duranno, imena, ki jih dobro poznamo iz razprav dr. Vovka o Karniji. V Fradelonijevem spisu nastopa še vrsta drugih znanih imen, med drugim tudi Vacalizza. Tullio Piemontese nas prestavi v Turčijo, v vzhodno steno Mirhamze (3670 m). Avtor je s Cortesejem l. 1966 preplezal ta 400 m visoko steno (III—IV) in iz svojega potovanja po Turčiji odnesel najboljše vtise, saj imenuje domačine v Kurdistanu »i generosi abitanti«. O Kurduh je po literaturi (Encyclopaedia Britannica, Encycl. UTET in po Pietromarchiju, Turchia vecchia e nuova) zapisal instruktiven članek Renzo Zambonelli, v katerem obravnava tudi vlogo SZ v Kurdski republiki l. 1945. Kdor se zanima za Comicija, bo s pridom in zanimanjem prebral Slovcovicheve spomine, ki izzvene v pravi pa-

negirik Comicijeve vloge v evropskem alpinizmu. Ostali del zvezka je posvečen krasu in njegovemu raziskovanju s člankoma Tullia Tommasinija in Carla d'Ambrosia. Slednji se zavzema za strogo zaščito tržaškega krasa, za higieno njegovih voda in snago njegove površine, saj je oboje v medsebojni zvezi. Članek o breznu v jugozapadni strani Matajurja pripoveduje o odkritju l. 1957. Brezno je bilo do kraja preiskano l. 1966 (Segolin, Bole). Za tiste, ki spremljajo katastrof kraških jam in brezen, je nedvomno zanimiv članek o jamah v Julijski Benečiji, seveda pa v njem ne bo našel niti ostankov slovenskih ledinskih imen, ki jih je v letih pred smrtjo s tako ljubeznijo in vestnostjo zbiral pokojni Zorko Jelinčič, izvzemši morda Gabrovizvo ali Slivio (Slivnica). Isto velja za speleološki pregled v jamah »v vzhodnem alpskem pri-gorju«.

T. O.

SAMIVEL, ki ga imenujejo »resnični pesnik gora«, je izdal roman »Norec iz Edenberga«. Obravnava eno od številnih dram v znamenju nove industrijske revolucije, ki se razvija s turizmom in smučanjem. Roman ima vse značilnosti dosedanjih Samivelovih dram in filmov.

HINDUKUŠ je zadnja leta vedno pogostejši cilj evropskih ekspedicij. Sekcija Schorndorf je leta 1967 uspela stopiti na 7017 m visok Langusta i Barfi (Hemminger, Gölz, Golikov — znan iz zimske direttissime v Eigerju). Ker le v l. 1968 pripravljamo tudi Slovenci na pot v Pakistan, je prav, da o nemških izkušnjah vemo naslednje: Na pakistanski meji niso imeli nobenih težav, tudi s carino ne. Bivanje v Citralu so jim dovolile oblasti v Pešavarju, brez odlašanja. Political-agent v Citralu je bil Nemec vesel, ponosen, da je v Citralu prišlo toliko tujcev. Tudi vojska jim je šla neverjetno na roke. Z nosači so se ves dan prerekli,

da so pristali na ceno, ko pa so segli v roko, do štrajka ni prišlo, čeprav je to sicer nekaj navadnega. Višinskih nosačev niso najemali, ker niso imeli dovolj denarja. Oprema, kakršna pride v poštev v Zapadnih Alpah, za Hindukuš zadostuje. S seboj so imeli tahimetrsko busolo in so topografsko posneli krajino okoli sebe. Nekatere podatke na poljski karti so popravili. Pravijo, da so meritve dr. Gruberja, poznavalca Hindukuša, o katerem smo že poročali, veljavnejše.

PUHOVKA, večji del imenovana z uvoženim imenom veston, ima velik delež pri alpinističnih uspehih v velikih višinah in pri zimskih

vzponih v najtežjih smereh. Znana Münchenska firma Schuster je ta zelo važni del alpinistične opreme spet izpopolnila s tem, da jo je opremila s puhačnimi žepi za roke in za celo vrsto drobnih stvari, ki morajo biti pri roki. Njovni tip stane 116 DM.

GRUZINSKI ALPINISTIČNI KLUB v Tbilissiju ima svoj sedež na Leninski cesti v lastni hiši in nosi ime po Aljoši Džapandze, ki je klub l. 1936 ustanovil. Njegova sestra Aleksandra je bila prva ženska v Gruziji, ki si je pridobila naslov zaslužnega mojstra športa. Danes ga vodi Džadža Mito, stric Mito. Tako vsi imenujejo Dimitrija Oboladze, zaslužnega mojstra športa in trenerja gruzinskih alpinistov. Danes je star 55 let. L. 1955 je bil kapetan odprave moštva, ki je prva stopila na téme Pik 6865 m in s tem pridobila srebrno medaljo gruzinski republiki na vse sovjetskih tekmah. Isto leto pa je romala v Gruzinsko SSR tudi zlata medalja zaradi alpinističnega uspeha na Pik Komunizma (7495 m). Odpravo je vodil Otar Giginešvili, sedanjí predsednik alpinistične zveze in zaslužni trener v alpinizmu, kapetan naveze pa je bil Josif Kahiani (vodja odprave in kapetan naveze sta dva pojma). Upravičeno trdijo Gruzinci, da je zibelka sovjetskega alpinizma v Gruziji. Danes so tu med najboljšimi alpinisti SZ — Gvarliani, Abašidže, Rusišvili, med 3000 alpinisti pa je 9 zaslužnih mojstrov športa, eden pa mednarodni mojster (ta naslov je najuglednejši v vsej SZ): Mihail Kergiani, ki je l. 1967 preplezal vrsto smeri mednarodne reputacije v Petit Dru, Grand Capucin in Grandes Jorasses. Zelo cenijo njega in njegove tovariše na Japonskem: tam so Gruzinci plezali l. 1966. Vsako leto sprejmejo 500 novincev, vsako leto prirede alpinado. Klubski program obsega tovariške debatne večere, kinovečere ob kinoteki planinskih filmov iz vsega sveta, foto natečaje (posebno zahteven je natečaj »Užba«) in alpinistični muzej, ki so ga zaupali Denis Gosilašvili.

ZDRK, ZDRS, SPODRS na strmeh snegu je gotovo ena od zased, ki jih ima zima v rezervi, da z njimi spravi v nevarnost neizkušenege pa tudi izkušenege pla-

nina. Vedno znova se mladi učijo v tečajih, kako je treba ravnati, če te spodnese na snegu, čeprav zdrava pamet sama narekuje: dokler ne gre prehitro, se je treba zasukati tako, da gledaš v strmino in tisti hip z »vsemi kremplji« zavreš oz. zaviraš nehoteno vožnjo navzdol. Dobro je seveda, če te taka stvar dobi v rokavicah, zato jih ne smaj brez potrebe. Če nimaš kladiva ali cepina v roki, je vsak kamen za zavoro boljši kot gola roka. Seveda ni vseeno, kako cepin ali cepin-kladivo zarineš v sneg. Vsekakor z najbolj prišljenim delom, z oklom. Podnevi to gre, ponoči pa utegne zaviseti od naključja, posebno če te spodnese — tudi duševno. Iz lastne izkušnje vem, da se s pravočasnim obratom na trebuh in z bliskovito zavoro s kladivom tudi v mračnem ozebniku lahko ustaviš, seve ne brez odrgnin na rokah in po telesu. Ustaviš se pa le! Sivolasi Gramminger se je nedavno dal fotografirati, kako vse to gre v tečaju, pri vadbi. Izkušnje so še vedno dragocene, čeprav je oprema takorekoč vsak dan boljša.

DR. KLAUS KUBIENA, Dunajčan, je tudi pri nas znano himalajsko ime. V Österr. Alpenzeitung št. 1357 (1968/1/2) je objavil zdravniške nasvete ekspedicionistom, ki niso bistveno novi, saj po zlati dobi himalajzma tudi ne morejo biti — so pa vedno aktualni, saj je danes ekspedicionizem oblika planinstva, ki se prijemlje tudi v manj razvitih in manj bogatih deželah. Ker je vedno več manjših »žepnih«, celo privatnih ekspedij, je Kubiena pri svojih nasvetih mislil predvsem na take ekspedicije, ki nimajo s seboj zdravnika. Tudi takih je vedno več.

Prvi nasvet: Potujoča lekarna naj ne bo preobsežna, le sredstva zoper banalna obolenja (glavobol, zobobol, revma, razne kolike) naj bodo obilna, ker pridejo prav za sporazumevanje z domačini. Nosači in njihovi znanci računajo s tem. Drugi: Potujoča lekarna naj se sestavi pod zdravniškim vodstvom. Vodja ekspedicije naj se ne zanese na reklamo, s katero se silijo na trg najrazličnejši preparati. Tretjič: Zdravila naj se »taktično« pakirajo za bazo, za posamezne višinske tabore, za vsako osebo

posebej. Pravzaprav utegne biti to že del »strategije« vzpona. Četrtič: Vsaj dva člana ekspedicije naj se izurita v dajanju injekcij. Niso še vsa zdravila v tabletah. Peti: Nujna so zakonita cepljenja npr. zoper rumeno mrzlico, če potuješ v Afriko ali Južno Ameriko, zoper kolero, če greš v Pakistan ali Indijo. Vse informacije dajejo konzulati in velike potovalne agencije. Med nepredpisana cepljenja spadajo ona zoper tetanus. Tetanus še vedno pomeni smrt tudi v najbolj opremljeni bolnišnici, kaj šele na ekspediciji. Cepljenje nima nobenih posledic ali sprememb, zato res nima smisla, da bi ga opustili. Vse težja pa je injekcija tetanus-antiksnina po ranitvi, povzroča težje komplikacije in še zanesljiva ni. Na ekspediciji z njo sploh ne smemo računati. Cepljenje zoper tifus in paratifus pride v poštev, če se ekspedicija nameri v Indijo ali Pakistan ali katerokoli tropsko deželo, ki je gosto naseljena in ima primitivne higienske razmere. Šesti: Poskrbeti je treba za sanacijo zob, to terja zdrava pamet. Če je kdo nagnjen k težavam zaradi slepiča, je nujna profilaktična operacija. Sledi še cela vrsta nasvetov.

TRIJE PREDSEDNIKI ÖAV: Prvi je dr. Felix Ermacora, star 45 let, po rodu Celovčan. V osnovno šolo je hodil v Beljaku, v gimnazijo v Gradcu, v Št. Pavlu v Lavantinski dolini in v Regensburgu. Kot gimnazijec je odšel v vojsko, na vzhodni fronti je bil do l. 1945. Po vojni je l. 1948 promoviral v Innsbrucku, nato študiral dva semestra še v Parizu, l. 1951 pa se je habilitiral za državoslovje in ustavo, nato predaval v Innsbrucku in na Dunaju. Od l. 1958 je član komisije za človečanske pravice v evropskem svetu, od l. 1959 v OZN. Je ekspert za južnotirolsko vprašanje. Znan je kot dober smučar in alpinist.

Drugi predsednik je dr. Rudolf Pfenninger, Dunajčan, star 58 let. Maturiral je l. 1928 v Št. Pöltnu, l. 1933 pa promoviral v kemijski stroki. Kot tak je delal na univerzi v Innsbrucku, nato pa v kemijski industriji v Nemčiji. Udeležil se je, kakor pišejo, pohoda na Poljsko (Polenfeldzug), nato pa se je vrnil v farmacevtsko industrijo. Po vojni je delni-

čar firme, ki ji vodi njegova žena. Znan je predvsem kot smučar. Njegovo mater je učil smučati sam Zdarski, njega samega polkovnik Bilgeri. Funkcije v ÖAV je opravljal vse od l. 1949.

Tretji predsednik je dr. Franz Hiess, Dunajčan, star 60 let, po poklicu lingvist in muzik. L. 1930 je promoviral tudi na pravni fakulteti in se zaposlil v zavarovalništvu. L. 1941 je na vzhodni fronti prišel do Kavkaza, l. 1944 pa je bil kot poročnik v »dramatičnih okoliščinah« demobiliziran. Zdaj je spet v zavarovalništvu. Znan je kot navdušen obiskovalec koč in vrhov, kot organizator pa je začel delati v ÖAV l. 1947.

TIRIČ MIR (7700 m), najvišji vrh v Hindukušu, je po norveškem in češkem vzponu zabeležil še vzpon znanega avstrijskega himalajca Kurta Diembergerja. Diemberger je v zadnjih letih postal pravi specialist z Hindukuš. Tirič Mir je dosegel po doslej neznanii smeri in brez kisikovega aparata pri hudem vetru in pri -25°C . V višini 7000 m je moral premagati mesta IV. in V. težavnostne stopnje v navezi z mladim Japoncem Masaaki Kondo. Z internacionalno navezo je Diemberger prišel tudi na Tirič West IV. (7300 m) in preplezal severno steno 7070 m visokega Nobaisum Zom, poleg tega pa je stopil na vrsto šesttisočakov, ki se vrste okoli gornjega dela ledenika Tirič. Prečil je ves masiv Tirič Mira, prehodil v 16 dneh vrsto nenaseljenih dolin in spoznal mnoge neznane ledenike. V višini 4000 m do 5000 m je med drugim odkril okamele morske lilije in korale.

PREHRANA PRI DOLGOTRAJNIH ŠPORTNIH NAPORIH je po mnenju prof. dr. Stampfla zelo zastarela. Pri tem misli na prehrano dolgoprogašev, smučarjev-tekačev in alpinistov. Dr. Stampfl piše: Delovanje mišic je odvisno od glikogena, ki ga telo ima več kot 200 do 400 g. Pri velikih naporih npr. pri teku na dolge proge pa rabi športnik tudi do 800 g glikogena, tako da mora v to snov spreminjati telesno tolščo. S treningom se športnik prilagaja na izredno obremenjevanje telesa in se s tem usposablja, da razmeroma hitro mobilizira glikogen. Zelo hitro mu upade sladkor v krvi. Ta padec sladkorja

lahko povzroča razdraženost, nenaden srda pa tudi nenadno telesno onemoglost. Netreniranem človeku se to ne zgodi. Pomanjkanje sladkorja v krvi pa je znano pri sladkorni bolezni in ga obravnava sodna medicina. Pri netreniranem človeku pride do lahkega pomanjkanja sladkorja v krvi v začetku napora, ker tak človek ne more glikogena hitro mobilizirati. Če bi zalogo sladkorja do konca izrabili, bi lahko prišlo do trajne škode. Pomanjkanju sladkorja se lahko izognemo z uživanjem grozdnega sladkorja, dekstroze, ki zelo hitro prehaja v kri. Ta hitri prehod pa pospešuje tudi snovi, ki presnavljajo sladkor, ta pa lahko povzroči reaktivno hipoglikemijo, torej prav nasprotno od tistega, kar smo hoteli doseči. Zato mora športnik jemati dekstrozo pravčasno in večkrat, da do pomanjkanja sladkorja sploh ne pride. Izguba tekočine je tudi pomembna in to ne samo poleti, tudi pri naporih pozimi, pri smučanju. Če je z znojem pokrito vse telo, pomeni to en liter tekočine. Če traja napor dalj časa, je možno tudi pozimi izgubiti več litrov znoja, torej vode in soli. Nadomeščanje soli je izredno važno, pa na to vse premalo mislimo. V Angliji so rudarjem poleg vode za žejo dajali tudi slanike. Gorski vodniki od nekdaj jedo presoleno juho. Bavarska vojska je že l. 1910 dobila slane tablete, enako so dajali maratoncem in pri teku Wasa na Švedskem. Zdaj priporočajo preparat liquisorb BW, ki ga izdeluje l. Pfrimmer v Erlangenu. Dr. Baur iz Münchena piše o tem: Človeški znoj je slan, vendar ne vedno enako. Povpreček je 3 g kuhinjske soli na 1 l znoja. Voda in sol obstajata iz tekočin, ki niso na zalogi. Zato je odžejanje z vodo brez soli napačno. Če po velikih naporih pijemo samo vodo, utegne priti do motenj v orientaciji in v zmogljivosti, celo do zastripitve z epileptičnimi simptomi, do tkim. vročinskih krčev (posebno pri delavcih, ki delajo v zelo vročih prostorih). Na sol pozabljamo, ker je pač poraba vode večja od porabe soli. Zato je najbolje med napori za žejo uživati juho s 3–5 g soli na 1 liter. Po naporih pride prav pivo, hmelj in alkohol vplivata pomirjujoče. Priporočljivo je s pivom uživati še B-vitamin. Bolje je piti brezalko-

holno pivo. Če pa je športnik na pivo navajen, mu tudi alkoholno pivo ne škodi. Recept: Pol ure po začetku naporov je treba poseči po dekstrozi, eno uro po startu piti juho ali raztopljeni likvissorb, na cilju pa večjo količino slane pijače. Pri zelo dolgih naporih je treba uživati dekstrozo vsake pol ure. — V bistvu nič novega, vendar pa bolj znansstveno razložene izkušnje ljudi, ki so prestajali velike napore.

SALZBURG—BELJAK v dveh urah. Zdaj gre cesta preko Radstätter Tauern in preko Katschberga, za hitrega avtomobilista predolga. Obstoje že pravi sanjski načrti, ki bodo omogočili s predorom pod omenjenima prelazoma zmagati daljavo med obema mestoma v pičlih dveh urah. Predora bosta dolga 6,2 km in 5,3 km, cesta pa ne bo nikjer napeta čez 4 ‰. Pristojbina za avto bo znašala 20 DM. Ali ne bi bil že čas, da bi pri nas na ta način reševali nekaj nujnih cestnih vprašanj (v Kamniško Bistrico, v Logarsko dolino idr.)?

STARANJE VRVI je za plezalce zelo važno vprašanje, pa ga radi prezro. Seveda se staranju vrvi bolje upira, če jo negujemo, vendar tudi zanjo velja: senectus ipsa morbus, starost je že sama na sebi bolezen. S tem razločkom, da pri vrvi nastopa starost že po prvem letu, pri dveh letih npr. izgubi že 38 ‰ svoje zmogljivosti. Zato velja: V smeri nad IV. ne s postarano vrvo!

SALZBURSKI ZIMSKOŠPORTNI CENTER OBERTAVERN leži v višini 1700 m blizu Radstätter Tauernpassa. Tu so zgradili hotel z 2800 posteljami, žičnico, sedežnico in 14 lifto, vse pa zavarovali zoper plazove z »galerijo Gnadenbühel in Breitlahn«. Galerija je stala 20 milijonov avstr. šil., dolga je 470 m, stoji blizu Turske ceste (Tauernstrasse) in nosi še dvostezno cesto široko 5,6 m in stezo za pešce.

BERNER OBERLAND je gotovo ena najbolj obiskanih švicarskih pokrajin. V l. 1967 je zabeležila padec turističnih obiskov (za 90 985 nočitev, 4 ‰ manj kot l. 1966), Švicarji si ta padec razlagajo z gospodarskimi in političnimi težavami Evrope in z vpli-

vom svetovne politike. Razpoložljive kapacitete so bile zasedene 51,9%, povprečna doba bivanja gostov se je skrajšala povprečno na 4,7 dneva. Gospodarska zbornica Berner Oberlanda je izdala tiskano poročilo o gibanju turizma na svojem področju, ki je leta 1967 knjižilo 2 157 709 nočitev.

PONTRESINA, svetovnoznano zimovišče, letovišče in zdravilišče v italijanskem delu Švice, je eno od 24 švicarskih zimskih centrov, ki jih je v posebni knjigi opisal Walter Pause (Schweiz, Grossen Skistationen der Alpen). Pontresina je organsko povezana s St. Moritzem in s Corvatsch/Silvaplano. Zimski gost v Pontresini ne more mimo smučarskih prog okoli Corvatscha. Sicer pa je Pontresina »zimska pravljica« Gornjega Engadina. Za smučarje, ki obratjajo vožnjo po pistah, ima dva aduta — Lagalb in Diavolezzo. Lagalb je visok 2898 m, brez gozdov, strm, poln vrtač, grap in dolgih smukov, mikaven za vse, ki radi smučajo po zahtevnem svetu. Ima dve pisti z višinsko razliko 783 m, sto manj kot na Diavolezzi, zato pa je na Lagalbu več prostora, vsaj na parkiriščih. Oba smučarska vrhova nudi smučarske užitke od decembra do maja, oba sta lahko pristopna z gondolami za šestdeset oseb. Največ gostov pošilja Milan. Pontresina se še vedno razvija. Pripravljajo veliko vzpenjačo na Fuorela Muragl (2891 m).

LUSKINASTE SMUČI je vrgla na trg švicarska firma Attenkofer. Z njimi je dosegljiva večja hitrost, ker je trenje manjše. Izumitelj je prišel na to misel ob opazovanju plazilcev. Pravi, da je s takimi smučmi lažje krmariti, čeprav nimajo vodilnega žlebu po sredi, in lažje hoditi v breg, ker luske ovirajo drsenje nazaj. Luskinasta plast je iz polietilena in je z vulkaniziranjem vrta v smuč. Pretekla zima je rodila tudi mnogo novih patentov pri stremenih, vseh in varnostnih vezeh.

HELIKOPTER ZASTONJ: Zato se je končno odločila tudi vojska Zapadne Nemčije in sporočila gorski reševalni službi, da bo helikopterje nudila za reševanje v gorah brez računa pod pogojem, da bo akcija obeležena kot vaja

za vojaške letalce in reševalce. L. 1968 je tudi za našo GRS pomembno, kar se tiče tega zračnega ptiča. Deset let smo pisali o tej stvari, kako je drugod helikopter važen reševalni činitelj, da pa se nam te vrste modernizacija nikakor ne približa. Leta 1968 pa smo že v prvih štirih mesecih videli, da je to vendarle tudi pri nas mogoče.

VIŠINOMER alpinisti manj uporabljajo kot karto in kompas, čeprav je v metezu, megli in ponoči v gorah enako važen kot kompas, če hočemo določiti, kje smo. V steni pa je še važnejši od kompasa, in to ne samo zato, ker meri zračni tlak in je zato žepni vremenski prerok. Za planinca je najprimernejši višinomer z anerooidno dozo, ki reagira že na najmanjše spremembe v zračnem tlaku, t. j. se krči ali širi, to pa občutljivi mehanizem prenaša na kazalec. Višinomer z oznako »Everest«, ki ga izdeluje švicarska firma Thommen, je izdelan tako, da pri -30°C mehanizem funkcionira z isto natančnostjo kot pri normalni temperaturi. Ima skalo od 0 do 5000 m in kaže na vseh višinah enako natančno. Upoštevati pa je treba fizikalne osnove pri merjenju višin. Zračni tlak je odvisen od temperature, v manjšem obsegu tudi od zračne vlage in od zemljepisne širine. Meteorološke spremembe v zračnem morju tudi vplivajo na zračni tlak in se zlasti opazijo, če je horizontalna razdalja merilnih točk prevelika. Zato je osnova pri merjenju tako imenovana normalna atmosfera, ki označuje zračno stanje glede na temperaturo, pritisek in gostoto kot funkcijo višine. V gorah je posebno važna korektura zaradi temperature, saj pri 100 m utegne temperatura pasti od $0,5^{\circ}\text{C}$ do 1°C . Če je povprečna temperatura na določeni višini višja, kot je normalna temperatura, potem moramo za vsako 1°C povisati višinsko razliko, ki jo kaže višinomer, povišati za $0,4\%$, oziroma znižati, če je temperatura nižja. Na primer, če smo izmerili višinsko razliko 2440 m pri srednji temperaturi 7°C , moramo višinsko korekturo izračunati takole: $2440 \times 7 \times \frac{100}{0,4} = 68 \text{ m}$, to pa priračunati višini, ki jo kaže višinomer: $3730 + 68 = 3798 \text{ m}$.

KREUZBERGHÖHLE ni nikjer na Salzburškem, pač pa naša Križna jama pri Ložu. Vendar je pod tem imenom izšla imenitna dvostranska slika naše Križne jame v januarju l. 1968. v znanem glasilu ÖAV »Der Bergsteiger« pod naslovom: Jamarstvo je očarljivo, a za znanost pomemben — konjiček (hobby).

HAUTE ROUTE, vendar ne tista od Mont-Blanca do Saas Fe. Avstriji pravijo, da je enake slave vredna njihova smučarija po vrhah Kitzbühlskih Alp, saj obere 14 vrhov od Alpbacha do Fieberbrunnina in omogoča 8500 m višinske razlike za spuste in smuke najrazličnejših težavnosti, vendar v glavnem po pobočjih, ki jih porašča murava, ki torej spomladi ne kažejo skalnatih sidrišč in zased. V sedmih dneh jo presmuča povprečen smučar.

ODEJE NRC, ki jih imenujejo opisno tudi astronautske, so vrgli na trg v Švici in opremili reklamo z mnogimi strokovnimi priporočili (gl. Die Alpen, april 1948, mesečni bilten). Vsi, ki so jih preskusili, izjavljajo, da je nova odeja za alpiniste in reševalce imenitna iznajdba, ki pride prav v bivakih za podlogo in za pokrivanje, zoper veter in zoper vlago, zoper arktični mráz in za hladnejše noči. Švicarska letalska služba je odeje samostojno dala testirati, po testih pa je v svoje zavoje za prvo pomoč uvrstila še po dvoje odevi NRC kot sredstvo za ohranitev življenja (survivalmaterial) ali za zaščito ponesrečencev. Tudi močno kraveče ponesrečence bodo odslej najprej položili na tako odejo in bodo s tem varčevali pri volnenih odejah in drugem dragem materialu. Slovita letalska reševalna služba izjavlja, da je v enem letu zabeležila doslej z NRC samo dobre in najboljše izkušnje. NRC ima s seboj tudi vsak reševalni helikopter in vsak reševalni avion.

DENT BLANCHE ima slovito severno steno. 28. in 29. februarja 1968 jo je sam prvi pozimi preplezal vodnik Camille Bournissen iz Hérémence. Bournissen je eden tistih, ki so prvi pozimi zmogli severovzhodno steno Piz Badile (28. dec. 1967 do 2. januarja 1968), in to s himalajsko tehniko na način, ki je že vzburkal alpinistične duhove. Bournis-

sen Michal Darbellay, skromni samohodec iz Eigerjeve severne stene, ki je tudi mož iz zimske Piz Badile. 31. januarja, 1. in 2. februarja 1968 je dvakrat bivakiral v vnožju severne stene, enkrat pa v višini 4180 m. V višini 4180 m se mu je pripetila nezgoda, zato je odstopil. 29. februarja je dve noči bivakiral na ledeniku Cornier, nato pa je v 16 urah preplezal steno približno v direttissimi, ki sta jo l. 1966 napravila Yvette in Michel Vaucher (o tem smo obširno pisali). Bournissenov vzpon poteka zelo blizu smeri, ki sta jo izbrala l. 1928 Theytaz in Maud Cairney (ženska!), višina stene znaša 950 m, vstop je pri 3400 m. V steni je torej prva smer od leve proti desni nemška (Schneider-Singer 1932), nato Vaucher (1966) in le malo proti desni Bournissenova.

POINTE WALKER, znan po svoji znameniti smeri v severni steni, ki so jo imenovali nekoč med »treimi zadnjimi problemi« v Alpah, je samo v l. 1967 preplezalo nič manj kot 30 navez, med njimi tudi španska iz Barcelone. Katalonca Anglada, že dolgo znan tudi bralcem našega glasila, in Pons sta se uvrstila med stotino plezalcev, ki so se upali naskočiti ta orjaški steber gladkih počki, plošč, previsov in strmih snegov. Nas ta legitimacija še čaka, da jo dvignemo.

AIGUILLE DIBONA v les Ecrins je dobila novo smer. Natanko 30 let po prvi dirketni je nastala nova direktna. Splezala sta jo Pierre Chapoutot in Bernard Wvyns. Ocenila sta jo s VI, večji del je prosto plezanje, vendar sta rabila 40 klinov, 20 pa sta jih pustila v steni.

IZREDNI PRISPEVKI ZA PLANINSKI VESTNIK

od 1. I. 1968 do 1. VI. 1968

Prispevali so:

Po 6 N din

Ing. Lavrič Rudi, Lipovšek Marjan, ing. Dobro Andrej, Smolej Viktor, Ogrinc Boris, Kalan Alenka, Goršek Saša, Gregorčič Evgen, Delač Vili, Dimnik Franc, Žibert Rudi, vsi iz Ljubljane; Kajtna

Jože, Litiija; Rutar Metka, Lesce; Kramberger Beti, Ravne; Ostan Boris, Bovec; Titan Evgen, Murska Sobota; Berlič Leon, Celje; Kalan Janez, Zbilje; Jerina Darko, Logatec; dr. Držečnik Maks, Maribor; Vovk Drago, Dol; Kovač Franc, Petrovče; Vidmar Ignac, Kamnik; Grobeljšek Ludvik, Zagorje; Roče Vičec, Vrhnika; Vesel Franc, Dob; Hribernik Janez, Prestler Miha, Balta Ela, Rauh Metod, Bogataj Zlatko, vsi iz Kranja; Roblek Branko, Šink Savo, Hafner Vinka, vsi iz Škofje Loke; Meško Marija, Ptuj; Telcer Franc, Prevalje; Štrbenk Darinka, Velenje.

Skupaj 222 N din

Po 10 N din

Humar Jože, Presl Ilka, Bizjak Kristina, Sturm Vida, Klun Jože, ing. J. Mastnak, Sojovic Mojca, Zupančič Stane, Vadnal Alojz, Škoda Janez, Poljanec Pavel, vsi iz Ljubljane; Divjak Jože, Kamnik; Štefanovič Rastko, Dakar.

Skupaj 130 N din

Po 12 N din

Ing. Zupanc Jernej, Stepišnik Edi, Ljubljana; Frankovič Jela, Sevnica; Koritnik Franc, Trbovlje; Dimitrijevič Milorad, Beograd; Javornik Rafael, Nemčija.

Skupaj 72 N din

Po 16 N din

Mervec Franc, Ljubljana; Mecilovšek Jože, Rogoška Slatina; Vivod Stefan, Otočec; Božič Jože, Koper; ing. Fink Nikola, Zagreb.

Skupaj 80 N din

Po 20 N din

Pleničar Vladimir, Kocijančič Ivan, Ljubljana; Plan. društvo Novo mesto; Cvetkovič Radovan, Valjevo.

Skupaj 80 N din

Po 26 N din

Dr. Zakrajšek Velena, Novo mesto; Tuma Anka, Lovran; Suničič Lojze, Bučkovci; Batič Franc, Divača.

Skupaj 104 N din

55,55 N din

Vitko Jurko, Dol pri Hrastniku.

228,40 N din

Dr. Milko Krašovec, Celje.

Honorarje so odstopili:

Vogelnik Franc, Maribor, 6 N din; Kunaev Aleš, Ljubljana, 12 N din; Matko Filip, Maribor, 10 N din; Dobnikar Jože, Ljubljana, 10 N din; Krojcer Franc, Javornik, 15 N din; prof. Uršič, Tolmin, 16 N din; Vršnik Joža, Solčava, 16 N din;

Jarc Vlado, Ljubljana, 20 N din; Delavac Avgust, Mojstrana, 60 N din; ing. Jože Jelenc, Maribor 53,30 N din; ing. Franc Avčič, Ljubljana, 30 N din; Krista Lehrman, 40 N din.

Prispevki od 1. I. 1968 do 1. VI. 1968 znašajo skupaj: **1260,25 N din.**

ZGODBE Z GORA

PREZGODNJA HVALA

Zgodilo se je to zimo. Smučina ob vlečnicah je zaživela v lepem nedeljskem dnevu. Ljubitelji bele odeje raznih starosti, spolov in narodnosti so uživali, da je bilo kaj. Ob vnožju spusta se je nenadoma zbrala gruča. Smučarka močnejše postave je stokaje in jokaje skušala stegniti nogo, nekateri so ji odvezovali smuči, jo skušali postaviti na noge...

Naš Lovro, znani in požrtvovalni gorski reševalec, je bil to pot zraven kot svoboden smučar. Takoj je bil pripravljen. Toda ponesrečenka ni znala slovensko. Tudi nihče iz njene družbe. Bili so Italijani. Lovro si zato ni delal preglavic. Zlomi nog pri takih nedeljskih, neokretnih smučarjih pa so nekaj navadnega.

Brez zadržanosti, komplimentov ali priprav se je upognil, pokleknil in ponudil hrbet za prenos do kočice GRS, da bi jo tam kot navadno pripravil za prevoz v dolino. Navzoči so se spogledali, nekateri odklanjali pomoč, drugi iznenadeni komentirali značko GRS na Lovrovem puloverju. Toda Lovro je v svoji vnemi naložil ženo na hrbet, ki se ga je hvaležno oklenila z rokami okrog vratu.

Hitro jo je spravil do kočice. Tam pa je mirno stopila na tla in se zahvaljevala. Lovro je bil ves iz sebe. Šele tolmač je tam razvozal zagonetko. Ženo je bil prijel krč v nogo. Ona in njena družba so se bili poč prijaznili s prenosom, češ kako izredno prijazna in požrtvovalna je naša GRS, celo nepoškodovane smučarje prenaša do kočice. Ko so se sporazumeli, je bilo smeha za vso kočico. »Grazie, grazie!« so se zahvaljevali Italijani, ponujali buteljke iz nahrbtnikov in vse je bilo prav.

K. M.